

A photograph of a forest path with a man and a child on bicycles. The man is wearing a black jacket and a black helmet, and the child is wearing a blue helmet and a white jacket. They are standing on a dirt path surrounded by tall, thin trees. The text "SUNDSVALLS KOMMUN" is written in white, "Årsredovisning" in orange, and "2018" in large orange numbers.

SUNDSVALLS KOMMUN
Årsredovisning
2018

Innehåll

Kommunstyrelsens ordförande	5
Kommunens organisation	6
Kommunens ekonomi	8
Fem år i sammandrag	9
Förvaltningsberättelse	10
Samhällsekonomin utveckling	11
God ekonomisk hushållning och balanskravet	12
Jobb och näringsliv.....	12
En likvärdig skola.....	13
God livsvillkor.....	14
Personalmål	16
Finansiella mål	16
Måluppfyllelseanalys – Verksamhet	19
Finansiell analys kommunen	28
Finansiell struktur	38
Finansiell analys koncernen	44
Driftredovisning	48
Investeringsredovisning	50
Exploateringsredovisning	51
Medarbetare	52
Koncernens miljöarbete	57
Hållbarhetsrapport RIKARE	58
Nämnder, bolag och kommunalförbund	60
Kommunstyrelsen	61
Barn- och utbildningsnämnden	65
Socialnämnden.....	70
Kultur- och fritidsnämnden	76
Nämnden för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration	79
Stadsbyggnadsnämnden	83
Miljönämnden	88
Lantmäterinämnden	91
Valnämnden	93
Överförmyndarnämnden Mitt	94
Stadsbacken AB	97
Sundsvall Logistikpark AB	98
Mitthem AB	98
Sundsvall Vatten AB	98
Sundsvall Energi AB	99
Reko Sundsvall AB	99
Korsta Oljelager AB	100
Sundsvall Elnät AB	100
ServaNet AB	100
SKIFU AB	101
Sundsvalls Hamn AB	102
Sundsvall Oljehamn AB	102
Näringslivsbolaget i Sundsvall AB	102
Midlanda Fastigheter AB	103
Midlanda Flygplats AB	103
Norra Kajen Exploatering AB	104
Scenkonst Västernorrland AB	105
Medelpads Räddningstjänstförbund	106
Svenska Kommunförsäkrings AB	107
Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB	107
Kommunala uppdragsföretag.....	108
Räkenskaper	109
Resultaträkning	110
Kassaflödesanalys	111
Balansräkning	112
Noter	114
Revisionsberättelse	128
Redovisningsprinciper	130
Förklaringar och förkortningar	133
Ekonomiska begrepp	134

Sundsvall vann priset som Sveriges friluftskommun 2018. Senast vi fick utmärkelsen var 2010.

Utmärkelsen visar att vi är bäst i Sverige på friluftsliv och kompletterar på ett bra sätt den redan befintliga identiteten för Sundsvalls kommun.

Att skapa goda möjligheter och intresse för friluftsliv är ett bra sätt att få människor att vilja värna om naturen. Natur och friluftsliv går hand i hand.

Ett Sundsvall som håller ihop

Efter några år med överskott så blev 2018 ett tuffare år. Kommunen redovisar ett underskott på -106 miljoner kronor, ungefär 2 procent av den totala budgeten. Det beror på underskott sedan tidigare i bland annat barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden. Samtidigt hade vi en hel del engångskostnader. Den ovanligt snörika vintern ledde till det så kallade Nackstafjället – ett snöberg så stort att det kunde skådas ända från Sundsvallsbron. Det kostade oss 75 miljoner mer än vad vi hade budgeterat för snöröjning. Vi fick också i slutet av året ökade pensionskostnader med 30 miljoner kronor.

Samtidigt fortsätter Sundsvall att växa och utvecklas. Vi fortsätter att bygga både bostäder, äldreboenden, skollokaler och fritidsanläggningar. Vi fortsätter arbetet för att öka resurserna till undervisning för eleverna och vi ser att skolresultaten börjar förbättras. Vi gör satsningar för att utjämna skillnader i levnadsvillkor mellan Sundsvallsborna och prioriterar insatser i socioekonomiskt svaga områden. Det är viktiga satsningar på framtiden som vi ska vara stolta över. Även i tuffa ekonomiska tider behöver vi göra investeringar som gör att vi möter behoven i framtiden.

Fokus på bättre ekonomiska resultat är av största vikt de kommande åren. Det är nödvändigt för att kunna fortsätta erbjuda en välfärd av hög kvalitet, goda arbetsvillkor för alla kommunens anställda och för att

ekonomiskt klara av de investeringar som Sundsvalls kommun behöver genomföra. Eftersom vi gjorde ett underskott under föregående år så kommer det att krävas tuffa beslut för att få en ekonomi i balans. För att lyckas med att vända underskott till överskott så behöver vi alla hjälpas åt. Genom att fokusera på det som är allra viktigast och samtidigt våga pröva nya arbetssätt är jag övertygad om att vi kan sänka våra kostnader.

En positiv utveckling för Sundsvalls kommun kräver medarbetare som levererar kommunens välfärd i olika former till oss Sundsvallsbor varje dag, året om. Organisationens kompetenta och engagerade personal är dess största tillgång. Personalutskottet jobbar vidare för att utveckla personalpolitiken och fortsätta erbjuda goda arbetsvillkor. Arbetet med att minska sjukfrånvaron fortsätter och vi ser nu ett tydligt trendbrott med minskad sjukfrånvaro, vilket precis som annat arbete med personalfrågor är ett långsiktigt arbete.

Ett stort tack till alla er som även under 2018 bidragit till att Sundsvall kommun levererar välfärd och bidrar till tillväxt och utveckling.

Peder Björk (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Kommunens organisation

Bolag och kommunalförbund

Stadsbacken AB

Moderbolag *

Sundsvall Energi AB

Sundsvall Elnät AB
ServaNet AB (65,9%)
Korsta Oljelager AB (75%)

Mitthem AB

Sundsvall Vatten AB
MittSverige Vatten AB (76%)

Reko Sundsvall AB
MittSverige Vatten AB (4%)

Skifu AB **

Näringslivsbolaget i Sundsvall AB

Sundsvall Oljehamn AB
Sundsvall Logistikpark AB

Sundsvalls Hamn AB (85%)
Midlanda Fastigheter AB (84%)
Midlanda Flygplats AB

**Scenkonst
Västernorrland AB** (40%)

**Svenska Kommun
Försäkrings AB** (26,9%)

Norra Kajen Exploatering AB

- Norra Kajen Kvarter 11 AB

Norra Kajen Holding AB

- Norra Kajen Kvarter 3 AB

Norra Kajen Utveckling AB

- Norra Kajen Kvarter 8 AB

**Medelpads
Räddningstjänstförbund** (77,3%)

**Kommungaranti Skandinavien
Försäkrings AB **** (50%)
Kommungaranti Reinsurance S.a

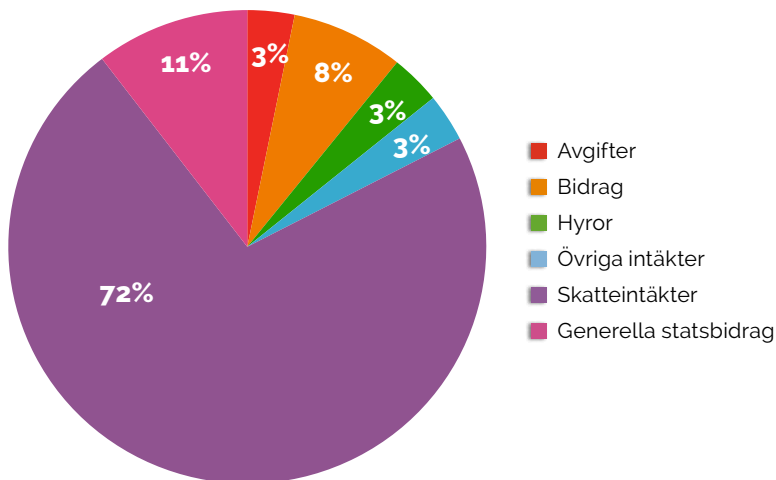
Ostkustbanan 2015 AB ***
(10%)

- * Sundsvalls kommun äger Stadsbacken AB till 100 procent. Stadsbacken äger och förvaltar aktier i de bolag som kommunen använder till sina verksamheter
- ** Sundsvalls kommuns Industrifastighetsutveckling AB
- *** Ingår inte i den sammanställda redovisningen

Kommunens ekonomi

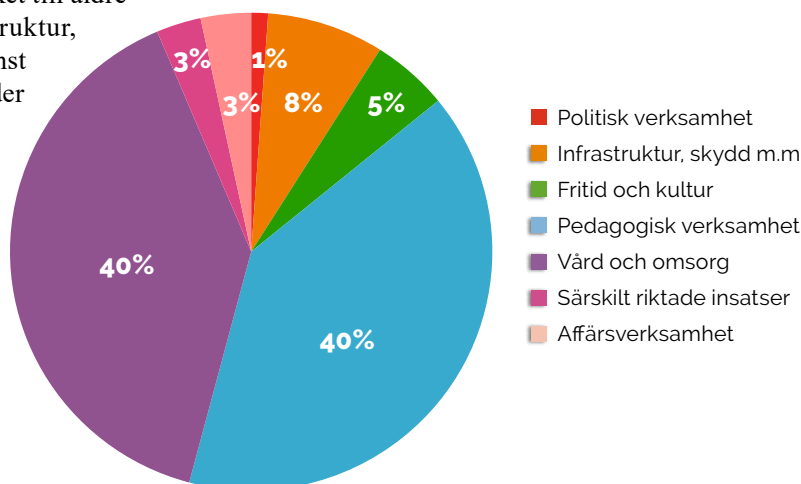
Varifrån kommer pengarna?

Kommunen omsätter cirka 7,0 miljarder kronor 2018. Av dessa är 5,7 miljarder kronor skatteintäkter och statsbidrag. Resterande intäkter är främst avgifter, bidrag och hyror.

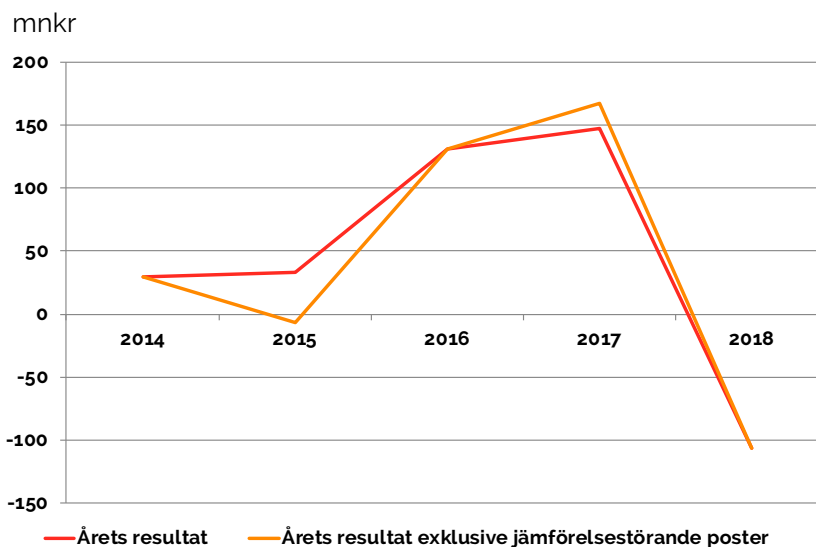
Vad används pengarna till?

Av de 7,0 miljarderna går cirka 2,8 miljarder kronor till skola och förskola och lika mycket till äldreomsorg och socialt stöd. Till infrastruktur, bland annat vägar och räddningstjänst går 0,6 miljarder kronor, 0,4 miljarder kronor går till fritid och kultur medan särskilt inriktade insatser, till exempel arbetsmarknadsåtgärder och flyktingverksamhet kostar 0,2 miljarder kronor. Resterande kostnader utgörs av affärsverksamhet vilket bland annat utgörs av kollektivtrafik och politisk verksamhet.

Ekonomiskt resultat 2014-2018

Kommunen har de senaste fem åren haft ett positivt resultat. Det är viktigt att kommunen har ett positivt resultat och därmed en ekonomi i balans, exempelvis för att ha större handlingsfrihet vid oförutsedda händelser.

Fem år i sammandrag

	2018	2017	2016	2015	2014
Folkmängd 31/12	98 850	98 810	98 325	97 633	97 338
Total skattesats, %	33,88	33,88	33,88	33,28	33,28
- varav kommunal skattesats, %	22,59	22,59	22,59	22,59	22,59
Intäkter, kostnader och resultat					
Årets resultat/ skatteintäkter och generella statsbidrag, %***, resultat	-1,8	2,6	2,4	0,6	0,6
Verksamhetens intäkter, mnkr	1 226,1	1 281,4	1 231,7	1 137,8	1 032,4
Verksamhetens kostnader, mnkr	-6 874,8	-6 532,5	-6 328,8	-6 128,7	-5 778,3
Avskrivningar, mnkr	-288,1	-275,9	-264,7	-263,8	-255,8
Nettokostnad, mnkr*	-5 936,8	-5 527,0	-5 361,8	-5 214,6	-5 001,7
Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och generella statsbidrag, %*	102,2	97,2	98,0	100,7	99,6
Skatteintäkter, utjämning, generella statsbidrag, mnkr	5 808,2	5 683,9	5 468,1	5 215,5	5 022,2
Finansnetto, mnkr	22,4	10,1	24,6	32,3	9,0
Resultat efter finansnetto, mnkr*	-106,2	167,0	130,8	-6,9	29,5
Tillgångar, skulder och eget kapital					
Egenfinansiering av investeringar,%	28	67	70	49	29
Tillgångar, mnkr	12 837,9	12 162,0	11 560,5	11 111,2	9 978,0
Tillgångar per invånare, kr	129 873	123 068	117 661	113 806	102 509
Skulder, avsättningar, mnkr	10 015,2	9 233,2	8 779,0	8 460,4	7 299,4
Skulder, avsättningar per invånare, kr	101 317	93 443	89 351	86 656	74 990
Eget kapital, mnkr	2 822,7	2 928,9	2 781,5	2 650,7	2 617,5
Eget kapital per invånare, kr	28 555	29 642	28 310	27 150	26 891
Pensionsskuld, kommunen, mnkr**	2 487,7	2 514,2	2 548,9	2 634,6	2 730,8
Semesterlöneskuld och upplupna löner, kortfristig, mnkr	226,1	210,1	216,8	216,2	201,8
Betalningsförmåga och stabilitet					
Soliditet, %	22,0	24,1	24,1	23,9	26,2
Soliditet inklusive pensionsåtaganden, %	5,3	5,8	4,4	2,5	1,3
Balanslikviditet, %	164	150	174	172	148
Investeringar					
Nettoinvesteringar, mnkr	660,9	632,9	564,1	612,2	909,7
Nettoinvesteringarnas andel av avskrivningarna, %	229	228	213	232	374
Medarbetare					
Antal tillsvidareanställda	7 362	7 322	7 346	7 294	6 889
Löner och ersättningar exklusive sociala avgifter, mnkr	2 951,1	2 863,8	2 759,9	2 682,1	2 531,7
Koncernen					
Nettokostnad, mnkr*	-5 731,2	-5 315,3	-5 113,5	-4 945,5	-4 845,2
Resultat efter finansnetto, mnkr*	-9,4	262,8	258,6	114,5	39,5
Soliditet, %	21,2	22,7	22,2	22,0	23,3
Soliditet inklusive pensionsåtaganden, %	7,0	7,1	5,5	3,4	1,6
Nettoinvesteringar, mnkr	1 251,2	1 320,9	1 170,6	1 379,7	959,1
Nettoinvesteringarnas andel av avskrivningarna, %	224	240	238	270	194
Balanslikviditet, %	138	132	149	167	134

Nyckeltal för 2014 har räknats om på grund av ny redovisningsprincip för kommungaranti. Budgetföljsamhet har inte omräknats.

*exklusive jämförelsestörande poster.

** exklusive avgiftsdel, individuell del.

*** inklusive jämförelsestörande poster.

Förvaltnings berättelse

Samhällsekonomin utveckling

En avmattning av konjunkturen både nationellt och internationellt kommer att medföra lägre tillväxt under de kommande åren. Kommunernas ekonomi kommer att få anpassa sig till en måttligare ökning av skatteintäkterna. Detta samtidigt som kommunerna generellt får allt större ekonomiska utmaningar att möta i form av ett ökat behov inom äldreomsorg och skola på grund av den demografiska utvecklingen.

Global ekonomi

Den globalt utdragna och positiva tillväxtperioden förväntas dämpas de kommande åren. Tillväxten i den globala industriproduktionen har dämpats under 2018 samtidigt som utvecklingen i världshandeln har saktat in. De finansiella marknaderna har varit skakiga under avslutningen av 2018 och inledningen av 2019. Detta i kombination med att det finns en stor politisk oro med en risk för att Storbritannien lämnar EU i mars 2019 utan ett avtal. Utöver detta finns det en ökad risk för ett upptrappat handelskrig mellan USA och stora delar av omvärlden.

Trots bedömningar om en avmattning i tillväxten är det ett globalt högt resursutnyttjande vilket ger en låg arbetslöshet i både USA och Europa de kommande åren. Inflationstrycket bedöms vara fortsatt lågt men ett flertal centralbanker indikerar trots detta mindre expansiv penningpolitik.

Sveriges ekonomi

Efter en lång period av högkonjunktur så skedde 2017 och 2018 en avmattning av svensk ekonomi. Även under kommande år är bedömningen att det kommer att vara en dämpad tillväxt. Den negativa utvecklingen på bostadsmarknaden är en bidragande faktor, samtidigt som exportintäkterna avmattas.

Bostadsbyggandet minskar kraftigt, vilket även speglas i hushållens konsumtion som blir återhållsammare. En ytterligare faktor är stigande räntor vilket även det sätter press på bostadspriserna. Inflationsmålet om 2 procent nås inte riktigt utan bedömningen för både 2019 och 2020 är lägre inflation. Trots detta är sannolikheten för höjda räntor hög.

Förväntningarna på BNP-tillväxten har minskat och ligger enligt flera konjunkturbedömningar mellan 1,0–1,5 procent för 2019 och 2020. Sysselsättningstillväxten förväntas avmattas något, som en effekt av lägre tillväxt av industriproduktionen. Arbetslösheten förväntas fortsatt ligga på en nivå kring dryga 6 procent under de kommande åren.

Kommunernas ekonomi och utveckling

Sveriges kommuner står inför stora ekonomiska utmaningar. En avmattning i skattetillväxten för 2018 ser ut att fortsätta under de kommande åren. I kombination med demografiska utmaningar, med allt fler äldre samt större barnkullar, gör detta att försörjningskvoten kommer att öka de kommande åren.

För Sundsvalls kommun färdigställdes under 2018 ett antal stora investeringar, bland annat äldreboenden och en ny simhall. De senaste årens höga investeringstakt kommer att fortsätta några år framåt vilket även detta blir en ekonomisk utmaning att hantera. Sammantaget innebär detta att det krävs ett ökat fokus på att effektivisera verksamheten inom stödverksamheter, eftersom vi behöver frigöra resurser för att hantera utmaningarna inom huvudsakligen socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen.

För 2019 kommer Sundsvall kommun ha en oförändrad skattesats.

God ekonomisk hushållning och balanskravet

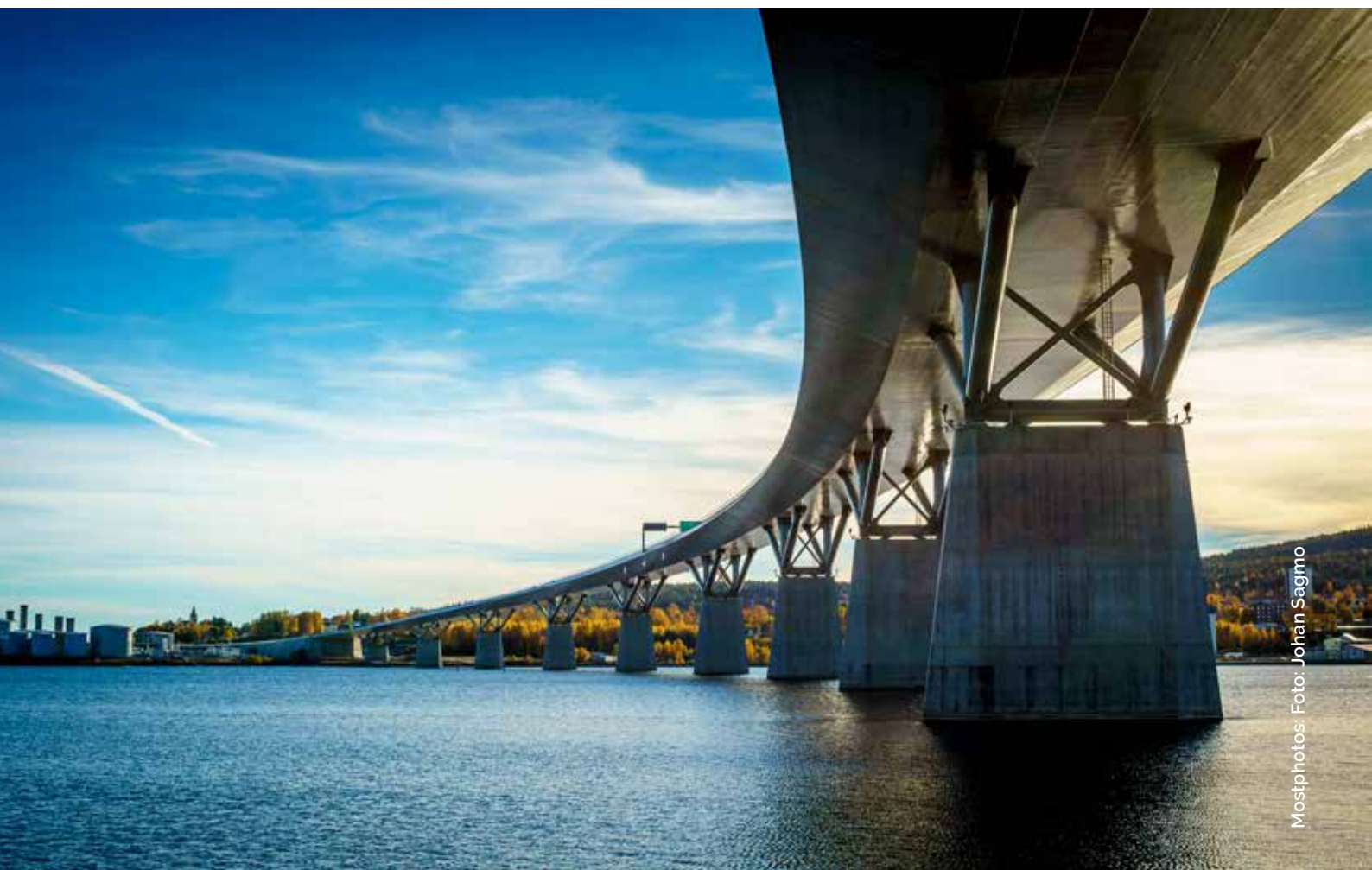
Jobb och näringsliv

Mål: Sysselsättningen ska öka bland Sundsvallsborna och företagen ska bli fler och växa både i staden och på landsbygden.

Önskat resultat 2020: Sysselsättningen i Sundsvall är lika med eller högre än rikssnittet i landet. En positiv trend av fler och växande företag både i stad och landsbygd.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016	Trend
Antal förvärvsarbetande i åldern 20–64 år, andel, Sundsvall (riket)	Inga värden finns för 2018	81,8% (79,1%)	81,2% (78,6%)	↗
Nyregistrerade företag kommun, antal/1000 invånare, Sundsvall (riket)	5,9% (6,5%)	6,0% (6,7%)	6,1% (6,9%)	↘
Arbetslöshet 18–64 år, andel (%) av befolkningen, Sundsvall (riket)	6,6% (6,0%)	6,5% (6,1%)	7,1% (6,2%)	→

Mostphotos: Foto: Johan Sagmo

En likvärdig skola

Mål: Alla Sundsvalls elever ska vara behöriga till något nationellt program på gymnasiet när de slutar grundskolan.

Önskat resultat 2018: En tydlig trend ska kunna ses vad gäller utvecklingen för gymnasiebehörighet.

Önskat resultat 2020: Andelen som inte har gymnasiebehörighet ska ha halverats jämfört med 2016.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016	Trend
Gymnasiebehörighet, samtliga elever, samtliga huvudmän	82,1 %	81,6 %	80,4 %	

Mål: Alla Sundsvalls elever ska inom fyra år fullfölja gymnasiet med gymnasieexamen eller yrkesexamen.

Önskat resultat 2018: Andelen ungdomar med gymnasieexamen eller yrkesexamen efter 4 år ska ha ökat till 80 %.

Önskat resultat 2020: Andelen Sundsvallselever med gymnasieexamen eller yrkesexamen inom fyra år ska vara över riksgenomsnittet.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016	Trend
Gymnasieelever med examen inom 4 år, lägeskommun*, andel (%), Sundsvall (riket)	66,1% (71,5%)	66,0%(70,9%)	62,2% (71,5%)	

Mål: Andelen elever som inom ett år efter avslutad gymnasie- eller vuxenutbildning går vidare till jobb eller utbildning ska öka.

Önskat resultat 2018: En tydlig trend kan utläsas.

Önskat resultat 2020: Andelen före detta elever som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 1 år efter fullföljd gymnasie- eller vuxenutbildning motsvarar minst riksgenomsnittet.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016	Trend
Ungdomar, etablerade på arbetsmarknaden eller studerande, ett år efter avslutade gymnasiestudier av de som erhållit examen, Sundsvall (riket)	65,9% (71,5%)	59,3% (64,3%)	-	

* Här ingår elever i skolor belägna i kommunen, oavsett om det är kommunal eller fristående skola.

Goda livsvillkor

Mål: I Sundsvall erbjuder kommunen en äldreomsorg av hög kvalitet.

Önskat resultat 2018: En positiv trend kan utläsas vad gäller brukarnöjdhet och relevanta kvalitetsindikatorer.

Önskat resultat 2020: Brukarnöjdhet och relevanta kvalitetsindikatorer visar att Sundsvalls kommun ligger på minst riksgenomsnittet.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016	Trend
Andel som är mycket nöjda eller ganska nöjda med hemtjänsten som helhet, egen regi, Sundsvall (riket)	91 % (88 %)	91 % (89 %)	89 % (89 %)	↗
Andel som är mycket eller ganska nöjda med särskilt boende som helhet, Sundsvall (riket)	75 % (81 %)	76 % (82 %)	74 % (83 %)	↘
Andel som är mycket trygga/ganska trygga att bo hemma med hjälp av hemtjänst, Sundsvall (riket)	88 % (85 %)	87 % (86 %)	86 % (85 %)	↗
Andel som är mycket trygga/ganska trygga på sitt äldreboende, Sundsvall (riket)	88 % (88 %)	85 % (88 %)	85 % (89 %)	↗

Mål: I hela Sundsvall ska delaktigheten i samhället öka och fler Sundsvallsbor ska ha en aktiv fritid.

Önskat resultat 2018: De kommundelar med lägst aktivitet och delaktighet ska visa en positiv trend gällande aktiviteter och delaktighet.

Önskat resultat 2020: En positiv trend ska kunna utläsas i hela kommunen gällande aktiviteter och delaktighet.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016	Trend
Antal kommundelar med biblioteksverksamhet (max 7)	7	7	7	→
Antal kommundelar med fritidsgård (max 7)	7	7	7	→
Antal kommundelar med bad och/eller idrottshall samt motionsspår (max 7)	7	7	7	→
Spontanidrottsanläggningar per kommundel	6	4	4	↗
Antal aktiviteter redovisade för aktivitetsbidraget tusental, totalt (pojkar/flickor)	635 (326/309)	636 (349/287)	666 (364/302)	→

Mål: Andelen unga som befinner sig i socialt utanförskap och missbruk ska minska.

Önskat resultat 2018: En högre upplevd trygghet bland barn och unga. Andelen barn och unga med hög frånvaro i skolan samt andelen unga med missbruksproblem ska ha minskat i jämförelse med 2016.

Önskat resultat 2020: Andelen med hög frånvaro i skolan och andelen unga med missbruksproblem ska högst motsvara riksgenomsnittet. En positiv trend i upplevd trygghet ska kunna utläsas bland barn och unga.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016	Trend
Andel barn (0–12 år) som inte återaktualiserats, ett år efter avslutad utredning eller insats	54 %	72 %	70 %	↗
Andelen ungdomar (13–20 år) som inte återaktualiserats, ett år efter avslutad utredning eller insats	53 %	62 %	65 %	↗
Alla elever känner sig trygga i skolan, index 1–10	8,4	8,5	-	↘
Andelen elever med mer än 10 % frånvaro, ÅK 1–6	19,4 %	15,7 %	-	↘
Andelen elever med mer än 10 % frånvaro, ÅK 7–9	34,1 %	32,4 %	-	↘
Andelen elever med mer än 10 % frånvaro, gymnasiet	53,8 %	36,0 %	-	↘

Foto: Mats Andersson

Teaterföreställning med tio kulturskolepedagoger som jazzar runt i Luckstaskolans jympasal. Sundsvalls Kulturskola har ett tydligt uppdrag: att jobba med uppsökande verksamhet för att fler elever ska få chans att möta kulturskolan.

Personalmål

Mål: Sundsvalls kommun ska vara ett föredöme som arbetsgivare genom att ha låg sjukfrånvaro.

Önskat resultat 2020: Sundsvalls kommuns sjukfrånvaro ska vara som högst lika med riksgenomsnittet för den kommunala sektorn.

Indikatorer	Utfall 2018	Utfall 2017	Trend
Långtidsfrånvaro	4,1 %	5,7 %	↗
Korttidsfrånvaro	3,40 %	3,20 %	↘

Finansiella mål

	Utfall 2018	Utfall 2017	Målbedömning	Trend
Årets resultat ska vara positivt. För att täcka in viss egenfinansiering av investeringarna, värdesäkring av nettotillgångar samt budgetmarginal ska resultatet uppgå till minst 3 procent av skatteintäkter och statsbidrag	-1,9 %	2,6 %	●	↘
Den långfristiga betalningsberedskapen (soliditeten inklusive pensionsåtaganden) ska öka över tid och: år 2020 uppnå 9 procent år 2025 uppnå 15 procent år 2030 30 procent	5,3 %	5,8 %	●	↘
Den kortfristiga betalningsberedskapen ska motsvara minst 100 % av de skulder som förfaller inom ett år	170 %	155 %	●	↗
Kommunens skuldsättningsgrad (nettoläneskuld i förhållande till skatteintäkter och statsbidrag) ska: år 2020 uppgå till högst 60 procent år 2025 uppgå till högst 35 procent år 2030 uppgå till högst 20 procent	41,1 %	32,2 %	●	↘
Prognossäkerheten ska vara god, högst 1 procents avvikelse	1,00 %	0,10 %	●	↘
Budgetföljsamheten inom driftverksamheten ska vara god, högst 0,5 procents avvikelse	3,30 %	0,80 %	●	↘
Budgetföljsamheten beträffande investeringsprojekt ska vara god, högst 0,0 procent negativ avvikelse	>0 %	>0 %	●	↗

Sammanfattande bedömning av verksamhetsmålen

Fullmäktige har beslutat om sju övergripande verksamhetsmål i mål och resursplanen för 2018 med plan för 2019–2020. Dessa är indelade i tre prioriterade områden:

- Jobb och näringsliv
- En likvärdig skola
- Goda livsvillkor

Bedömningen är utifrån de indikatorer som presenteras ovan att endast tre av de beslutade målen nås under 2018. Två av målen som uppnås finns inom området ”Likvärdig skola” och ett inom området ”Goda livsvillkor”.

Sammanfattande bedömning av de finansiella målen

Av de sju finansiella mål som kommunfullmäktige har beslutat om uppnås tre mål helt för 2018. Kommunens resultat har under året varit för lågt vilket också inneburit att soliditeten har sjunkit och även att budgetföljsamheten har varit låg. Detta innebär sannolikt att soliditetsmålet även på sikt kan vara svårt att nå.

God ekonomisk hushållning uppnås inte

Sammanfattningsvis blir bedömningen att kommunen inte uppnår god ekonomisk hushållning för 2018 enligt de kriterier som kommunfullmäktige fastställt. Verksamhetsresultaten behöver bli bättre för att skapa en större måluppfyllnad i verksamheten även om förbättringar har gjorts jämfört med tidigare år. De finansiella målen måluppfyllnad är också för låg för att kommunen ska anses ha god ekonomisk hushållning. Sammantaget är inte detta ett godkänt resultat för måluppfyllelse för kommunens verksamhet och ekonomiska stabilitet.

Negativt balanskravsresultat

Kommunallagens så kallade balanskrav innebär att kommunen inte får besluta om en budget där kostnaderna överstiger intäkterna. Om balanskravsresultatet för ett visst räkenskapsår är negativt, ska det enligt kommunallagen regleras under de tre följande åren. Kommunfullmäktige ska då anta en åtgärdsplan för hur regleringen av resultatet ska ske.

Sundsvall klarar dock inte balanskravet för 2018. Resultatnivån är alldeles för låg och balanskravsresultatet uppgår till -111,0 miljoner kronor. Detta innebär att kommunfullmäktige måste besluta om en åtgärdsplan för att återställa underskottet.

Balanskravsutredning

Mnkr	2018	2017	2016
Årets resultat enligt resultaträkningen	-106,2	147,4	130,8
Reducering av samtliga realisationsvinster	-4,8	-10,2	-10,7
Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
Justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
Orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Justering för återföring av orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-111,0	137,2	120,1
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-	-
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-	-	-
Balanskravsresultat	-111,0	137,2	120,1

Onsdagsluncherna på Kulturmagasinet innehåller allt ifrån musik och dans till föreläsningar och teater. Som här – när Nordiska Kammarensemblen bjuder på ljuva toner mitt bland Lena Granefelts utställning Flora supersum.

Måluppfyllelseanalys – Verksamhet

Jobb och näringsliv

Mål: Sysselsättningen ska öka bland Sundsvallsborna och företagen ska bli fler och växa både i staden och på landsbygden.

Önskat resultat 2020: Sysselsättningen i Sundsvall är lika med eller högre än riksnittet i landet. En positiv trend av fler och växande företag både i stad och landsbygd.

Utfall

Samtliga nämnder har beslutat om mål inom det prioriterade området. Flertalet av indikatorerna till målen har inte uppnått beslutade målnivåer. Det är främst nämnden för arbetsmarkand, vuxenutbildning och integration (NAVI) som har mål som direkt kopplar till kommunfullmäktiges mål att sysselsättningen ska öka bland Sundsvallsborna.

Att skapa förutsättningar för att företagen ska bli fler och växa ryms delvis inom kommunstyrelsens verksamhetsområde där man arbetar med stärkt integration, aktiv bostadsförsörjning, infrastruktur, strategisk kompetensförsörjning samt för att skapa förutsättningar för tillgängligare kollektivtrafik. Även kommunens näringslivsbolag främjar tillväxten av fler företag.

Sysselsättning och tillväxt

Sysselsättningen i andel förvärvsarbete i åldern 20–64 år har ökat de senaste åren och enligt den senaste mätningen 2017 var utfallet högre än riket. Sysselsättningen i Sundsvalls kommun uppgick till 81,8 procent för andel förvärvsarbete invånare i åldern 20–64 år. Det är en ökning med 0,6 procentenhet sedan 2016. Mellan 2013 och 2017 har sysselsättningen ökat från 78,9 procent till 81,8 procent, (2,9 procentenheter). Utfallet för riket var 78,6 procent 2016 vilket innebär att kommunen redan då hade en sysselsättning högre än riket. Riket har mellan 2016 och 2017 ökat med 0,5 procentenheter vilket är ungefär samma ökning som vi ser i Sundsvall.

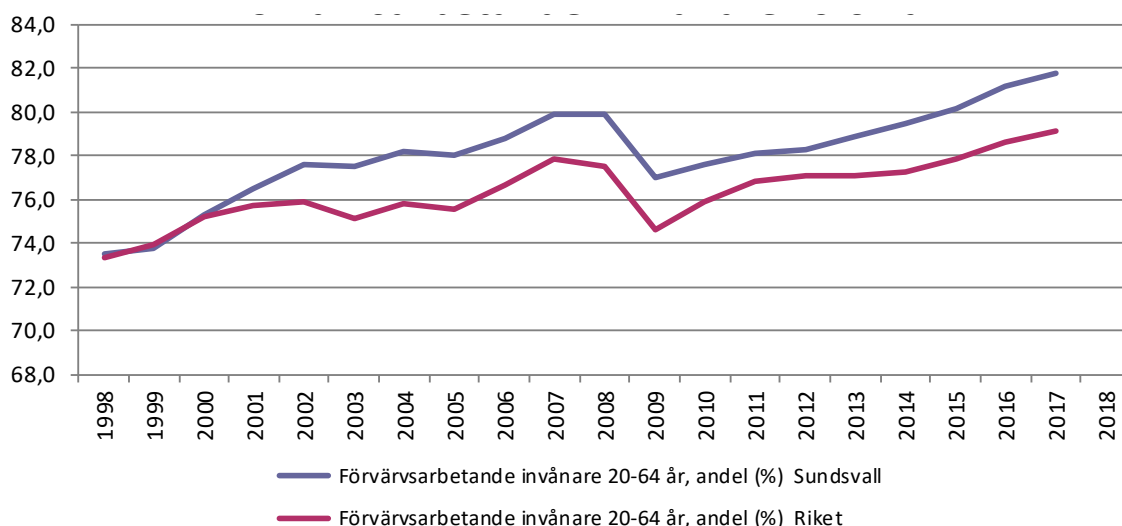

Diagram. Antal förvärvsarbete i åldern 20–64 år dividerat med antal invånare i åldern 20–64 år den 31/12 i procent, trend 1998–2017. Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Andelen nyregistrerade företag i kommunen i förhållande till antal invånare har minskat de senaste åren och minskat i förhållande till riket. I prognosen för 2018 låg Sundsvalls nyregistrerade företag per 100 invånare 0,6 procentenheter lägre

än riket totalt vilket är en något lägre differens än 2017 då den uppgick till 0,9 procentenheter. Någon statistik på om företagen är belägna i staden eller på landsbygden finns inte, varför den delen av målet inte är möjlig att följa upp.

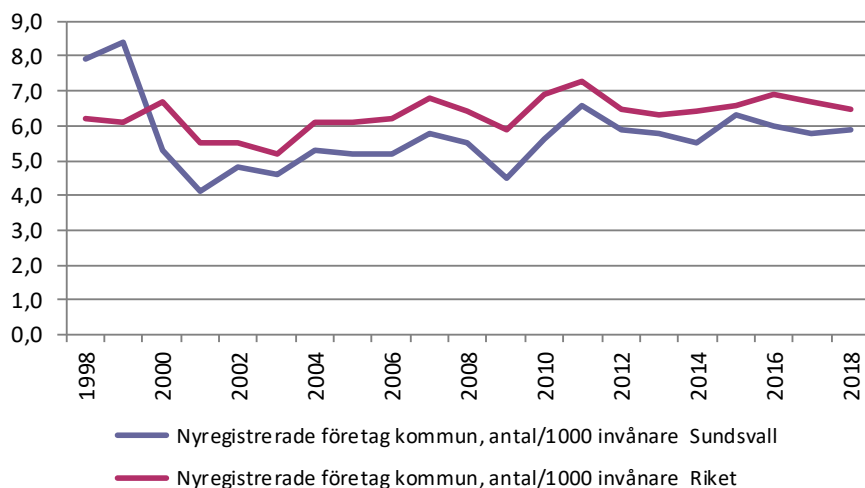

Diagram. Antalet nyregistrerade företag i kommunen dividerat med antal invånare 31/12 1998-2018. Avser aktiebolag, enskilda näringsidkare, handelsbolag och kommanditbolag. Redan registrerade företag som flyttar in till kommunen från annan kommun ingår inte. Källa: Bolagsverket och SCB.

Arbetslösheten i Sundsvalls kommun för invånare i åldern 20–64 år uppgår till 6,6 procent 2018.

Utfallet är högre än riket, (6,0 %), och har ökat något sedan årskiftet vilket är ett litet negativt trendbrott efter två år där skillnaderna minskade.

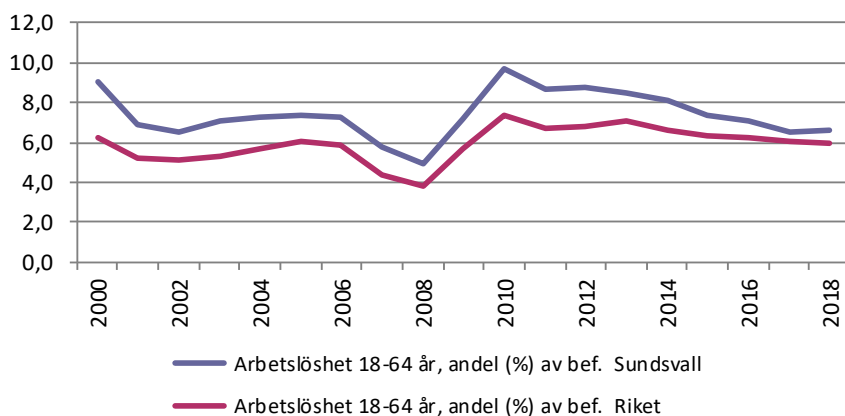

Diagram. Arbetslöshet 18-64 år i kommunen, andel (%) av befolkning. Antal öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd i åldern 18-64 år dividerat med antal invånare 18-64 år. Källa: Arbetsförmedlingen och SCB.

Deltagare i arbetsmarknadsåtgärder

NAVI har sex mål angående arbetsmarknadsåtgärder. Av dessa bedöms fem inte uppnås under 2018 men ska göra det fram till 2020. Ett mål bedöms uppnått under 2018 och det är ”En hög andel av deltagarna ska gå vidare till arbete, studier eller fortsatt planering med anvisande part efter avslutad insats”.

Studerande vid vuxentutbildningen

Även inom vuxentutbildningen har NAVI beslutat om sex mål. Av dessa har tre kunnat uppnås under 2018:

- alla behöriga erbjuds plats inom vuxentutbildningen
- ett stort utbud av vuxentutbildningar
- kommunens yrkesutbildningar ska leda till arbete för eleverna.

Övriga tre mål bedöms inte nås 2018 men kommer att nås inom planperioden till och med 2020.

Studie- och yrkesvägledning

Barn- och utbildningsnämndens mål inom det prioriterade området är att studie- och yrkesvägledningen är integrerad i undervisningen så att eleverna utvecklar kompetens för att kunna fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. En plan finns nu för studie- och yrkesvägledning som omfattar hela skolsystemet från förskolan till gymnasieskolan. Någon bedömning för 2018 finns dock inte än så länge.

Övriga nämnder

Kultur och fritidsnämnden har beslutat om fem mål. Nämnden gör bedömningen att målen är uppnådda under 2018. Stadsbyggnadsnämnden har beslutat om tre mål inom området. Nämnden har gjort bedömningen att de tre målen uppnås senast 2021.

Nu är det full fart på restaurangutbildningen på Altinska skolan igen, efter några år med dåligt elevunderlag.

En likvärdig skola

Mål: Alla Sundsvalls elever ska vara behöriga till något nationellt program på gymnasiet när de slutar grundskolan.

Önskat resultat 2018:

En tydlig trend ska kunna ses vad gäller utvecklingen för gymnasiebehörighet.

Önskat resultat 2020:

Andelen som inte har gymnasiebehörighet ska ha halverats jämfört med 2016.

Om man räknar med alla elever i Sundsvalls kommun oavsett om de går på kommunal skola eller friskola så finns en viss förbättring de senaste åren. Andelen med gymnasiebehörighet har ökat från 80,4 till 82,1 procent

vilket tyder på att trenden totalt sett går åt rätt håll. Sundsvall ligger dock fortfarande efter riksnittet som uppgår till 84,4 procent behöriga till gymnasiet.

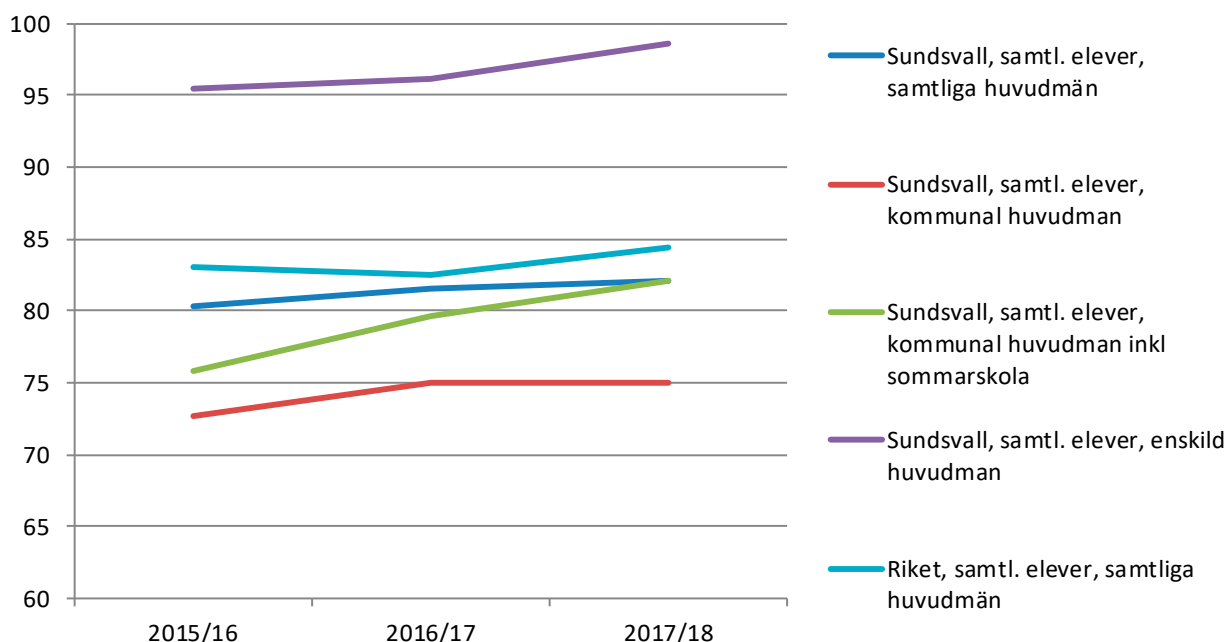

Diagram: Utveckling av avgångselevers gymnasiebehörighet i jämförelse med riksnittet, %.
Källa Siris: Skolverket, barn- och utbildningsförvaltningen.

Andelen elever i Sundsvalls kommunala skolor som nått gymnasiebehörighet uppgår till 75 procent efter vårterminen 2018 vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Räknar man med resultatet efter sommarskolan (som inte finns med i den officiella statistiken och därmed inte kan jämföras) kan man dock se en förbättring jämfört med tidigare år. Sammantaget leder uppföljningen av den kommunala skolans mål och handlingsplanen för att uppnå dessa inte

till en entydig slutsats angående hur pågående insatser påverkar kommunfullmäktiges mål för behörigheten till gymnasiet och andelen examina i gymnasiet. I uppföljningen kan man inte dra säkra slutsatser. Däremot upplevs av organisationen att ett framgångsrikt arbete mot målen har kommit igång under året, med ledarplaner och systematiskt uppföljningsarbete.

För att nå målet 2020 krävs att andelen som når gymnasiebehörighet ska överstiga 90 pro-

cent. Det verkar inte troligt med hänsyn taget till den trend som finns för närvarande att detta mål uppnås. Det finns också oroande indikationer om man ser på kunskapskraven i årskurs 6 i den kommunala skolan där det inte finns några

tecken på förbättrade kunskapskrav. Det är naturligtvis fullt möjligt att dessa resultat kan förbättra sig till årskurs 9 men det är ändå en indikation på att kommunfullmäktiges mål kan vara svårt att nå.

Mål: Alla Sundsvalls elever ska inom fyra år fullfölja gymnasiet med gymnasieexamen eller yrkesexamen.

Önskat resultat 2018:

Andelen ungdomar med gymnasieexamen eller yrkesexamen efter 4 år ska ha ökat till 80 procent.

Önskat resultat 2020:

Andelen Sundsvallselever med gymnasieexamen eller yrkesexamen inom fyra år ska vara över riksgenomsnittet.

Totalt har den så kallade genomströmningen, det vill säga hur många av de som påbörjade gymnasiet som fullföljer inom fyra år, ökat något de senaste åren och därmed närmare riksnittet.

Av de gymnasieelever i Sundsvalls kommunala gymnasium som inledde sina studier 2014 hade 66 procent tagit examen efter fyra år (rikssnitt 71 procent). Denna andel har de senaste åren varit relativt konstant.

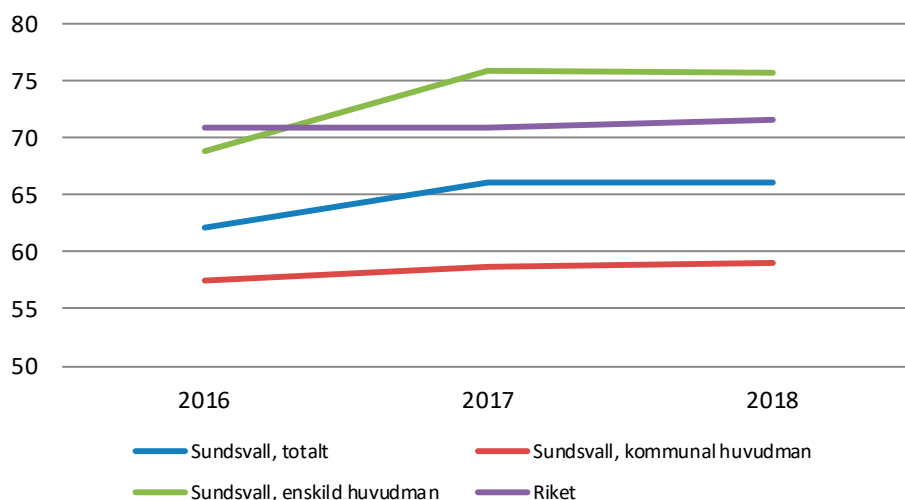

Diagram. Andelen ungdomar med gymnasieexamen eller yrkesexamen efter 4 år i jämförelse med riksnittet, %. Avser elever i den kommunala skolan.

Diagrammet visar den senaste mätningen av utfallet för gymnasieelever i Sundsvalls kommun i jämförelse med riksgenomsnittet. Det finns en markant ökning för de elever som gick ut 2017 (startår 2013), då framför allt för friskolor i Sundsvall. Resultatet är dock långt ifrån kommunfullmäktiges mål att andelen skulle ha

ökat till 80 procent år 2018 och det finns i dagsläget inte heller något som tyder på att eleverna som går i skolan i Sundsvalls kommun skulle öka genomströmning till år 2020. För att nå kommunfullmäktiges önskade resultat till 2020, skulle utfallet behöva öka med 16 procentenheter, vilket inte är troligt.

Mål: Andelen elever som inom ett år efter avslutad gymnasie- eller vuxenutbildning går vidare till jobb eller utbildning ska öka.

Önskat resultat 2018:
En tydlig trend kan utläsas.

Önskat resultat 2020:
Andelen före detta elever som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 1 år efter fullföljd gymnasie- eller vuxenutbildning motsvarar minst riksgenomsnittet.

Senast utfallet av mätning av ungdomars verksamhet efter avslutade gymnasie studier av dem som erhållit examen gäller ungdomar som tog examen vårterminen 2016. Denna visar att fler ungdomar finns på arbetsmarknaden eller

studerar 2016 jämfört med 2013. Jämfört med riksgenomsnittet ligger Sundsvall lite efter men avståndet jämfört med 2013 har krympt och det är absolut ingen omöjlighet att Sundsvall är ikapp riksgenomsnittet till år 2020.

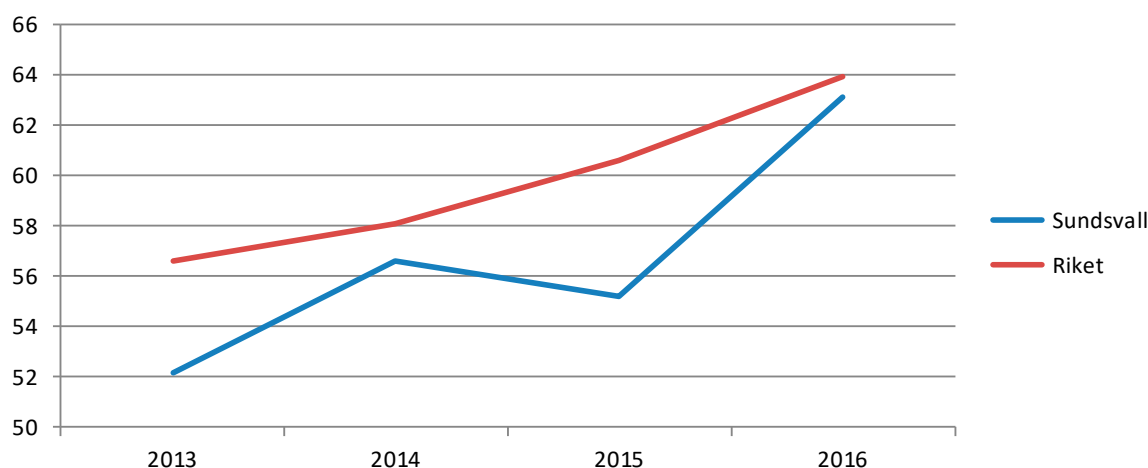

Diagram. Ungdomars verksamhet ett år efter avslutade gymnasie studier av dem som erhållit examen, %. Avser avgångsår 2012-2015. Källa: SCB.

Undersöker man statistiken lite djupare ser man att skillnaden mellan riket och Sundsvall framför allt är att fler går i högskola eller universitet i riket (25,5 procent) jämfört med Sundsvall (23,0 procent).

Ungdomars verksamhet efter avslutad vuxenutbildning

Det finns ingen statistik på kommunnivå för elever som inom ett år efter avslutad vuxenutbildning går vidare till jobb eller utbildning. Skolverket gör uppföljning för vuxenutbildning och Svenska för invandrare, SFI, årsvis på riksnivå, men även delvis på regional nivå. Vuxenutbildningen arbetar för att skapa en rutin för en egen årsuppföljning.

Nämnden för vuxenutbildning, arbets-

marknad och integration, NAVI, har beslutat om tre mål som kopplar till kommunfullmäktiges mål:

- fler utbildningsplatser i samarbete med Sundsvalls gymnasium
- i samverkan med socialtjänsten och barn- och utbildningsnämnden genom DUA (Delegationen för unga och nyanlända till arbete) möjliggöra för KAA (Kommunalt aktivitetsansvar) att få tillgång till kommunala arbetsmarknadsåtgärder
- vuxenutbildningen och Sundsvalls gymnasium samarbetar kring elevernas övergång från gymnasietts individuella program till vuxenutbildningen.

Nämnden bedömer att samtliga dessa aktivitetsmål har uppnåtts under 2018.

Goda livsvillkor

Mål: I Sundsvall erbjuder kommunorganisationen en äldreomsorg av hög kvalitet.

Önskat resultat 2018:

En positiv trend kan utläsas vad gäller brukarnöjdhet och relevanta kvalitetsindikatorer.

Önskat resultat 2020:

Brukarnöjdhet och relevanta kvalitetsindikatorer visar att Sundsvalls kommun ligger på minst riksgenomsnittet.

Flertalet av de indikatorer som används för att mäta om målet uppfylls med att tryggheten ska öka hos dem som har insatser från äldreomsorgen, visar ett positivt resultat. Andelen som är nöjda och trygga med hemtjänsten har ökat och kontinuiteten ligger på önskad nivå. Förvaltningen menar att detta är resultat från satsningen på Skönsmomodellen inom hemtjänsten. Med hjälp av nominalvärdesintervjuer så får hemtjänsten fram vad som är viktigt för brukaren i relation till den hjälp/omsorg man behöver. I relation till riket så ligger Sundsvalls hemtjänst generellt på en högre nivå. När det gäller äldreboenden så har andelen som är trygga på boendena ökat och socialtjänsten ligger i nivå med riket. Däremot så har andelen som är nöjda minskat, dock bara marginellt men det ligger lägre än riket.

För att tryggheten hos människor som har stöd från socialnämndens äldreomsorg ska öka fortsätter socialnämnden, utifrån landsbygdsprogrammet, att säkra att det finns ett äldreboende på minst en serviceort i varje kommunal del. Socialnämnden fortsätter även med implementeringen av Skönsmomodellen och vårdplanering i hemmet. Socialnämnden arbetar även för att ta fram nya lösningar för att säkra att alla kommunal delar har tillgång till en viss nivå av kommunal service. Här handlar det i första läget om test av läkemedelsrobot samt trygghetskameror.

Mål: I hela Sundsvall ska delaktigheten i samhället öka och fler Sundsvallsbor ska ha en aktiv fritid.

Önskat resultat 2018:

De kommunal delar med lägst aktivitet och delaktighet ska visa en positiv trend gällande aktiviteter och delaktighet.

Önskat resultat 2020:

En positiv trend ska kunna utläsas i hela kommunen gällande aktiviteter och delaktighet.

Det finns väldigt få bra indikatorer för att mäta aktiviteten och delaktigheten i kommunal delarna. De indikatorer som finns mäter kanske främst servicenivåer enligt Landsbygdsprogrammet för bibliotek, fritidsgårdar, bad- och idrottsanläggningar och andelen trygghetsgrupper i alla kommunal delar. Bra serviceutbud och trygga områden att vistas i är förutsättningar för att

delaktigheten i samhället ska öka hos våra medborgare och att fler Sundsvallsbor ska ha en aktiv fritid.

Det finns även statistik för aktivitetsbidragen där antalet aktiviteter mäts. Någon större förändring kan där inte ses för 2018, men skillnaden mellan pojkar och flickor har minskat vilket är positivt.

Delaktighet i samhället

Socialnämndens mål ”Andelen brukare som besväras av ensamhet ska minska” mäts med hjälp av ett antal indikatorer som kommer från Socialstyrelsens årliga brukarundersökning ”Vad tycker äldre om äldreomsorgen”.

Här pekar de flesta indikatorer åt rätt håll. Nämnden kan konstatera att satsningen på Skönsmomodellen har gett effekt, liksom det ökade fokus som varit på aktiva äldre och

utredningen av träffpunkter. De två sistnämnda är utvecklingsprojekt som initierats av kommunfullmäktige.

När det gäller äldreboende så konstaterar nämnden tyvärr att ensamheten har ökat. Det där dock svårt att analysera orsakerna till att man upplever sig ensam. Det kan ha att göra med socialtjänstens verksamhet likväl som med brukarens relation till anhöriga och vänner.

Mål: Andelen unga som befinner sig i socialt utanförskap och missbruk ska minska.

Önskat resultat 2018:

En högre upplevd trygghet bland barn och unga. Andelen barn och unga med hög frånvaro i skolan samt andelen unga med missbruksproblem ska ha minskat i jämförelse med 2016.

Önskat resultat 2020:

Andelen med hög frånvaro i skolan och andelen unga med missbruksproblem ska högst motsvara riksgenomsnittet. En positiv trend i upplevd trygghet ska kunna utläsas bland barn och unga.

Socialnämndens arbete är i grunden inriktat på att ge förutsättningar för en social hållbarhet i samhället vilket överensstämmer med målbilden RIKARE. Förutsättningarna handlar bland annat om att ge rätt stöd för att andelen barn och ungdomar i socialt utanförskap och missbruk ska minska. Socialnämnden arbetar bland annat med att utreda och utveckla missbruksvården. Handlingsplan för barn och ungas psykiska hälsa är framtagen i samverkan med representanter från flera nämnders förvaltningar. Kopplat till det ligger samarbetet som pågår inom ramen för NPF-kommissionen (NPF står för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) där man siktar på att utveckla arbetssätt för att främja tidiga insatser för målgruppen.

Till detta så inleds också ett arbete med att se över samarbeten kring snarlika verksamheter som bedriver aktiviteter för unga vuxna som varken arbetar eller studerar för unga inom NAVI, socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden.

Tryggheten i skolan har minskat något jämfört med föregående år, men det är endast marginellt. Sundsvalls kommun som helhet uppvisar indexvärden för ”Trygghet” och ”Förhindra kränkningar” som är jämförbara med riket. Andelen elever med hög frånvaro, definierad som mer än 10 procents frånvaro, oavsett orsak, verkar dock inte ha sjunkit, utan tvärtom verkar den ha stigit. Verksamheten arbetar dock med att kartlägga orsakerna till den höga frånvaron.

En indikator är antal barn som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd. Andelen barn har minskat jämfört med 2017 och ligger lägre än önskad nivå för 2018. Indikatoren visar att barn som lever i ekonomisk utsatthet har minskat.

Totalt sett är bedömningen att det önskade resultatet för 2018 inte nås. Frånvaron i skolan är fortfarande hög och tryggheten i skolan har inte ökat utan ligger oförändrad.

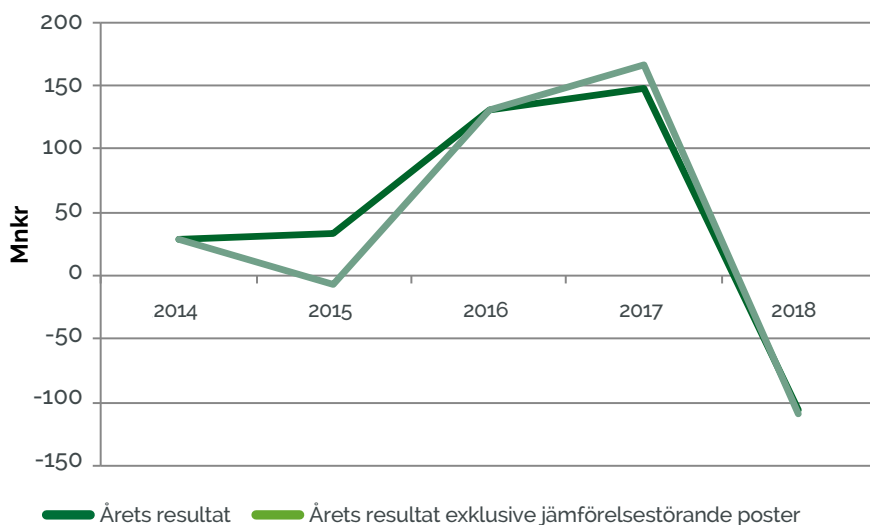
Finansiell analys kommunen

Resultat och kapacitet

Kommunens resultat visar kraftigt underskott

Resultat, mnkr	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016
Exklusive jämförelsestörande poster				
Årets resultat, mnkr	88,1	-106,2	167,0	130,8
Årets resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag, i %	1,5	-1,8	2,9	2,5
Inklusive jämförelsestörande poster				
Årets resultat, mnkr	88,1	-106,2	147,4	130,8
Årets resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag, i %	1,5	-1,8	2,6	2,5

Diagram: Årets resultat 2014-2018 inklusive och exklusive jämförelsestörande poster

Resultatet för kommunen sjönk kraftigt under 2018 och det blev det sämsta resultatet på många år. Årets resultat uppgår till -106,2 miljoner kronor vilket är en försämring med 253,6 miljoner kronor jämfört med 2017.

Orsaken till det försämrade resultatet är bland annat vissa tillfälligt höga kostnader, som exempelvis kostnaderna för den stora mängden snö som föll under vintern. Både vinterväghållningen och fastighetsförvaltningen fick rekordhöga kostnader för hanteringen av de stora snömängderna och dessa överskred

budgeten med cirka 74 miljoner kronor. Dessutom påverkades resultatet av en förändrad pensionsberäkning med cirka 25 miljoner kronor.

I övrigt märks bland annat ökade fastighetskostnader då två nya äldreboenden har tagits i bruk under året, men också ökade kostnader för friskolor och andra externt köpta verksamheter.

I tabellen nedan kan man se att det är främst verksamhetens nettokostnad som avviker från budget.

Fördelning av resultatet

Mnkr	2018	2017	2016
Planerat överskott	88,1	164,1	118,3
Differens i förhållande till budget			
Verksamheternas nettokostnad	-187,5	-22,5	-36,6
Jämförelsestörande poster	0,0	-19,6	0,0
Skatteintäkter och statsbidrag	-15,5	27,6	24,8
Räntenetto	8,7	-2,2	24,3
Totalt	-106,2	147,4	130,8

Det finns dock en hel del avvikelser inom verksamheterna vilket är bekymmersamt. Totalt uppgår de negativa avvikelserna jämfört med budget för verksamhetens nettokostnader till 187,5 miljoner kronor vilket är 165,0 miljoner kronor mer än föregående år. En av orsakerna till att underskottet har ökat under 2018 är att det tidigare funnits ofördelade budgeterade poster som i år har fördelats ut eftersom exempelvis vissa stora investeringar har slutförts samtidigt som tidigare underskott kvarstår.

Negativa avvikelser i bokslutet

Tre nämnder visar ganska stora underskott för 2018 i jämförelse med budget:

Socialnämnden -154,1 mnkr

Socialnämndens totala underskott är ungefär lika stort som föregående år (-150,4 miljoner kronor), men samtidigt har nämndens rambudget ökat med 173 miljoner kronor eller 9,2 procent. Underskottet fördelar sig på äldreomsorg -50 miljoner kronor, invid- och familjeomsorg -62 miljoner kronor och omsorg om funktionshindrade -30 miljoner kronor samt flyktingverksamheten -11 miljoner kronor. Socialnämnden har under de senaste åren haft stora underskott och inom äldreomsorgen finns vissa tendenser till att underskottet sjunker. Inom individ- och familjeomsorgen och flyktingverksamheten har dock underskottet ökat. För flyktingverksamheten beror det främst på minskade statliga bidrag och för individ- och familjeomsorgen på ökade volymer.

Barn- och utbildningsnämnden -36,4 mnkr

Nämnden har ökat sitt underskott jämfört med fjolåret med 16 miljoner kronor, detta trots att nämnden fick ett extra ramtillskott på 15 miljoner kronor. Nämnden har under de senaste fem åren haft ett underskott på 20–40 miljoner kronor. Underskottet är störst inom verksamheten förskola, 27 miljoner kronor, medan övrigt underskott fördelar sig jämt mellan övriga skolformer. Det kommer att krävas åtgärder inom nämnden för att kunna komma i balans under 2019.

Stadsbyggnadsnämnden -40,1 mnkr

Underskottet i nämnden beror framförallt på kostnader för den snörika vintern. Detta medförde kostnader utöver budget på cirka 41 miljoner kronor. Budgeten för vinterväghållning uppgår till 40 miljoner kronor och ska räcka en normal vinter. Kostnaderna för vintern 2018 var därmed dubbelt så höga som en normal vinter.

Positiva avvikelser i prognosen

Övriga nämnder prognostiserar överskott av olika storlek. Nedan redovisas nämnder med större avvikelser.

Kommunstyrelsen +41,3 mnkr

Kommunstyrelsens överskott uppgår till cirka 41 miljoner kronor vilket beror på att centrala anslag inte förbrukats. Exempel på sådana anslag är kompensation till nämnderna för ökade hyror, kvarvarande medel för förbrukning av tidigare års överskott, delar av anslaget för per-

sonalkostnadsökningar. Dessa överskott uppgår till cirka 123 miljoner kronor. Däremot uppvisar övriga verksamheter underskott. För fastighetsförvaltningen uppgår underskottet till cirka 45 miljoner kronor beroende på högre snörelaterade kostnader, högre mediakostnader, högre kostnader för hyressatta tilläggsprojekt samt högre städkostnader. Den politiska verksamheten redovisar en negativ avvikelse med 12,3 miljoner kronor vilket främst beror på underskott i anslaget för nya boenden till socialtjänsten som budgeteras centralt på kommunstyrelsen och då inom politisk verksamhet.

Nämnden för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration +6,8 mnkr

Nämndens överskott beror på en ökning av verksamhetens intäkter; de har ökat med 13,4 miljoner kronor mellan 2017 och 2018. Orsaken till detta är att nämnden har fått mer i statsbidrag för yrkesvuxutbildningar och även för extratjänster som tillkom genom ett statligt beslut. Samtidigt har personalkostnaderna ökat med i storleksordningen 6 miljoner kronor på grund av ett ökat verksamhetsbehov, framförallt inom vuxenutbildningen.

Kultur- och fritidsnämnden +5,1 mnkr

Resultatet kan delas in i flera delar, dels förutbetalad intern hyreskompensation för ny simhall, dels ökade externa intäkter tack vare en god skidsäsong och en god badsäsong med många fler besökare än förväntat. Dessutom blev personalkostnaderna lägre än väntat på grund av sjukskrivningar. En ökning av beviljade statliga bidrag för lovverksamhet och simundervisning har också bidragit till att intäkterna är högre än budget.

Personalnämnd +2,1 mnkr

Den positiva avvikelsen beror främst på att kostnader för ett antal aktiviteter startade senare än planerat och därmed har inte de budgeterade medlen kunnat användas fullt ut. Personalnämnden har avvecklats och deras uppgifter förs över till kommunstyrelsen 2019.

Miljönämnden +2,1 mnkr

Överskottet beror främst på ökade intäkter för tillsyn av enskilda avlopp, miljöskydd och hälsoskydd.

Skatte- och kostnadsutveckling

Nettokostnadsutveckling	2018	2017	2016
Nettokostnad, mnkr	-5 936,8	-5 546,6	-5 361,8
Nettokostnad exklusive jämförelsestörande poster, mnkr	-5 936,8	-5 527,0	-5 361,8
Förändring exklusive jämförelsestörande poster, i %	7,4	3,1	2,0

Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och statsbidrag, i %	2018	2017	2016
Inklusive jämförelsestörande poster	102,2	97,6	98,0
Exklusive jämförelsestörande poster	102,2	97,2	98,0

Nettokostnaderna har ökat med cirka 7,4 procent jämfört med 2017, vilket är en kraftig ökningstakt. Det finns flera orsaker till ökningen och de flesta verksamheter har under året ökat sina nettokostnader någonstans mellan 4 och 8 procent.

Personalkostnaderna har jämfört med föregående år ökat med 3,9 procent vilket är något högre än de generella löneökningarna. En av orsakerna är att de arbetade timmarna har ökat under året med cirka 225 000 timmar. Detta är en ökning på cirka 2,1 procent vilket beror på

ökade behov inom verksamheterna men också på minskad sjukfrånvaro vilket medfört att personalen kunnat arbeta fler timmar. Även pensionskostnaderna har ökat kraftigt under året, bland annat beroende på förändrat beräkningssystem hos KPA.

Övriga verksamhetskostnader har ökat med drygt 6,5 procent. Till viss del kan ökningen förklaras med de ökade kostnaderna för hanteringen av snön under vintern 2018, men det finns även andra kostnader som har ökat under

året. Det är främst köp av verksamhet inom grundskola, kollektivtrafik och räddningstjänst som har störst ökningstakt. Orsakerna till detta är till största delen volymökningar men också prisökningar.

Intäkterna har minskat under året med 4 procent vilket orsakas främst av minskade driftbidrag. Största orsaken är de sänkta ersättningsnivåerna och de minskade volymerna inom flyktingverksamheten men även andra verksam-

heter har fått minskade statliga bidrag.

Avskrivningarna har ökat under året med drygt 12 miljoner kronor eller 4,4 procent. Ökningen beror på de stora investeringar som kommunen gjort de senaste åren och av dessa har ett flertal tagits i bruk under 2018 och börjat skrivas av. Totalt har investeringar för cirka 794 miljoner kronor tagits i bruk under året.

Skatteintäkterna ökar mindre än tidigare år

Skatte- och statsbidragsutvecklingen	2018	2017	2016
Skatteintäkter och statsbidrag, mnkr	5 808,2	5 683,9	5 468,1
Ökning, mnkr	124,3	215,9	252,6
Ökning, i %	2,2	3,9	4,8

Kommunens verksamhet finansieras till största del av skatteintäkter och generella statsbidrag. Under 2018 ökade skatteintäkterna och de generella statsbidragen med 2,2 procent vilket är en lägre ökningstakt än de senaste åren och skatteintäkterna ökar också långsammare än nettokostnaderna. Orsaken till att ökningstakten har minskat är att högkonjunkturen har mattats av

och prognoserna är att skatteintäkterna kommer att ha en fortsatt låg ökningstakt de närmaste åren. Eftersom kommunen har ett negativt resultat 2018 samtidigt som exempelvis SKL bedömer att skatteintäkterna kommer att ha låg ökningstakt är det av största vikt att kommunen är restriktiv med nya åtaganden och försöker dämpa ökningstakten på kostnaderna.

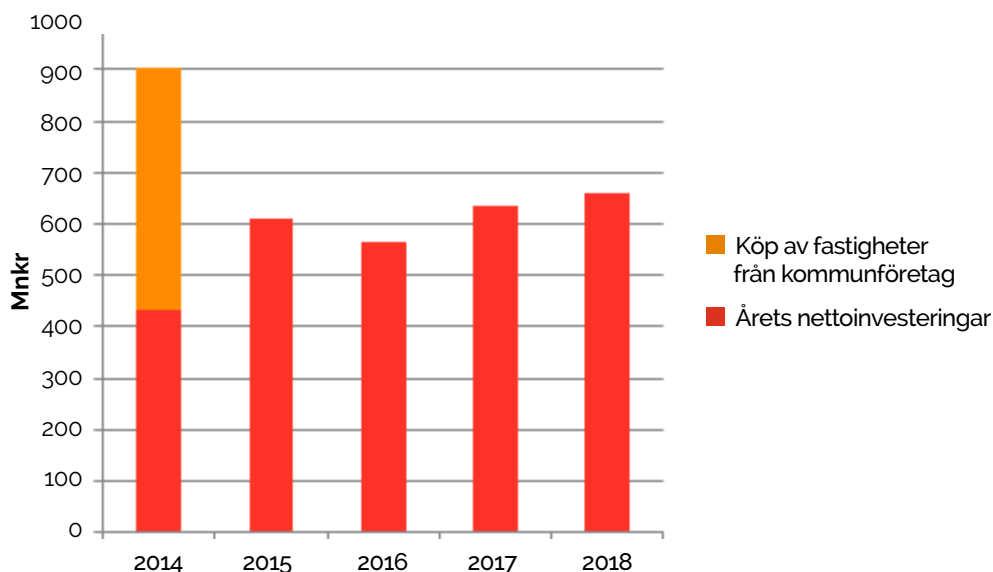
Foto: Skopet 1-2018

Växeln på Sundsvalls kommun är bäst i Sverige på telefoni och kundservice. I konkurrens med slutkandidaterna Arbetsförmedlingen och Region Örebro län knep telefonisterna i kommunhuset förstaplatsen 2018 i klassen "telefonväxel med fler än 4 000 anknytningar". Källa: Skopet 1-2018

Investeringar

Investeringar	2018	2017	2016
Investeringsvolym, mnkr	660,9	632,9	564,1
Nettoinvesteringarnas andel av avskrivningar, i %	229	228	213
Självfinansieringsgrad, i %	28	67	70

Diagram: Utfall för investeringar 2014–2018

Investeringsvolymen har ökat något sedan 2017 men ligger på ungefär samma nivå, det vill säga drygt 600 miljoner kronor. Det är lägre än den beslutade investeringsbudgeten (861 miljoner kronor) och bedömningen är att kommunen inte klarar en högre investeringsvolym med nuvarande kapacitet än runt 700 miljoner kronor.

Nettoinvesteringarnas andel av avskrivningarna visar hur stor andel kommunen har

investerat i materiella anläggningstillgångar i förhållande till avskrivningarna. Kommunen investerar sålunda 129 procent mer än vad man skriver av på gamla tillgångar vilket betyder att värdet på tillgångarna ökar.

Investeringarna har också endast kunnat finansieras till 28 procent med egna medel vilket innebär att resterande del har behövt lånefinansierats.

Större investeringar under 2018

Fastighetsinvesteringar

Under 2018 har investeringarna i kommunens fastigheter uppgått till 491,9 miljoner kronor (471,7 mnkr). För närvarande pågår cirka 70 projekt. Projekten är av varierande storlek och med olika lång projekttid.

Investeringsbudgeten 2018 uppgick till 514,5 miljoner kronor och ej förbrukad budget från tidigare år till 979,3 miljoner kronor. Vid utgången av 2018 uppgår budgeterade

ej förbrukade medel i fastighetsinvesteringar till 1 001,9 miljoner kronor. Budgetavvikelsen består till cirka 25 procent av beställda, ej utförda, projekt och till cirka 75 procent av projekt där det inte finns någon beställning från verksamheten.

Några av de större pågående eller slutförda fastighetsprojekten 2018 redovisas nedan.

Några av de större pågående eller slutförda fastighetsprojekten

Projekt	Investeringar 2018	Status
Äldreboenden Ny-, till- och ombyggnad av 2 äldreboenden, Heffnersgården 2019 (ny) och Granlunda 2018 (om och tillbyggnad).	88,8	Pågående, klar 2018-2019
Reinvesteringar i verksamhetsfastigheter	79,7	Pågår kontinuerligt
Om- och tillbyggnad av Vibackeskolan	77,5	Etapp 1 klar 2018, klar 2021
Himlabadet, ny bassäng för motions- och träningssim	66,3	Klar december 2018
Om- och tillbyggnad Skönsmons skola	55,9	Klar 2020
Ny taklösning Nordichallen	14,7	Klar i början av 2019

Stadsbyggnadsnämndens investeringar

Stadsbyggnadsnämnden har en investeringsbudget på totalt 620,6 miljoner kronor varav 268,2 miljoner kronor avser investeringsbudgeten 2018 och 352,2 miljoner kronor avser investeringsbudget överförd från tidigare år. Under året har nämnden investerat 121,7 miljoner kronor.

Investeringsbehovet är i snitt cirka 150 miljoner kronor per år utslaget på en längre tidsperiod och med skiftningar mellan åren beroende på tyngdpunkten av stora projekt. Investeringsbehovet är löpande och kontinuerligt och omfattar åtgärder i de kommunala anläggningarna som till exempel vägar, broar, kajer, parker, skog, kollektivtrafik samt upprustning av stadsdels- och kommundelscentra.

Några större investeringsprojekt som genomförts under året är vägombyggnaden Norra kajen 10,5 miljoner kronor, kollektivtrafikåtgärder 12,0 miljoner kronor, vägar och gång- och cykelvägar 27,2 miljoner kronor, samt anläggande av en tillfällig förbifart vid Storbron 17,3 miljoner kronor.

Kultur- och fritidsnämndens investeringar

Kultur- och fritidsnämndens investeringsbudget var 8,0 miljoner kronor 2018 och den överförda budgeten från tidigare år uppgick till 35,5 miljoner kronor. Nettoinvesteringarna uppgick till 12,0 miljoner kronor. Största avvikelserna mot plan är kulturarvsprojektet på Norra berget som inte håller tidsplanen, men där behoven är stora. En lokalutredning pågår för att bättre kunna prioritera mellan flera parallella projekt, den förväntas vara klar under 2019.

Spontanaktivitetsplatser är prioriterat i ytterområden som en del av att jobba mot en utjämning av sociala skillnader och en del av Landsbygdsprogrammets målsättningar. Två år byggda i år, Sticksjö och Liden, och arbetet fortsätter 2019. Rullskidbanan på Södra berget invigdes under hösten.

Risk och kontroll

Soliditeten sjunker efter flera år av uppgång

Soliditet	2018	2017	2016
Soliditet, exklusive pensionsåtaganden, i %	22,0	24,1	24,1
Soliditet inklusive pensionsåtaganden, i %	5,3	5,8	4,4

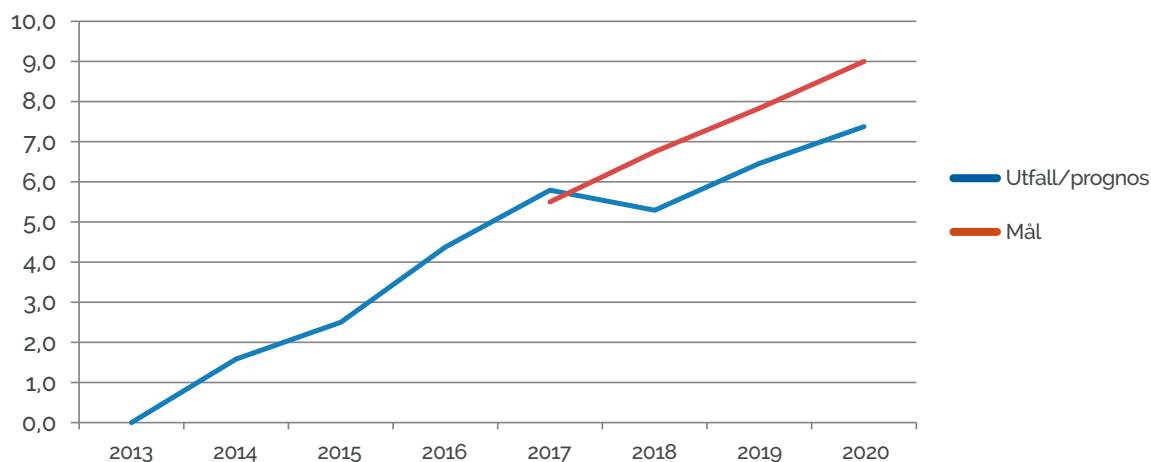
Soliditeten är ett mått på den finansiella styrkan, det vill säga hur stor andel av tillgångarna som finansieras med eget kapital. Soliditeten är ett riktmärke på kommunens ekonomiska stabilitet på långre sikt.

Soliditeten inklusive pensionsåtagandet har ökat de senaste åren, men minskar 2018. Anledningen är det negativa resultat som kommunen uppvisar samtidigt som balansomslutningen ökar eftersom kommunen investerar kraftigt. Kommunens målsättning är att soliditeten 2020 ska uppgå till minst 9 procent, vilket blir svårt att uppnå. För att kunna uppnå en soliditet i linje med målet måste resultaten under 2019 och 2020 uppgå till cirka 550 miljoner kronor vilket är 275 miljoner kronor per år. Det är knappast sannolikt

att kommunen kommer att nå dessa resultatnivåer. Det budgeterade resultatet för 2019 uppgår till 106,8 miljoner kronor och det kommer att krävas en hel del åtgärder för att detta resultat ska uppnås. Det finns dock ett övertvärde i de kortfristiga placeringarna. Kommunfullmäktige har givit kommunstyrelsen i uppdrag att avveckla dessa vilket skulle kunna innebära en förbättrad soliditet, men troligtvis inte tillräckligt för att nå målet 2020.

Om man jämför Sundsvall med kommungruppen större städer¹ så är Sundsvalls soliditet inklusive pensionsåtagande mycket låg. Kommungruppen har ett ovägt snitt på 26,0 procent 2017 vilket är nästan 20 procentenheter högre än Sundsvall.

Diagram: Soliditet 2013–2018 med prognos för 2019–2020

1) Kommuner med mer än 50000 invånare varav mer än 40000 bor i den största tätorten.

Likviditet	2018	2017	2016
Kassalikviditet, i %	141	130	152
Balanslikviditet, i %	164	150	174
Betalningsberedskap i %	170	155	144
Finansiella nettotillgångar, mnkr	-2 218,4	-1 779,5	-1 534,1

Likviditeten visar kommunens betalningsförmåga på kort och lång sikt. Kommunen har god kassalikviditet, det vill säga betalningsförmåga på kort sikt och balanslikviditet, det vill säga betalningsförmåga på lite längre sikt.

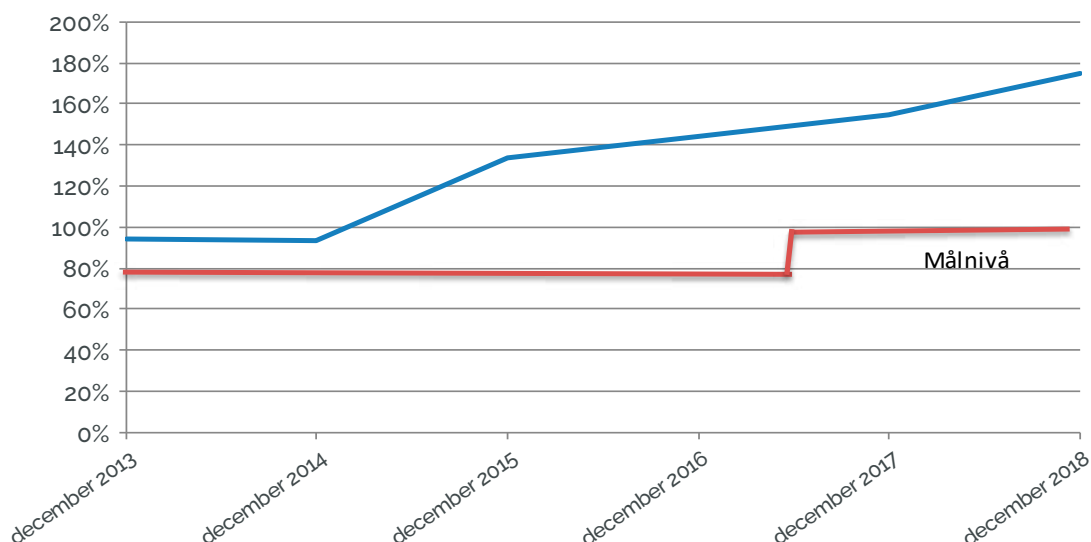
En likviditet över 100 procent är önskvärd och kommunen ligger med en god likviditet. Likviditeten pendlar lite upp och ned beroende på hur kassaflödet ser ut just vid balansdagen men ligger ändå stadigt över 100 procent.

Betalningsberedskapen uppgår till 170 procent av de skulder som förfaller inom tolv

månader vid årsskiftet vilket innebär att målet uppnås. Kommunen arbetar aktivt med att se till att betalningsberedskapen är god genom god framförhållning och aktiv likviditetshantering.

I diagrammet nedan redovisas betalningsberedskapens utveckling under de senaste åren. Målet har tidigare varit att ligga över 80 procent men har höjts eftersom det bättre motsvarar en god ekonomisk hushållning enligt kommunens definition.

Diagram: Betalningsberedskap 2013–2018

De finansiella nettotillgångarna, det vill säga omsättningstillgångar och finansiella anläggningstillgångar minus, kort- och långfristiga skulder har minskat med cirka 500 miljoner

kronor sedan årsskiftet. Orsaken till detta är framförallt att kommunen inte kan egenfinansiera investeringarna utan att viss del behöver lånefinansieras, samt det låga resultatet.

Skuldsättningsgrad, i %

	2018	2017	2016
Räntebärandeskulder i förhållande till skatteintäkter, i %	41,1	31,9	31,0

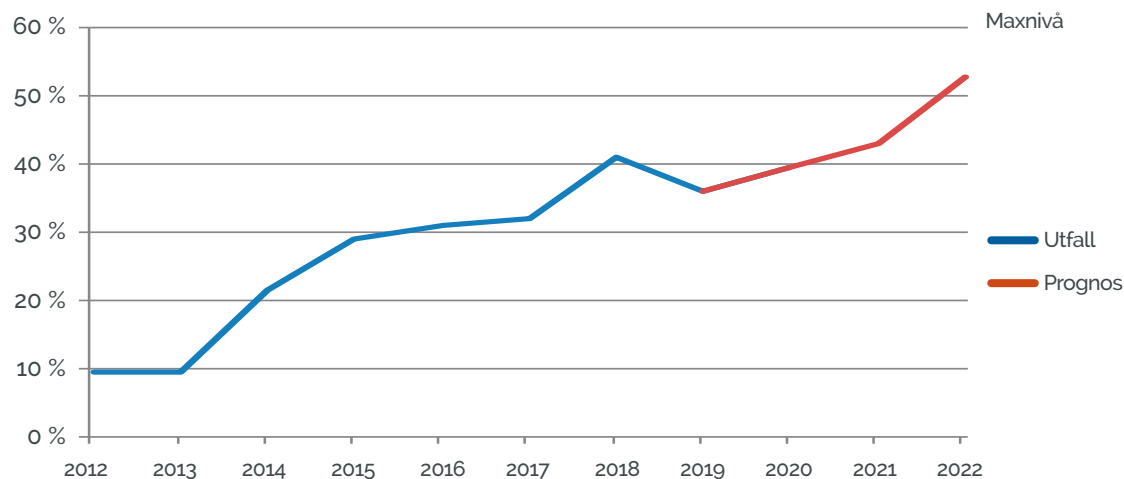
Skuldsättningsgraden uppgår per 31 december till 41,1 procent vilket är drygt nio procentenheter högre än föregående år. Orsaken är framförallt att investeringstakten är fortsatt hög samtidigt som resultatet är alltför lågt för att kunna finansiera investeringarna i någon större utsträckning.

Detta innebär ändå att kommunen ligger under den beslutade målnivån och det ligger också

linje med den planerade ökade upplåningen för att till viss del finansiera investeringar under åren fram till 2020. Prognosen är att kommunen inte kommer att överstiga 60 procent år 2020.

Prognosen i diagrammet nedan är beräknad utifrån antagandet att kommunen avvecklar sitt åtagande i Kommungaranti och amorterar den långfristiga skulden.

Diagram: Räntebärandeskulder i förhållande till skatteintäkter 2012–2018, med prognos 2019–2022

Prognossäkerhet och budgetföljsamhet

	2018	2017	2016
Avvikels prognos/utfall, i %	1,0	0,1	0,6
Avvikelse budget/utfall, drift, i %	3,3	0,8	1,1
Avvikelse budget/utfall, investeringar, i %	>0	>0	-

Prognosavvikelsen (beräknad på verksamhetens nettokostnad i delårsrapporten per 31 augusti) visar en avvikelse på 1,0 procent, eller cirka 57 miljoner kronor. Kommunfullmäktiges mål som är 1,0 procent får därmed anses uppnått även om utfallet är precis på gränsen till godkänt. En orsak till att prognosavvikelsen blev så hög är att KPA har förändrat sitt sätt att beräkna pensioner vilket inneburit att vissa pensioner flyttats från ansvarsförbindelsen till avsättning vilket medfört en kostnad på drygt 20 miljoner kronor som vi inte kände till i prognosen vid delårsbokslutet.

Budgetavvikelsen för verksamhetens nettokostnad uppgår till 190 miljoner kronor vilket motsvarar 3,3 procent. Denna avvikelse är alldeles för stor vilket innebär att målet inte uppnås för 2018.

Att prognossäkerheten var någorlunda god, samtidigt som budgetföljsamheten var alltför dålig, kan tyda på att det har funnits vetskap om underskotten i verksamheten men att de åtgärder som har vidtagits inte varit tillräckliga för att minska underskottet.

Pensionsåtagande, mnkr	2018	2017	2016
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	346,7	292,5	272,5
Ansvarförbindelser, pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland avsättningar	2 141,0	2 221,7	2 276,4
Avgiftsdel, placeras av de anställda, kortfristig skuld	160,3	167,4	160,8
Totala förpliktelser för pensioner	2 647,0	2 681,6	2 709,7
Återlånade medel	2 647,0	2 681,6	2 709,7

Kommunens totala pensionsförpliktelser fortsätter att minska och det kommer de att fortsätta göra framöver. Orsaken är att den stora posten som finns redovisad som ansvarförbindelse nu har högre utbetalningar än värdeökningen för pensionsåtagandet.

Under året har också KPA, som är kommunens pensionsförvaltare, förändrat sitt system för beräkningar. Detta har inneburit att vissa delar av ansvarförbindelsen har flyttats över till avsättningen eftersom den nya beräkningen tar hänsyn till fler faktorer.

Kostnaderna för pensioner och liknande förpliktelser uppgår 2018 till 378 miljoner kronor inklusive löneskatt jämfört med 326 miljoner kronor 2017. Orsaken till ökningen är till viss del KPA:s förändrade beräkning, vilken ger en engångseffekt på cirka 20 miljoner kronor. Dessutom har pensionsgrundande lönekostnaderna totalt i kommunen ökat med cirka 3 procent. Pensionskostnaderna kommer antagligen inte att öka under 2019 eftersom det ingick en stor engångspost i kostnaderna för 2018.

Men åren därefter kommer antagligen pensionskostnaderna att fortsätta öka med mellan 5 och 10 procent per år fram till och med 2025 då kostnaderna börjar sjunka igen. Detta är bland annat beroende på 1940-talisternas gradvisa pensionsavgångar och effekterna av att kommunerna redovisar enligt den så kallade blandmodellen där pensioner intjänade före 1998 kostnadsförs först vid utbetalningstillfället. Den ökade pensionskostnaden kan medföra ett minskat utrymme för verksamheterna. Bedömningen är att ansvarförbindelsen i sin helhet kommer att vara noll år 2050.

Hela kommunens pensionsåtagande har återlånats, vilket innebär att kommunen har lånat tillbaka pengarna till sin egen verksamhet. För att möta de stora utbetalningarna under framförallt senare delen av 2010-talet och hela 2020-talet har kommunen tecknat en garanti-försäkring i det av kommunen delägda bolaget Kommungaranti Skandinavien AB. Kommunfullmäktige har dock beslutat att avveckla denna lösning, vilket planeras att ske under 2019.

Känslighetsanalys, händelse	Förändring 12 månader, mnkr
Löneförändring 1 %	42,4
Bruttokostnadsförändring 1 %	68,8
Generell avgiftsförändring 1 %	2,2
Befolkningsförändring 100 personer	5,1
Kommunalskatt förändring 1 kr	224,7

En kommun påverkas många gånger av händelser som är utanför kommunens kontroll. Känslighetsanalysen ovan visar hur några händelser kan påverka Sundsvalls kommuns resultat. Känslighetsanalysen visar även på att marginalerna i kommunens resultat är små. En genomsnittlig löneökning på en procent skulle för kommunen innebära en resultatförsämring med 42,4 miljoner kronor. Om kommunens

befolkning ökar med 100 personer innebär det att kommunens ekonomi och således resultat ökar med 5,1 miljoner kronor på grund av att skatteintäkterna ökar. Om kommunalskatten som varje medborgare i Sundsvalls kommun betalar, skulle öka med 1 krona, innebär det att kommunens intäkter skulle förbättras med 224,7 miljoner kronor.

Finansiell struktur

Sundsvalls kommun fungerar som internbank åt sina majoritetsägda bolag samt Medelpads Räddningstjänstförbund. Internbanken tar emot inlåning från och lånar ut till koncernens bolag. Genom att samla all finansiell verksamhet hos internbanken kan kommunkoncernen tillgodogöra sig betydande stordriftsfördelar som i slutändan ger lägre finansiella kostnader för kommunen och bolagen. Alla transaktioner med koncernbolagen görs på marknadsmässiga villkor. Kommunfullmäktige har antagit en finanspolicy som styr internbankens verksamhet.

Finansiella tillgångar

Kommunens finansiella räntebärande tillgångar per den 31 december 2018 var 5 656 miljoner kronor, varav 496 miljoner kronor var likvida medel¹. Kommunens resterande finansiella tillgångar bestod i huvudsak av långfristiga lånefordringar på kommunens bolag. De finansiella räntebärande tillgångarna ökade med 196 miljoner kronor under året. De bolag som har ökat sin upplåning i takt med nyinvesteringar var SKIFU AB, Mitthem AB, Sundsvall Vatten AB och Sundsvall Elnät AB. Sundsvall Energi AB har minskat sin upplåning.

Den genomsnittliga räntebindningen för kommunens finansiella tillgångar har pendlat mellan 2,5 år och 2,6 år under året. Den genomsnittliga räntebindningen per den 31 december 2018 var 2,5 år (2,5 år).

Kommunens genomsnittliga ränta² på räntebärande tillgångar per den 31 december 2018 var 1,24 procent (1,36 procent).

Finansiella skulder

Kommunens finansiella räntebärande skulder (exklusive finansiell leasing för avfallsförbränningsanläggningen i Korsta på 276 miljoner kronor) per den 31 december 2018 var 8 042 miljoner kronor.

De finansiella räntebärande skulderna ökade med 770 miljoner kronor under året, vilket främst beror på en ökad vidareutlåning till de kommunala bolagen, samt finansiering av kommunens investeringar.

Nettolåneskulden

Kommunens nettolåneskuld per den 31 december 2018 var 2 387 miljoner kronor. Det är en ökning med 574 miljoner kronor jämfört med årsskiftet 2017/2018 och beror på en ökad lånefinansiering vid investeringar.

Under 2019 har kommunen certifikat och obligationer som förfaller på 2 640 miljoner kronor.

Ökat kreditutrymme

För att klara av bolagens och kommunens nyupplåning via internbanken samt löpande refinansieringsbehov har kommunen tecknat olika kreditavtal. Outnyttjade delar av kapitalmarknadsprogrammen och olika kreditavtal utgör tillsammans en kraftig buffert mot likviditetssvängningar.

1) Mätt som kassa och banktillgodohavanden.

2) Exklusive banktillgodohavanden och lånefordran mot bolagen på centralkontot.

Upplåningsformernas ramar och utnyttjande 2018-12-31

Upplåning	Ramar beviljade (mnkr)	Utnyttjat (mnkr) 2018-12-31	Outnyttjat (mnkr) 2018-12-31
Checkkredit	810	0	810
Kreditlöften	2 850	0	2 850
Kreditavtal	150	0	150
Certifikatprogram	2 000	1 382	618
Obligationsprogram (MTN)	8 000	6 650	1 350
Summa	13 810	8 032	5 778

Kommunens kortfristiga lånebehov säkerställs genom kommunens certifikatprogram på 2 miljarder kronor samt checkkredit, kreditlöften och kreditavtal på 3 810 miljoner kronor. Det är en ökning med 600 miljoner kronor från

föregående årsskifte. Kommunens långfristiga lånebehov tillgodoses med ett svenskt obligationsprogram³ på 8 miljarder kronor. Emissionsinstitut är SEB, Nordea, Swedbank, Svensk Exportkredit och Handelsbanken.

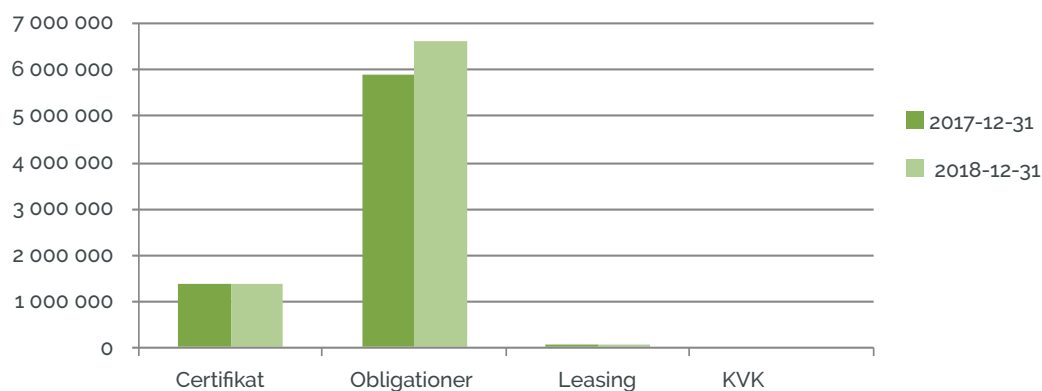
Finansiering via kapitalmarknadsprogram

Sundsvalls kommun har valt att finansiera sig på kapitalmarknaden via kapitalmarknadsprogram, där kommunen har ett obligationsprogram och ett certifikatprogram. Emissioner av obligationer och certifikat ger lägre räntenivåer än traditionella banklån.

Under året har volymen kommuncertifikat ökat med 29 miljoner kronor och volymen obligationer ökat med 750 miljoner kronor.

Diagram: Fördelning av upplåningsformer 2017-12-31 och 2018-12-31

miljoner kronor

3) Medium Term Note (MTN).

Hög och stabil kreditvärdighet

Sundsvalls kommuns kreditvärdighet bedöms regelbundet av Standard & Poor's, som är ett av de ledande internationella kreditbedömningsinstituten.

Under 2018 fick Sundsvalls kommun fortsatt förtroende av Standard & Poor's och får behålla kreditvärdighetsbetygen⁴.

Kreditvärdighet per 31 december 2018

Horisont	Kategori	Definition
Långsikt	AA+/Stabil	Mycket starkt mått på finansiella åtaganden
Kortsikt	A-1+	Extrem hög kapacitet att möta finansiella åtaganden
Kortsikt enligt nordisk skala	K-1	Extrem hög kapacitet att möta finansiella åtaganden

Kommunens kortfristiga kreditvärdigheter; A-1+ och K-1, är bästa möjliga på respektive skala.

De höga kreditbetygen ger kommunen god tillgång till finansiering till bra pris.

Kreditvärdighetsbetygen återspeglar

Sundsvalls kommuns starka lokala makroekonomiska struktur, kommunens starka likviditetsposition och det svenska institutionella ramverket vilket Standard & Poor's bedömer vara förutsägbart och stöttande.

Finansiella riskerna under kontroll

Finanspolicyn för hantering av finansiella risker har fastställts av kommunfullmäktige och gäller för kommunkoncernen. Risker som regleras är bland annat:

Risk	Riktlinjer	Kommentar
Finansieringsrisk	Högst 50 procent av skulden får förfalla inom ett 1 år. Den genomsnittliga kapitalbindningen för skulder ska ligga inom intervallet 2-4 år.	Uppfyllt
Ränterisk	Den genomsnittliga räntebindningen för skulder ska ligga inom intervallet 1,5-4 år. Andelen ränteförfall inom 12 månader får inte överstiga 50 procent.	Uppfyllt
Likviditetsreserv	Kommunkoncernen ska ha en god betalningsberedskap. Likviditetsreserven ska minst vara lika stor som de skulder som förfaller inom 12 månader (100 procent).	Uppfyllt
Motpartsrisk	Kommunen ska ha en god spridning av sin finansiering mellan olika motparter. Samtliga motparter ska ha en hög kreditvärdighet i enlighet med de finansiella riktlinjerna.	Uppfyllt

4) Den långfristiga kreditvärdigheten bedöms på en skala från AAA till C, där AAA är högsta kreditvärdighet.

Finansieringsrisk

Med finansieringsrisk vid upplåning menas risken att kommunkoncernen vid varje tillfälle inte kan erhålla likvida medel till finansiering samt att likvida medel inte kan lånas upp utan påtaglig kostnadsökning.

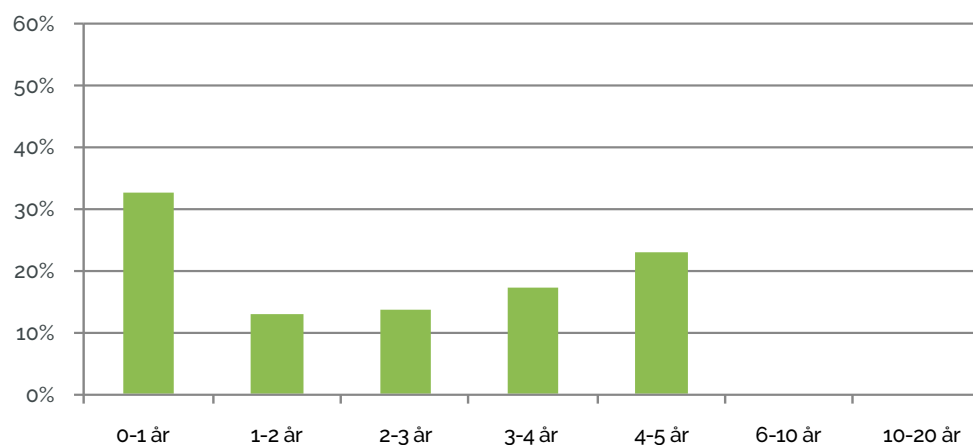
Finansieringsrisken ökar om Sundsvalls kommuns kreditvärdighet försämras eller blir alltför beroende av en finansieringskälla samt om hela eller en stor del av skuldportföljen förfaller vid ett eller några enstaka tillfällen.

Även under 2018 har det varit betydelsefullt med en bra rating om AA+ för Sundsvalls

kommuns nyupplåning och vid omsättning av befintliga obligationer och certifikat. Standard & Poor's bedömning av Sundsvalls kommuns ekonomi och återbetalningsförmåga skapar en större trygghet för investerare samt en fördel mot andra låntagare/kommuner som inte har en rating.

Den genomsnittliga kapitalbindningen för kommunens finansiella räntebärande skulder⁵ per den sista december 2018 uppgår till 2,3 år⁶ (2,2 år), vilket kan ses i diagrammet nedan. Det är i linje med gällande riktlinjer.

Diagram: Kapitalbindning, fördelning i procent mellan intervall

5) Exklusive leasingen för avfallsförbränningsanläggningen i Korsta.

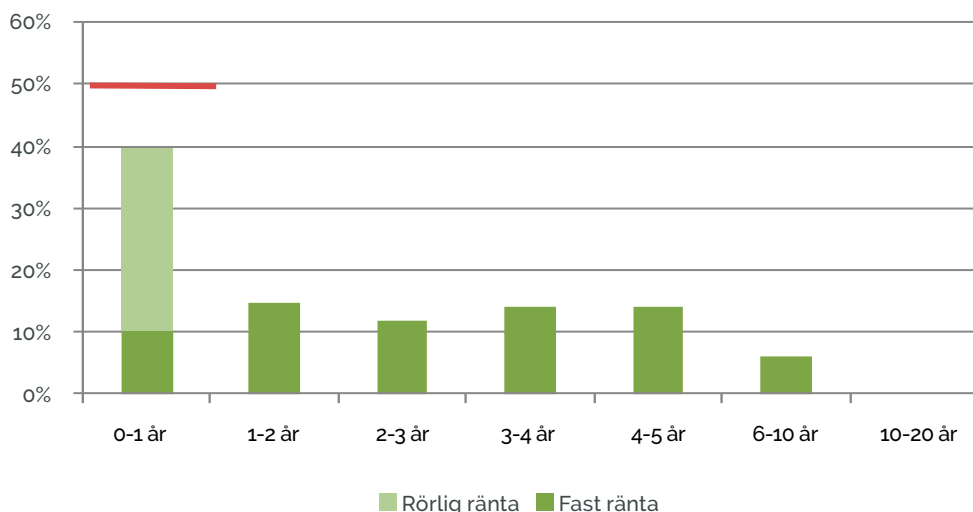
6) Exklusive kreditavtal och lanelöften.

Ränterisk

Ränterisk är ett uttryck för det belopp med vilket kommunens resultat (räntenetto) förändras vid en viss given förändring av marknadsräntan.

Vid upplåning begränsas ränterisken genom en god spridning av räntebindningen över tiden.

Diagram: Fördelning av räntebindning för kommunens skulder 2018-12-31

Andelen räntebärande skulder⁷ med en räntebindningstid mindre än ett år var 44 procent per den 31 december 2018. Andelen ligger därmed under gränsen på 50 procent.

Lån med rörlig ränta utgör 33 procent av låneportföljen.

Den genomsnittliga räntebindningstiden för kommunens finansiella räntebärande skulder har under 2018 pendlat mellan 1,5 år och 2,1 år. Den genomsnittliga räntebindningen per 31 december 2018 uppgick till 2,1 år (1,7 år) och ligger därmed inom riktlinjerna.

Räntebindningen kan förändras med hjälp av ränteswappar. Volymen ränteswappar per den 31 december 2018 var 5 650 miljoner kronor (4 850 miljoner kronor).

Historiskt lägsta upplåningsräntan

Den genomsnittliga upplåningskostnaden per den 31 december 2018 var 0,74 procent (1,11 procent). Den lägre genomsnittliga räntan är en följd av att flera derivat, i form av ränteswappar, samt obligationer satts om till lägre räntor under året.

Ingen valutarisk

Sundsvalls kommun har ingen valutarisk på de finansiella skulderna då alla lån är i svenska kronor.

7) Inklusivt ränteswappar.

Finansiell analys koncernen

Till följd av det stora negativa resultatet för kommunen är även kommunkoncernens resultat kraftigt försämrat under 2018 jämfört med tidigare år. Årets resultat var negativt med 36,2 miljoner kronor vilket kan jämföras med positiva resultat som överstigit 200 miljoner de senaste två åren.

Soliditeten inklusive pensionsåtagande tog ett litet steg tillbaka jämfört med föregående år och landade på 7,0 procent vilket är lågt i jämförelse med andra jämförbara kommuner.

Nettoinvesteringar i materiella anläggningstillgångar uppgick till 1 251,2 miljoner kronor vilket visar på att investeringsnivån är fortsatt hög.

Årets resultat

Mnkr	2018	2017	2016
Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster, mnkr	-36,2	229,7	216,4
Årets resultat inkl jämförelsestörande poster, mnkr	-36,2	210,1	216,4
Årets resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag	-0,6 %	3,7 %	4,0 %

Koncernens resultat var negativt med 36,2 miljoner kronor 2018 vilket är en väsentlig försämring jämfört med tidigare år. Främst är det kommunens underskott som slår igenom.

Stadsbackenkoncernens resultat 2018 före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 132,0 miljoner kronor, vilket är på samma nivå som 2017 och 11,2 miljoner kronor lägre än budget för 2018. Främsta förklaringen till avvikelsen mot budget är en resultatförsämring i Sundsvall Vatten (12,8 mnkr). Bolaget tog större kostnader än budgeterat för att säkerställa hållbara vatten- och avloppstjänster i takt med att Sundsvall växer.

Övrigt som är värt att nämna inom stadsbackenkoncernen, är att återförd nedskrivning

inom Mitthems fastighetsbestånd påverkade resultatet med 11,2 miljoner kronor. Denna positiva effekt övervägde kostnadsökningar för snöröjning (9,6 mnkr). Verksamhetsmässigt påbörjade Mitthem nybyggnation av 88 lägenheter i Bosvedjan och i augusti flyttade hyresgästerna in i de 51 nya lägenheterna på Södermalm.

Inom Sundsvalls Energi koncernen så uppvägd resultatförbättringar i moderbolaget, Korsta Oljelager och Sundsvall Elnät, till större delen resultatappet i ServaNet som orsakats av färre antal anslutningar än budgeterat. Glädjande är att Sundsvall Energi har minskat sina kostnader för energiskatt och personal samt att Sundsvall Elnät har ökat sina intäkter tack vare överföring av högre volym el.

Soliditet

%	2018	2017	2016
Soliditet	21,2	22,7	22,2
Soliditet inklusive pensionsåtaganden	7,0	7,1	5,5

Koncernens soliditet uppgår till 21,2 procent vilket är en minskning med 1,5 procentenheter jämfört med föregående år. Om pensionsförpliktelse som ligger inom linjen räknas med är soliditeten 7,0 procent vilket är något lägre jämfört med föregående år.

Den svagt positiva ökning av soliditeten som var 2017 har nu halkat tillbaka igen vilket är olyckligt. Tidigare notering att nivån på soliditeten fortsättningsvis är låg jämfört med andra jämförbara kommuner kvarstår. Den låga soliditeten för kommunkoncernen innebär att koncernens handlingsutrymme inte är så

stort och en ökad soliditet är önskvärd.

Om Sundsvalls kommunkoncerns soliditet ska ligga på samma nivå som jämförbara kommuner bör alltså soliditeten stärkas med cirka 10–15 procentenheter.

Eftersom kommunkoncernen planerar stora investeringar under de närmaste åren är det inte sannolikt att soliditeten kommer att komma upp i den nivån även om överskotten skulle uppnå höga nivåer. En målsättning borde ändå vara att kunna öka soliditeten inklusive pensionsåtaganden med cirka 1,5–2 procentenheter per år.

Nettoinvesteringar

	2018	2017	2016
Investeringsvolym	1 251,2	1 320,9	1 170,6
Investeringarnas andel av avskrivningarna	224 %	240 %	238 %

Nettoinvesteringarna i materiella anläggningstillgångar uppgick till 1 251,2 miljoner kronor 2018, vilket är lägre än föregående år men investeringsnivån är fortsatt hög.

Investeringarnas andel av avskrivningarna har haft en stigande trend under de senaste åren, vilket avtog något under 2018. Den visar dock alltjämt på den stora investeringsvolymen i koncernen. Att investeringarna överstiger avskrivningarna med så mycket tyder på

omfattande investeringar vilket medför att de materiella anläggningstillgångarna ökar.

Investeringarna i stadsbackenkoncernen uppgick till 592,0 miljoner kronor (639,0 mnkr) och var 142,1 miljoner kronor lägre än budget. Främsta förklaringen till avvikelsen var att Logistikparkens planerade investeringar var senarelagda. Investeringar genomfördes främst av Mitthem (181,1 mnkr) under året, bland annat avseende byggnation i centrum och i Bosvedjan.

Risikanalyt

I kommunkoncernen finns affärsrisker i stadsbackenkoncernen som kan påverka resultatet. Exempel på dessa affärsrisker är att Sundsvalls Energi AB är mycket beroende av utetemperaturen. Bolaget budgeterar med ett statistiskt normalår och avvikelser från detta får stor resultatpåverkan för bolaget och därmed även koncernens resultat som helhet.

Mitthems investeringar i nya fastigheter medför att bolaget stärker sin position på den lokala fastighetsmarknaden men detta medför också finansiella risker, i synnerhet om vakansgraden ökar i betydande utsträckning.

SKIFU AB genomförde under året, samt planerar att genomföra under kommande år, stora investeringar för att utveckla fastighetsbeståndet och förbättra förutsättningarna för att bedriva verksamhet i kommunen. Investeringarna medför ökade risker för koncernen även om riskerna bedöms som begränsade då fastigheterna anpassas till hyresgästernas behov och hyresavtalen återspeglar de investeringar som görs.

Arbetet med en ny logistikpark bedrivs av Sundsvall Logistikpark AB. Projektet är beroende av både statliga beslut och investeringsbeslut av SCA. Detta gör att koncernen inte har

full kontroll över processen. Logistikparken beräknas kunna tas i drift 2022.

Riksdagen har beslutat om en begränsad avdragsrätt för räntekostnader med effekt från och med 2019. Med nuvarande räntenivåer bedöms inte begränsningen få några löpande, negativa konsekvenser för dotterföretagen i stadsbackenkoncernen. Mitthems ackumulerade skattemässiga underskott kommer dock att konsumeras relativt snabbt och bolaget ser i samråd med Stadsbacken över hur man ska använda värdet (cirka 50 mnkr) av underskottet. Moderbolaget kan drabbas av högre skattekostnader men översyn görs med målsättning att undvika högre skattekostnader.

Den finansiella risken inom stadsbackenkoncernen bedöms vara låg då större delen av upplåningen sker genom kommunens internbank.

För övriga bolag och kommunalförbund bedöms affärsrisken vara låg, däremot finns vissa finansiella risker i kommunens placering i Kommungaranti Skandinavien AB där kommunen investerat 562 miljoner kronor som förvaltas i olika värdepapper. Den totala risken är dock förhållandevis låg då många placeringar är så kallade lågriskplaceringar.

Mostphotos: Foto Michael Erhardsson

Koncerninterna mellanhavanden

Bolag	Försäljning		Lån		Koncernbidrag		Utdelningar		Aktieägartillskott	
	Köp	Sälj	Fordran	Skuld	Från	Till	Från	Till	Från	Till
Kommunen	353,2	146,6	4 979,9					25	9,0	
Stadsbacken	1,5	6,9			2,9	11,5	25	50,7	46	
Midlanda Fastigheter	0,0				0,6					9,0
Midlanda Flygplats	3,4	0,6		12,0		0,6				
Mitthem	8,2	30,5		1 416,9			50,7			50
Näringslivsbolaget	2,3	24,7								
SKIFU	13,8	42,2		1 107,5	1,7				4	
Sundsvall Vatten	17,4	16,3		1 135,0						
MittSverige Vatten	6,3	0,0								
Sundsvall Energi	46,4	46,0		715,0	3,9					
Sundsvall Elnät	9,2	28,4		454,5						
Reko	0,5	4,9		9,0						
ServaNet	2,3	3,7								
Sundsvalls Hamn	7,0	0,0								
Sundsvall Oljehamn	0,8	0,0			5,9					
Sundsvall Logistikpark	0,7	0,0				2,9				
Medelpads Räddningstjänstförbund	14,9	98,6								
SKFAB	0,0	17,1								
Norra Kajen	5,5	5,9		130,0						
Scenkonst Västernorrland	6,4	27,3								
Totalt	499,8	499,8	4 979,9	4 979,9	15,0	15,0	75,7	75,7	59,0	59,0

Driftredovisning, mnkr

*Komplettering
ackumulerat över/
underskott 2018
enligt KS förslag
KS-2019-00162

Verksamheternas nettokostnad per nämnd, mnkr	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse	Ackumulerat över/underskott IB 2019*
Kommunstyrelse	-605,6	-564,3	-504,0	41,3	83,4
Infrastruktur	-3,7	-6,8	-43,6	-3,2	
Näringslivsverksamhet	-35,3	-36,2	-36,6	-0,9	
Miljö och hälsoskydd	-0,6	-1,0	-0,8	-0,4	
Räddningstjänst	-103,2	-107,7	-91,7	-4,5	
Kollektivtrafik/färdtjänst	-148,5	-154,4	-131,7	-5,9	
Övrig kommungemensam vht	-266,7	-143,5	-131,7	123,2	
Intern service	-4,0	-56,0	-10,6	-52,0	
Administration och övrigt	-22,4	-25,0	-24,6	-2,6	
Politisk verksamhet	-21,3	-33,6	-32,8	-12,3	
Barn- och utbildningsnämnd	-2 253,9	-2 290,3	-2 196,6	-36,4	-51,4
Förskola	-545,9	-573,4	-544,1	-27,5	
Grundskola	-1 200,1	-1 213,8	-1 135,6	-13,7	
Gymnasieskola	-370,5	-377,3	-349,1	-6,7	
Kulturverksamhet	-27,4	-26,8	-25,4	0,6	
Administration och övrigt	-107,9	-97,9	-140,8	10,0	
Politisk verksamhet	-2,0	-1,0	-1,7	1,0	
Socialnämnd	-2 049,1	-2 203,1	-2 020,9	-154,1	-755,6
Äldreomsorg	-1 105,1	-1 155,2	-1 080,9	-50,1	
Omsorg om funktionshindrade	-529,0	-559,4	-527,4	-30,4	
Individ- och familjeomsorg	-326,6	-388,8	-370,7	-62,2	
Flyktingmottagande	0,0	-11,6	38,0	-11,6	
Administration och övrigt	-85,6	-85,6	-77,0	0,0	
Politisk verksamhet	-2,8	-2,6	-2,9	0,3	
Kultur- och fritidsnämnd	-361,8	-356,7	-342,5	5,1	46,1
Kulturverksamhet	-134,8	-134,7	-127,2	0,1	
Fritidsverksamhet	-202,3	-201,6	-196,7	0,7	
Näringslivsverksamhet	0,5	0,6	-2,6	0,1	
Administration och övrigt	-23,8	-19,7	-14,6	4,1	
Politisk verksamhet	-1,5	-1,4	-1,4	0,1	

*Komplettering
ackumulerat över/
underskott 2018
enligt KS förslag
KS-2019-00162

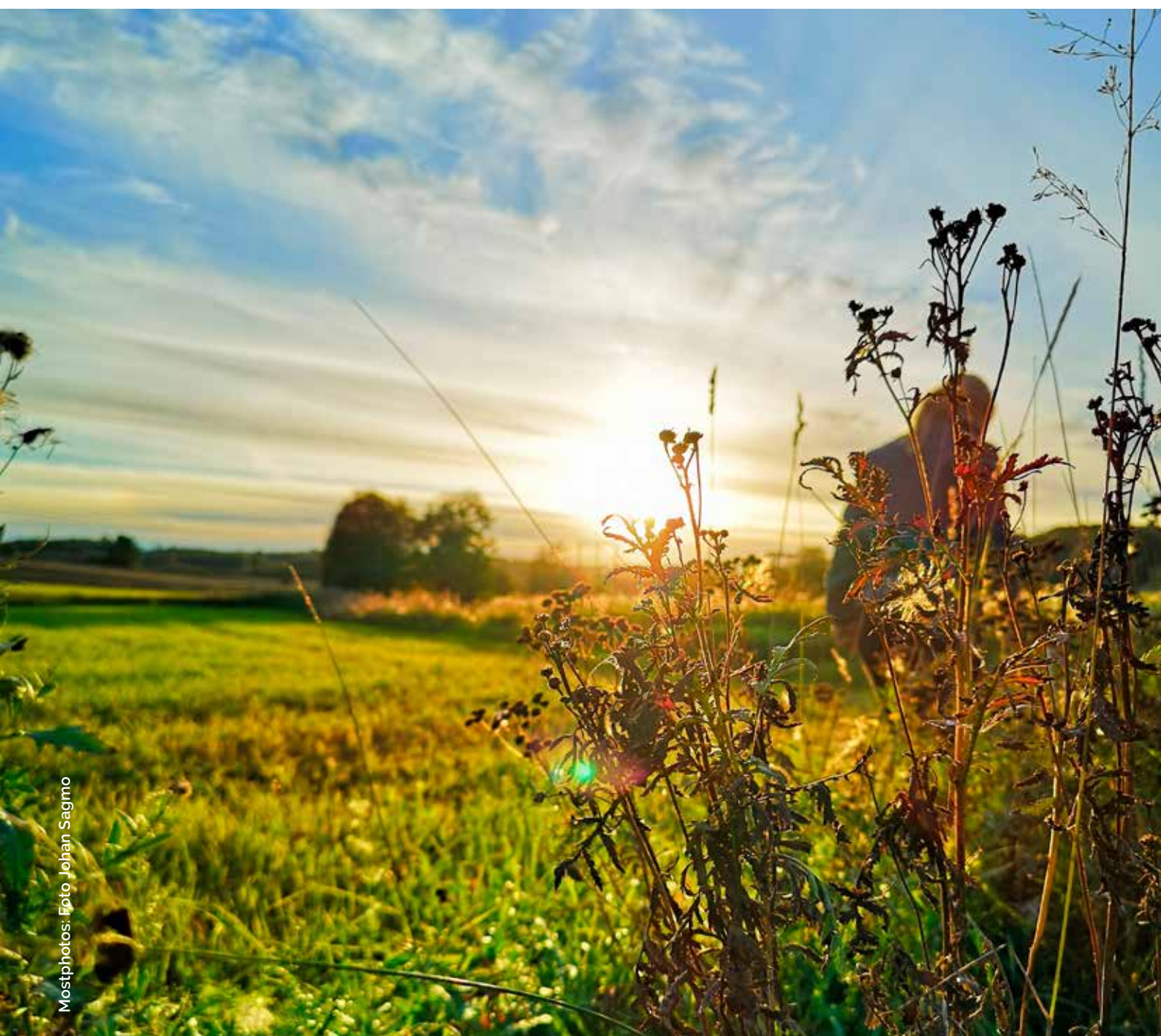
Verksamheternas nettokostnad per nämnd, mnkr	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse	Ackumulerat över/underskott IB 2019*
Stadsbyggnadsnämnd	-223,5	-263,7	-218,5	-40,1	77,2
Bostadsanpassning	-11,1	-10,7	-10,2	0,5	
Infrastruktur	-197,9	-239,8	-194,6	-41,8	
Administration och övrigt	-12,7	-11,6	-11,8	1,1	
Politisk verksamhet	-1,7	-1,7	-1,8	0,1	
Nämnden för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration	-156,4	-149,7	-154,1	6,8	54,3
Vuxenutbildning	-63,7	-64,8	-74,5	-1,0	
Flyktingmottagande	-0,8	-1,6	-0,5	-0,8	
Arbetsmarknadsåtgärder	-53,6	-45,7	-53,8	7,8	
Övrig kommungemensam vht	-12,0	-10,6	-12,2	1,5	
Administration och övrigt	-25,1	-25,6	-11,4	-0,5	
Politisk verksamhet	-1,3	-1,4	-1,6	-0,1	
Miljönämnd	-18,7	-16,6	-17,8	2,1	3,8
Miljö och hälsoskydd	-17,4	-15,4	-16,5	2,0	
Politisk verksamhet	-1,3	-1,2	-1,2	0,1	
Lantmäterinämnd	-3,3	-0,9	0,0	2,4	11,1
Överförmyndarnämnden Mitt	-10,7	-11,1	-8,3	-0,4	-0,8
Kommunrevision	-2,6	-2,3	-2,6	0,2	2,5
Valnämnd	-2,1	-2,1	-0,5	0,0	1,7
Personalnämnd	-10,0	-7,9	-0,1	2,1	0
Finansiering	-51,6	-68,2	-80,8	-16,6	
SUMMA	-5 749,3	-5 936,8	-5 546,6	-187,5	-527,7

Investeringsredovisning, mnkr

	Budget 2018	Överförd budget	Total budget	Utfall 2018	Budget- avikelse
Kommunstyrelse					
Internlåneram	-30,1	0,0	-30,1	0,0	30,1
Fastigheter	-514,5	-979,3	-1 493,8	-491,9	1 001,9
Infrastruktur	-30,2	-113,0	-143,2	-9,9	133,3
Inventarier	-0,7	-2,0	-2,7	-3,0	-0,4
Summa	-575,4	-1 094,3	-1 669,7	-504,8	1 164,9
Barn- och utbildningsnämnd					
IT	0,0	-8,2	-8,2	-1,5	6,7
Inventarier och utrustning	-6,0	1,0	-5,0	-13,2	-8,2
Summa	-6,0	-7,2	-13,2	-14,7	-1,5
Socialnämnd					
Inventarier och utrustning	-2,0	-10,7	-12,7	-5,9	6,8
Summa	-2,0	-10,7	-12,7	-5,9	6,8
Kultur- och fritidsnämnd					
Norra Berget/ Kulturarv	0,0	-21,0	-21,0	-0,9	20,1
Maskiner, inventarier, rullskidbana och konst	-8,0	-14,5	-22,5	-11,1	11,4
Summa	-8,0	-35,5	-43,5	-12,0	31,5
NAVI					
Tekniklyft, inventarier	-1,0	0,0	-1,0	-1,5	-0,5
Summa	-1,0	0,0	-1,0	-1,5	-0,5
Stadsbyggnadsnämnd					
Kajer, Inre hamnen och Selångersån	-95,0	-51,4	-146,4	-4,5	141,9
Birsta infrastruktur	0,0	-49,7	-49,7	0,0	49,7
Parkeringsanläggning centrum	0,0	-15,0	-15,0	0,0	15,0
Vägar, broar, gång- och cykelvägar	-90,0	-146,8	-236,8	-83,3	153,5
Belysning	-8,0	-7,1	-15,1	-5,0	10,1
Parker, utemiljö	-5,0	-38,1	-43,1	-9,1	34,0
Kollektivtrafik, infrastruktur	-10,0	-21,5	-31,5	-11,1	20,4
Industrispår	0,0	-19,3	-19,3	0,0	19,3
Logistikparken	0,0	-20,0	-20,0	0,0	20,0
Norra kajen	-57,0	19,0	-38,0	-6,2	31,8
Lörudden/Brämön	0,0	-1,6	-1,6	0,0	1,6
Övrigt	-0,2	0,0	-0,2	-0,2	0,0
Maskiner och utrustning	-3,0	-0,9	-3,9	-2,3	1,6
Summa	-268,2	-352,4	-620,6	-121,7	498,9
Miljönämnd					
Maskiner och utrustning	-0,3	-2,9	-3,2	-0,3	2,9
Summa	-0,3	-2,9	-3,2	-0,3	2,9
Summa	-860,9	-1 503,0	-2 363,9	-660,9	1 703,0

Exploateringsredovisning, mnkr

Stadsbyggnadsnämnd	Budget 2018	Överförd budget	Total budget	Utfall 2018	Budgetavvikelse
Exploatering inkl Birsta	0,0	201,3	201,3	-28,5	-229,8
Exploatering Alliero 21 fd Berners	0,0	0,1	0,1	-1,5	-1,6
Summa	0,0	201,4	201,4	-30,0	-231,4

Mostphotos: Foto Johan Sagmo

Sundsvalls kommun som arbetsgivare

Alla som arbetar i Sundsvalls kommun gör det på uppdrag av de människor som bor, arbetar i och gästar kommunen. Vår uppgift är att ge dem bästa tänkbara tjänster och service.

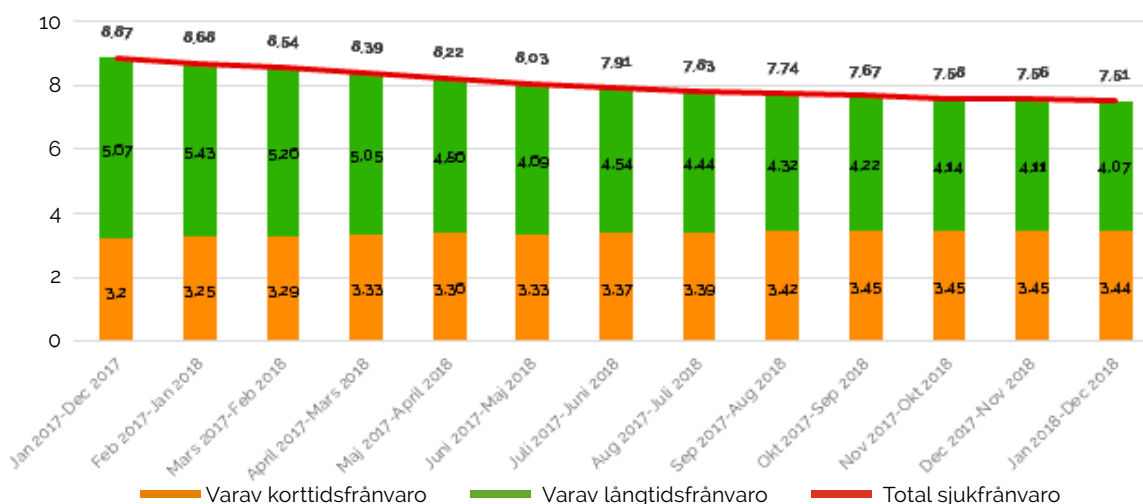
För att behålla våra medarbetare och attrahera nya måste Sundsvalls kommun vara en aktiv och attraktiv arbetsgivare. Medarbetare i Sundsvalls kommun ska erbjudas en stimulerande arbetsmiljö, goda anställningsvillkor och bra utvecklingsmöjligheter. De ska kunna känna stolthet över det utförda arbetet oavsett var i organisationen de arbetar.

Sjukfrånvaron fortsätter minska

Sjukfrånvaron har minskat till 7,51 procent. Samma period 2017 var sjukfrånvaron 8,87 procent. Sundsvalls kommun har dock fortfarande en hög sjukfrånvaro i jämförelse med övriga kommuner. Därför uppnås inte målet 2018.

Genom samverkan med fackförbund och förvaltningar/nämnder har kommunövergripande aktiviteter genomförts för att minska sjukfrånvaron. Respektive nämnd genomför även egna insatser. På kommunövergripande nivå har vi byggt upp en struktur för att hantera arbetsmiljöfrågor och rehabilitering. Kommunens chefer har utbildats och stödet till kommunens chefer har förstärkts. Stort fokus har lagts på uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet för att säkerställa att ett arbetsmiljöarbete bedrivs på varje arbetsplats. Kommunen har även avsatt medel för individuellt anpassade åtgärder för att stödja medarbetare att komma åter i arbete, både för längre sjukfrånvaro samt upprepad kort frånvaro. Långtidsfrånvaron har minskat från 5,67 procent till 4,07 procent. Korttidsfrånvaron har ökat från 3,20 procent till 3,44 procent. Ökningen stabiliserades under årets sista fyra månader.

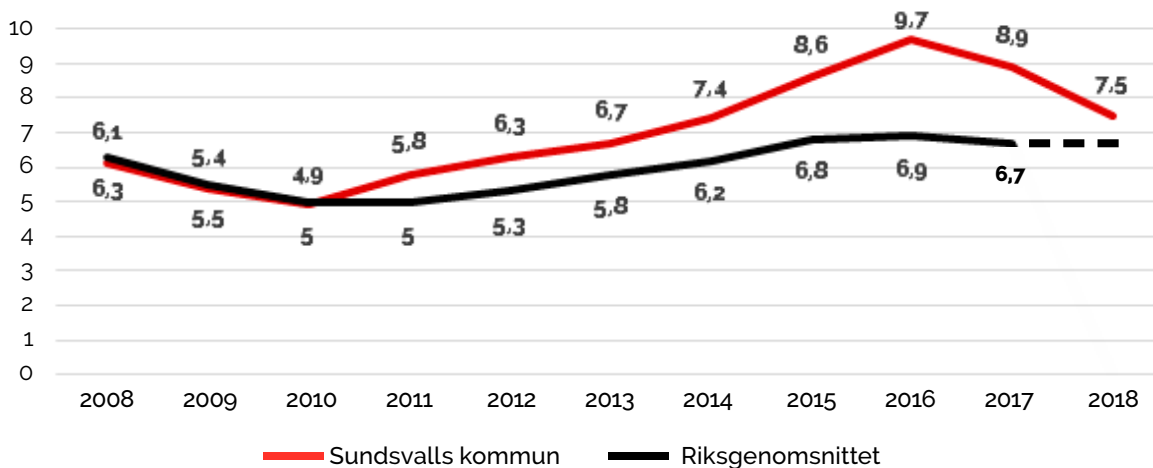
Sjukfrånvaro i procent, Sundsvalls kommun

Förklaring: Rullande 12 månader. Startnivå jan 2017-dec 2017 samt utfall till och med jan 2018-dec 2018. Via Servicecenter lön och pensions årsstatistik. Långtidsfrånvaro är från och med 60 dagar.

I diagrammet nedan ses Sundsvalls kommuns sjukfrånvaro över en längre tidsperiod i jämförelse med riksgenomsnittet för kommuner.

Sjukfrånvaro i jämförelse med riksgenomsnittet i procent

Förklaring: Sjukfrånvaro i % via kommun- och landstingsdatabasen (Kolada), www.kolada.se tabell Nooogo. Utfall för Sundsvalls kommun 2018 är intern årsstatistik från Servicecenter lön och pension. Riksgenomsnittet för 2018 är tillgängligt via Kolada i mitten av mars 2019.

Total sjukfrånvaro för anställda i Sundsvalls kommun i procent

	2018	2017	2016
Total sjukfrånvaro	7,51	8,9	9,7
Långtidssjukfrånvaro 60 dagar & mer	54,2	63,8	69,8
Kvinnor	8,3	9,8	10,9
Män	4,5	4,6	4,5
29 år eller yngre	7,0	7,0	5,9
30-49 år	7,3	8,4	9,9
50 år och äldre	7,9	9,7	11,0

Förklaring: Via årsstatistik från Servicecenter lön och pension.

Sjukfrånvaron har minskat bland både kvinnor och män. Kvinnors sjukfrånvaro minskade med 1,5 procentenheter. Utifrån åldersgrupper har den största minskningen skett för medarbetare

som är 30–49 år och 50 år och äldre, samtidigt som sjukfrånvaron är oförändrad för medarbetare som är 29 år eller yngre.

Aktiv och attraktiv arbetsgivare

Grunden för att vara en attraktiv arbetsgivare är god arbetsmiljö. För att uppnå ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete krävs att arbetet genomsyrar hela organisationen och att det bedrivs som ett långsiktigt, strukturerat och systematiskt arbete. Under 2018 har kommungemensamma grundstrukturer för arbetsmiljöarbetet satts, exempelvis en kommungemensam årlig uppföljning av arbetsmiljöarbetet. Syftet är att ge bra överblick över det förebyggande arbetsmiljöarbetet och göra det möjligt att identifiera delar som behöver stärkas. För utveckling generellt, men särskilt avseende arbetsmiljö och hälsa, är samverkan med de fackliga organisationerna av stor betydelse. En uppföljning av samverkan har genomförts. Vidare har kommunen infört en certifiering av chefernas arbetsmiljökunskap och 42 procent av kommunens chefer certifierades 2018. En utredning har också genomförts som beskriver kommunens framtida hantering av medarbetarenkäten. Den kommer framåt bli ett tydligare verktyg i organisationens systematiska arbetsmiljöarbete.

En jämställd och jämlik kommun

Jämställdhetsarbetet ska vara en integrerad del i ordinarie verksamhet och ett jämställdhetsperspektiv ska finnas överallt där beslut fattas, pengar fördelas och verksamhet bedrivs. En handlingsplan utifrån den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklARATIONEN) fastställdes av kommunfullmäktige 2018 (Strategi för jäm-

ställdhetsintegrering). Vi har gjort en utredning som ska ligga till grund för ett ställningstagande för arbetskläder utifrån bland annat ett jämställdhetsperspektiv. För att öka verksamhetens kunskap om normkritik och HBTQ-frågor påbörjade 5 enheter HBTQ-certifiering under 2018.

Intern kompetensförsörjning

Under 2018 inleddes ett kommungemensamt arbete där varje förvaltning arbetat riktat med att kompetensplanera för ett kritiskt bristyrke och för en nyckelkompetens enligt ett gemensamt metodstöd. Ambitionen med upplägget år 1 (2018) var att få en tydlig bild av kommunens mest kritiska bristyrken och nyckelkompetenser med konkreta handlingsplaner därtill. Arbetet har resulterat i en tydligare bild av förvaltningarnas kompetensbehov per bristyrke. Utifrån detta fastställdes Handlingsplan för kompetensförsörjning 2019–2021, som även inkluderar arbetsgivarvarumärket. De aktiviteter som prioriteras gemensamt för kommande år redovisas i handlingsplanen och inriktar sig till största delen på stöd och samordning kopplat till bristyrken.

Personalstatistik

Av 8 030 anställda med månadslön är 7 362 tillsvidareanställda. Kön fördelningen är 80 procent kvinnor och 20 procent män. Medelåldern för månadsavlönade tillsvidareanställda är 47 år och för månadsavlönade visstidsanställda 38 år. Totalt arbetar drygt 85 procent heltid, varav 84 procent av kvinnorna arbetar heltid och 93 procent av männen arbetar heltid.

Månadsavlönade per förvaltning

	Tillsvidareanställda December			Visstidsanställda December			Antal totalt December			Årsarbetare December		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016	2018	2017	2016	2018	2017	2016
Kommunstyrelsekontoret	666	615	606	33	39	44	699	654	650	683	637	634
Barn och utbildning	2 964	2 991	2 993	393	382	389	3 357	3 373	3 382	3 262	3 279	3 275
Socialtjänsten	3 032	3 047	3 105	151	164	121	3 183	3 211	3 226	3 019	3 041	3 051
Kultur och fritid	268	252	244	33	36	50	301	288	294	288	277	279
Stadsbyggnadskontoret	152	152	146	9	6	9	161	158	155	160	157	154
FAVI	208	198	184	48	42	40	256	240	224	252	235	218
Miljökontoret	36	33	34	1	5	3	37	38	37	36	37	36
Lantmäterikontoret	22	23	22	0	1	1	22	24	23	22	23	22
Överförmyndarkontoret	14	11	12	0	4	1	14	15	13	14	14	13
Totalt	7 362	7 322	7 346	668	679	658	8 030	8 001	8 004	7 735	7 700	7 682

Förklaring: Via Servicecenter Lön och pensions årsstatistik. Kommunstyrelsekontoret bildades i januari 2018 och består av koncernstaben, Servicecenter och Drakfastigheter. Siffrorna före 2018 är summerade av de tre tidigare förvaltningarna. Gällande årsarbetare per förvaltning har avrundning skett till närmaste heltal.

Personalkostnader, mnkr

	2018	2017	2016	2015	2014
Personalkostnader i % av verksamhetskostnad	61,6 %	62,2 %	62,2 %	62,3 %	59,3 %
Lön och ersättningar	2 951,1	2 863,8	2 759,9	2 682,1	2 531,7
Sociala avgifter	987,6	949,2	916,5	873,5	772,0
Pensionskostnader	298,5	262,6	262,0	268,4	281,4
Summa personalkostnader	4 236,2	4 075,6	3 938,4	3 824,0	3 585,0

Personalkostnaderna har ökat med 160,6 miljoner kronor, vilket motsvarar 3,9 procent. Detta är något högre än fjolårets ökning (3,5 procent) och något högre än löneökningen enligt avtal som motsvarar cirka 3 procent.

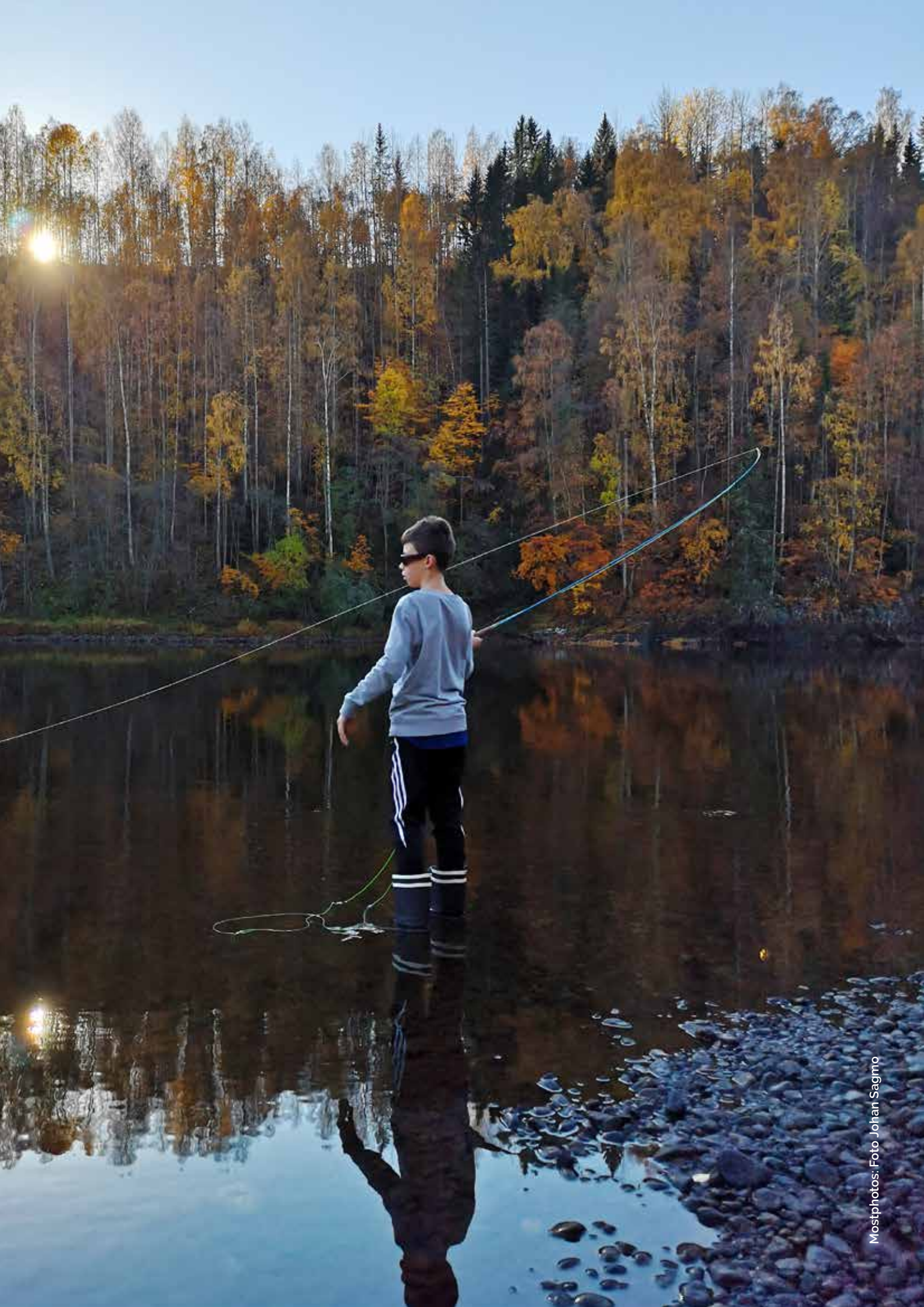
Största orsaken till personalkostnadsökningarna är de ökade pensionskostnaderna

vilket till viss del är en engångseffekt. Sedan har antalet årsarbetare och tillsvidareanställda månadsavlönade ökat marginellt vilket medför ökade personalkostnader. Den minskade långtids-sjukskrivningen har också medfört att antalet arbetade timmar har ökat vilket i sin tur betyder att personalkostnaderna ökar.

Girl Power inom Estonte. Hälsoprojektet Estonte, för ensamkommande flyktingungdomar, har startat en tjejgrupp. Åsa Buhler, Shayma Al och Angelica Hansson stärker de ensamkommande tjejerna.

Hälsoprojektet Estonte, för ensamkommande flyktingungdomar, har startat en tjejgrupp. Av de 120 ungdomar som bor på Estontes boenden i Sundsvall är tjugo tjejer. Åsa Buhler, Angelica Hansson och Shayma Al driver en grupp för att lyfta dem.

Uppföljning av kommunkoncernens arbete enligt Sundsvalls Agenda 21

Sundsvalls Agenda 21 är ett uppdrag från kommunfullmäktige som ska visa vägen för hur kommunens nämnder och bolag ska arbeta för att Sundsvall ska vara ett hållbart samhälle år 2020.

Kommunkoncernens största inverkan på en hållbar utveckling ligger i hur kommunens förvaltningar och bolag utför sina huvuduppdrag, vilket i sin tur påverkar samhället vi lever i. Som en vägledning för kommunkoncernens arbete finns RIKARE – en hållbar tillväxtstrategi till 2021. Kommunkoncernens interna hållbarhetsarbete påverkar också utvecklingen i samhället. Internt hållbarhetsarbete handlar om beteenden, val av produkter och åtgärder som bidrar till hushållning med resurser och minskad miljöbelastning i det dagliga arbetet. I den här redovisningen visas några exempel på utveckling inom det interna miljöarbetet under 2018.

Matens miljöpåverkan

Andelen ekologisk mat har ökat något även under året, dock inte lika mycket som tidigare år. 2018 var andelen 32,1 procent att jämföra med 31,0 procent 2017. Kommunens målsättning om 50 procent ekologisk mat år 2018 uppnåddes inte. Från och med 2019 finns ett nytt ställningstagande: att halva tallriken som serveras inom kommunen ska vara ekologisk eller närproducerad.

Upphandling och inköp

Enligt den inköpsstrategi som antogs av kommunfullmäktige 2016 ska Sundsvalls kommun bidra till omställningen av Sundsvall till ett ekologiskt hållbart och kretsloppsanpassat samhälle genom tydliga krav i upphandlingar. I allt fler upphandlingar ställer kommunen nu tydliga och uppföljningsbara miljökrav som uppfyller kommunens miljömål. Även dialogen med anbudslämnarna har förstärkts. Vi har också börjat göra uppföljningar för att säkerställa att leverantören uppfyller kommunens krav. Uppföljningarna bidrar även till kommunens förbättringsarbete inför kommande kravställning och uppföljning. För att skapa möjligheter till att ställa relevanta krav har Region Västernorrland och Sundsvalls kommun påbörjat ett samarbete kring hållbarhetskrav i upphandlingar.

Hållbara resor

Projektet Hållbara resor avslutades i november 2018, efter att i tre år ha arbetat för att öka andelen hållbara tjänsteresor och arbetsresor i kommunen. Den resvaneundersökning riktad till anställda som genomfördes under 2018, visade också att andelen hållbara arbetsresor bland de anställda hade ökat till 44 procent, jämfört med 35 procent 2014 innan projektet startade.

Under 2018 placerade projektet ut tre stycken cykelparkeringar med tak och 16 fristående cykelparkeringar. Cykelparkeringarna har monterats vid olika kommunala arbetsplatser för att underlätta möjligheten att cykla till och från arbetet. Projektet placerade också ut cykelpumpar vid två arbetsplatser i anslutning till cykelparkeringar, samt ett serviceställ för enklare cykelreparationer. Under 2018 hölls reserådgivning med 53 personer i olika arbetsgrupper. Reserådgivningens syfte var att inspirera till hållbara resvanor och informera om kommunens resepolicy. Projektet har också arbetat med att förbättra förutsättningar för distansmöten. Under 2018 utrustades ytterligare två mötesrum i kommunhuset med distansmötesteknik finansierad av projektet.

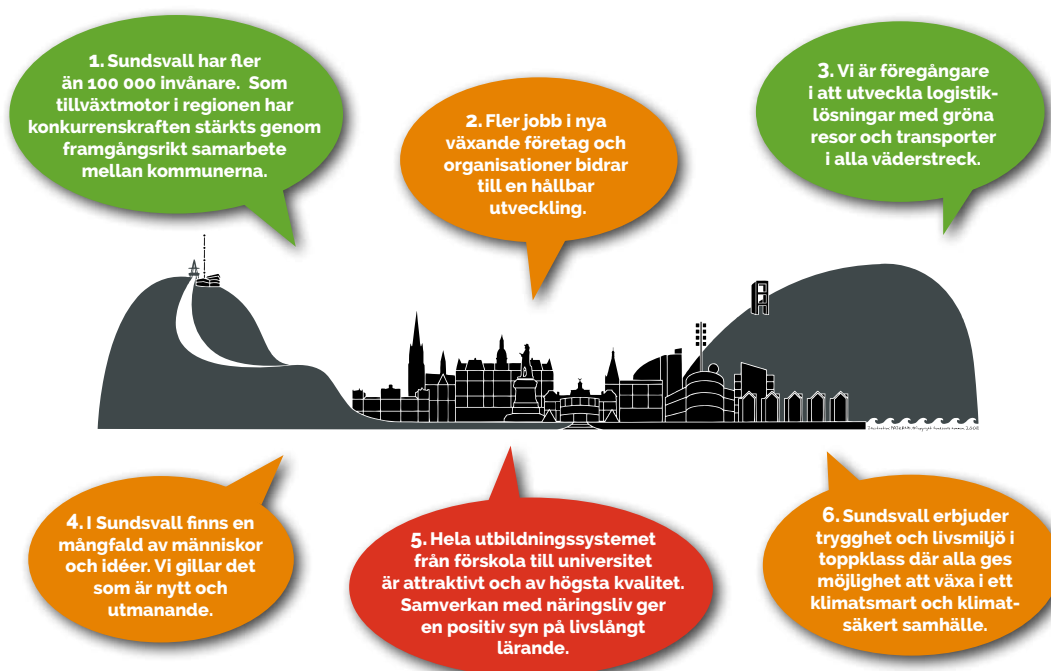
Sundsvalls kemikalieplan – aktivitetsplan för giftfri vardag

Under 2018 antogs en kemikalieplan för Sundsvalls kommun som syftar till att kommunkoncernen ska bidra till en giftfri vardag som inte hotar människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Kemikalieplanen gäller till 2030 och arbete enligt planen ska minska farliga gifter i vardagen främst vad gäller barn och unga. Detta eftersom barn i förhållande till sin vikt riskerar att få i sig högre halter av kemiska ämnen än vad vuxna får.

Uppföljning av målen i RIKARE – Hållbar tillväxtstrategi till 2021

Sundsvalls kommun har tagit fram en hållbar tillväxtstrategi till år 2021, det år Sundsvall fyller 400 år. Ambitionen är att stärka de positiva sambanden som finns mellan ekonomisk, social och ekologisk utveckling. Strategins målbild har fastställts i bred politisk enighet och anger några gemensamma prioriteringar för Sundsvalls långsiktiga utveckling.

När vi målen till 2021?

Bilden visar 2016 års bedömning av måluppfyllelse. Gröna mål bedömdes att sannolikt kunna nås till 2021, de röda inte. För de orange målen är det oklart om målen kan nås till 2021.

Inom målområdena finns både positiva och negativa trender vilket gör att det inte går att se en klar och entydig bild av utvecklingen. För hälften av målen är det därför svårt att göra en samlad bedömning om huruvida målen kommer nås till 2021. Positivt är att arbetslösheten är på en fortsatt låg nivå, men arbetslösheten är stor inom grupperna utrikes födda och de som saknar gymnasieutbildning. Att som ung vara utan gymnasieutbildning ökar riskerna för att stå utanför arbetsmarknaden, oavsett om man är inrikes eller utrikes född. Sundsvall är en bra plats att bo på men det finns utmaningar, bland annat i att tillgodosätta behovet av hyreslägenheter och att minska utsläpp av växthusgaser till en hållbar nivå.

För två av målen, de rörande befolkningsutveckling och gröna logistiklösningar, gjordes bedöm-

ningen att målen kommer att kunna nås till 2021. Befolkningsutvecklingen 2018 är svagare jämfört med de senaste åren men befolkningsprognosen pekar på en fortsatt befolkningsökning i paritet med målet. För att målen ska nås krävs dock att planerade infrastrukturinvesteringar görs inom utsatt tid och att vi lyckas integrera och behålla nya invånare. För målet om ett utbildningssystem av högsta kvalitet gjordes bedömningen att det inte är möjligt att nå målsättningen till 2021. Resultaten i den kommunala skolan uppvisar fortfarande allt för få tecken på en hållbar uppåtgående trend. Den årliga förbättringen måste bli påtagligt större för att målet ska nås till 2021.

För en längre analys av måluppfyllelsen i RIKARE se livsmiljöanalysen www.sundsvall.se/rikare

Nämnder, bolag och kommunalförbund

Sundsvallsbron är Sveriges tredje längsta bro, näst längsta vägbro och längsta motorvägsbro. Segelfri höjd är 33 meter.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens grunduppdrag och måluppföljning

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för den kommunala koncernens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunallagen reglerar kommunstyrelsens uppgift och ansvar. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har även uppsikt över nämndernas verksamhet. Kommunstyrelsen är beredande organ till kommunfullmäktige. I kommunstyrelsens reglemente beskrivs kommunstyrelsens ansvarsområden som

- ledningsfunktion
- styrfunktion
- servicefunktion
- övrig verksamhet.

Kommunstyrelsens förvaltningsorganisation, kommunstyrelsekontoret har för ändamålet tre verksamhetsområden: koncernstaben, Drakfastigheter samt Servicecenter.

Koncernstaben har kommunstyrelsens uppdrag att bereda politiska beslut. Koncernstaben svarar även för att samordna, följa upp och kvalitetssäkra politiska beslut samt stödja implementering av politiska beslut.

Drakfastigheter är en del av Sundsvalls kommuns fastighetsförvaltning. Verksamhetens uppgift är att tillgodose den kommunala organisationens behov av lokaler.

Servicecenter tillhandahåller intern service av tjänster till kommunens förvaltningar och bolag. Exempel på sådana tjänster kan är ekonomiadministration, löneadministration och IT-tjänster.

Så bidrar kommunstyrelsen till målen för de prioriterade områdena

Jobb och näringsliv

Vi bedömer att vi har nått tre av målen inom det prioriterade området. Målet om en aktiv bostadspolitik bedöms uppnås till 2021.

Likvärdig skola

Kommunstyrelsen har som mål att möjliggöra en likvärdig skola. Vi har inte nått målet att säkerställa att digitaliseringens möjligheter tillgängliggörs på ett likvärdigt sätt inom Sundsvalls kommuns skolor. Vi bedömer dock att vi når det under 2019.

Goda livsvillkor

Kommunstyrelsen har fyra mål för att möjliggöra goda livsvillkor. Vi har nått ett av målen under 2018, och bedömer att vi når de övriga tre 2020. Målen är till stor del en del av ett långsiktigt strategiskt arbete.

Kommunstyrelsekontoret

Kommunstyrelsens förvaltningsorganisation är sedan januari 2018 förändrad för att ge bättre möjligheter till styrning och ledning samt samverkan mellan verksamhetsområdena.

Koncernstaben – fortsatt arbete för en effektiv kommun

För kommunstyrelsekontoret har det inneburit en fortsatt utveckling av kommunens styr- och ledningsmodell under året, för att stödja en effektiv resursanvändning och goda verksamhetsresultat. En effektiv kommun är också en kommun med hög frisknärvaro och rätt kompetens. Fokus har därför varit att säkerställa förutsättningar, strategier och modeller för att stärka arbetet kring bland annat rehabilitering, lönestrategier och en plattform för medarbetarskap och chefskap under året.

Hållbar lokalförsörjning

Vi behöver samordna lokalförsörjningen och tydligare koppla den till investeringsprocessen, hyresmodellen och effektiviseringar för att skapa effektiva och långsiktigt hållbara lokallösningar för verksamheterna.

Drakfastigheter

Verksamhetens måluppfyllelse kan komma att påverkas av ett antal faktorer framåt:

- tendenser till konjunkturförbättring inom byggmarknaden i Sundsvall medför dels ökade möjligheter att få in konkurrenskraftiga anbud, dels ökad risk att anbuden är högre än vad de annars skulle ha varit
- kompetensförsörjning och svårigheter inom vissa tekniska yrkeskategorier att rekrytera medarbetare
- det stora behovet av förändringar i lokalstrukturen som förvaltningarna har
- att vi effektiviserar lokalutnyttjandet i fastighetsbeståndet
- att fastigheternas underhållsbehov överstiger tillgängliga budgetmedel.

Nytt uppdrag: säkerställa verksamheternas bostadsbehov

Drakfastigheters nya uppdrag att säkerställa verksamheternas bostadsbehov är under uppbyggnad och kommer att fortsätta kräva nytänkande kring lösningar. Kommunens verksamheter kan påverkas negativt om Drakfastigheter inte kan genomföra den drift, det underhåll och de investeringar som behövs.

Servicecenter

Servicecenter har 2018 en fullt integrerad verksamhet med samtliga styr- och kontrollverktyg på plats. Servicecenter kommer att fortsätta att utveckla och effektivisera interna tjänster till kommunens förvaltningar och bolag.

Under 2019 fortsätter det avdelningsövergripande arbetet i att uppnå en god hälsa

och en effektiv organisation. Det ger fortsatta förutsättningar för en kostnadseffektiv förvaltning med ett högt frisktal.

De åtgärder verksamheten har vidtagit under 2018 inom samtliga områden och avdelningar omfattar bland annat:

- fortsatt förtätning av lokaler
- processförbättringar/effektiviseringar
- digitalisering av processer
- utökade leveranser med bibehållen leveranskapacitet
- hälsoförebyggande arbete/SAM.

Sundsvalls kommun som arbetsgivare

Kommunstyrelsens förvaltningar/verksamheter ska sänka sjukfrånvaron genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete och hälsofrämjande insatser.

Kommunstyrelsen har beslutat om följande handlingsplan för att uppnå målet:

- aktivt deltagande från chefer i projekt Hållbart arbetsliv, insats hälsofrämjande ledarskap och organisation
- aktivt deltagande från fem medarbetare inom förvaltningen i projekt Hållbart arbetsliv, insats spetsutbildning, HAJ (Hälsa, Arbetsmiljö och Jämställdhet).

Sjukfrånvaro – statistik och analys

Glädjande nog har vi uppnått vårt mål att sänka sjukfrånvaron genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete och hälsofrämjande insatser. En tydlig trend av sjunkande sjukfrånvaro kan ses för kommunstyrelsekontoret som helhet. 2018 har sjukfrånvaron minskat från 5,7 procent (december 2017) till 4,8 procent (december 2018) mätt i rullande 12-månader. Arbetet med att förbättra det systematiska arbetsmiljöarbetet har fortsatt under verksamhetsåret och mynnat ut i fastställd arbetsmiljöplan med tillhörande årshjul för det systematiska arbetsmiljöarbetet, SAM.

Ekonomisk uppföljning

För hela kommunstyrelsekontorets verksamhet redovisas en nettokostnad på 564,3 miljoner kronor, vilket är 41,3 miljoner kronor bättre än budgeterat.

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-605,6	-564,3	-504,0	41,3
Infrastruktur	-3,7	-6,8	-43,6	-3,2
Näringslivsverksamhet	-35,3	-36,2	-36,6	-0,9
Miljö och hälsoskydd	-0,6	-1,0	-0,8	-0,4
Räddningstjänst	-103,2	-107,7	-91,7	-4,5
Kollektivtrafik/färdtjänst	-148,5	-154,4	-131,7	-5,9
Övrig kommungemensam vht	-266,7	-143,5	-131,7	123,2
Intern service	-4,0	-56,0	-10,6	-52,0
Administration och övrigt	-22,4	-25,0	-24,6	-2,6
Politisk verksamhet	-21,3	-33,6	-32,8	-12,3

- Den främsta avvikelsen redovisas för verksamheten övrig kommungemensam verksamhet, som redovisar ett överskott med totalt 123 miljoner kronor. Det är övrig kommungemensam verksamhet som står för den allra största positiva avvikelsen mot budget, främst på grund av anslaget för personalkostnadsökningar. Även 2017 redovisades ett stort överskott för övrig kommungemensam verksamhet.
- Inför MRP 2018 gjordes ingen justering eftersom MRP 2018 endast är en teknisk omräkning av MRP 2017–2018. Budgeterat anslag för kompensation för ökade hyreskostnader, redovisar en avvikelse på 33 miljoner kronor, vilket beror på att investeringarna i förvaltningsfastigheter inte uppgår till planerad nivå.

Drakfastigheter – snörök vinter gav negativ avvikelse

För verksamheten Drakfastigheter redovisas en negativ avvikelse med 45,3 miljoner kronor. Den negativa avvikelsen mot budget beror främst på merkostnader på grund av den snöröka vintern.

Servicecenter – höga livsmedelskostnader gav negativ avvikelse

För verksamheten servicecenter redovisas en nettokostnad på -6,7 miljoner kronor och en negativ resultatavvikelse med 6,8 miljoner kronor. Avvikelsen mot budget beror främst på högre kostnader för livsmedel. Beslut om att kommunorganisationens måltider ska servera 100 procent svenskt kött, har även inneburit att livsmedelskostnaderna har ökat. Avvikelsen beror också på lägre intäkter för HR-verksamheten och högre kostnader för fordonsverksamheten på grund av att lokalproblem inneburit att verksamheten inte har kunnat bedrivas enligt plan.

Utmaningar och möjligheter framåt

Vi kommer att fortsätta vårt arbete för en effektiv kommun på ett antal olika sätt:

- Kommunstyrelsekontoret fortsätter att utveckla **kommunens styr- och ledningsmodell** under året, för att stödja en effektiv resursanvändning och goda verksamhetsresultat. Verksamheten behöver också möta förändrade medborgarkrav i omvärlden.
- **Kommunens verksamheter behöver digitaliseras** och deras IT-mognad behöver öka. Medborgarna och brukarna vill kunna kommunicera med kommunen dygnet runt, sju dagar i veckan via olika digitala kanaler. Digitaliseringen är också en möjlighet att möta volymökningar och säkra utförande med tanke på de kompetensförsörjningsutmaningar vi står inför.
- För att kunna möta de behov som finns av välfärd, är det viktigt att det finns en **demografisk tillväxt, tillgång till bostäder och en hög sysselsättningsnivå**. Det är förutsättningar för att kunna säkerställa en bra förskola och skola, goda möjligheter till arbete och fritid samt en bra vård och omsorg för alla.
- **Utanförskapet** för flera målgrupper är avgörande att bryta både för individer men också för kommunen och samhället i stort.
- **Klimatet förändras och det innebär ökad sårbarhet** för människor, natur och samhällsfunktioner. För att minska sårbarheten behöver vi säkra klimatanpassningsarbetet. Men vi behöver också samordna styrningen av miljöarbetet i kommunen.

17 maj 2018 var det dags för det tredje Ungdomsfullmäktige i Sundsvalls kommunhus. Deltog gjorde totalt 61 elever från S:t Olofsskolan, årskurs 6 och Matfors skola, årskurs 8. – Det var spännande att gå upp där, testa på att vara vuxen. Man får fram det man vill och visar att man har makt att förändra, säger Amanda och Lea från S:t Olofsskolan.

Källa: Skopet 3-2018

Foto: Therése Ny

Barn- och utbildningsnämnden

Resultaten i Sundsvalls kommunala skolor är lägre än i riket totalt, men det senaste året har andelen elever i årskurs 9 i kommunala skolor som har behörighet till gymnasiets yrkesprogram ökat till följd av nämndens verksamhet i form av sommarskola.

Nämndens grunduppdrag, nulägesbeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för förskoleverksamhet, grundskola samt gymnasium. Nämnden ansvarar för Sundsvalls kulturskola som bedriver undervisning i bild, dans, drama och musik. Nämnden betalar även ut bidrag till friskolor.

Resultaten i skolorna är låga

Resultaten i Sundsvalls kommunala skolor är lägre än i riket totalt, men även sämre än de borde vara, sett till lokala förutsättningar som resurstilldelning och socioekonomisk bakgrund. De kommunala skolorna i Sundsvall uppvisar vissa skillnader inbördes, men den generella bilden visar att de inte presterar resultatmässigt. Detta gäller såväl grundskolorna som det kommunala gymnasiet.

Fler behöriga efter sommarskola

Det senaste året har andelen elever i årskurs 9 i kommunala skolor som har behörighet till gymnasiets yrkesprogram ökat, som en följd av arbetet i sommarskolan. 2018 var behörigheten till gymnasiets yrkesprogram, hos de elever som gått i Sundsvalls kommunala grundskolor, 82 procent (efter genomförd sommarskola). Denna andel har ökat med sex procentenheter sedan 2016. Vid terminsslut har behörigheten till gymnasiets yrkesprogram de senaste två åren legat på 75 procent (kommunala skolor). För friskolor i Sundsvalls kommun är andelen behöriga elever till yrkesprogrammen 98,6 procent (2018).¹

Tabell: Gymnasiebehörighet efter sommarskola

	Gymnasiebehörighet, till yrkesprogram, efter sommarskola
Åk 9 vt 2016	75,9 %
Åk 9 vt 2017	79,6 %
Åk 9 vt 2018	82,1 %

Nationell statistik visar att 62 procent av eleverna i Sundsvalls kommunala skolor uppnådde kunskapskraven i alla ämnen i årskurs nio under 2018. Detta innebär en treprocentig minskning sedan föregående år. Motsvarande andel för kommunala huvudmän riket var 73,5 procent. För enskilda huvudmän i Sundsvalls kommun uppgick andelen som uppnått kunskapskraven i alla ämnen till 95 procent.²

1) I riket som helhet var behörigheten till gymnasiets yrkesprogram 83 procent för kommunala huvudmän, och 92 procent för enskilda huvudmän.

2) Den genomsnittliga siffran för enskilda huvudmän i riket som helhet var 85 procent (elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen).

Tabell: Betyg och behörigheter, årskurs 9

	Sundsvalls kommunala grundskola			Sundsvall, fristående	riket, kommunala
	2016	2017	2018	2018	2018
Meritvärde	195,9	202,5	201,3	257,1	223,3
Behöriga till gymnasiet (andel)	72,7 %	75,0 %	75,0 %	98,6 %	82,7 %
Klarat alla ämnen (andel)	63,0 %	64,9 %	61,7 %	95,0 %	73,5 %

Sju av de nio kommunala skolor som har årskurs 9-elever presterade lägre resultat under 2017 än Skolverkets modellberäknade värden, som tar hänsyn till andel nyinvandrade, kön och föräldrarnas genomsnittliga utbildningsnivå³. Fyra av de sju fristående grundskolorna i Sundsvall uppvisar lägre resultat än Skolverkets modellberäknade värden.

Bättre resultat de första skolåren

Den allmänna trenden är att resultaten i Sundsvalls kommunala skolor sjunker alltmer under de olika stadierna i grundskolan, i jämförelse med riket. Resultaten är alltså jämförelsevis sämre i årskurs nio än i årskurs sex och årskurs tre⁴.

Andelen elever på Sundsvalls Gymnasium (SG) som tar examen efter fyra år (så kallad genomströmning) uppgår till 59 procent (samtliga program, inklusive introduktionsprogrammet, 2018). För riket som helhet är denna andel 71,5 procent (samtliga huvudmän 2018⁵). På SG:s högskoleförberedande program är examensfrekvensen 77 procent fyra år efter att gymnasiestudierna inletts (riket 82 procent, samtliga huvudmän 2018). På yrkesprogrammen är denna siffra 64 procent (riket 76 procent, samtliga huvudmän 2018). De största skillnaderna mellan Sundsvalls gymnasium och riket som helhet finns alltså bland gymnasiets yrkesprogram och totalt för samtliga program när Introduktionsprogrammet inkluderats.

Tabell: Genomströmning efter fyra år, gymnasiet 2018

	Sundsvalls gymnasium	riket, kommunala huvudmän	riket, samtliga huvudmän
Totalt (inklusive IM, introduktionsprogram)	59 %	70,5%	71,5 %
Högskoleförberedande program	77 %	83 %	82 %
Yrkesprogram	64 %	77 %	76 %

Fristående skolor ansvarar för en stor andel sundsvallselevers skolgång, i förhållande till riket som helhet. En relativt sett hög andel elever på Sundsvalls gymnasium går Introduktionsprogram (IM). De stora skillnaderna i resultat mellan kommunal och enskild huvudman tyder på att det finns en betydande skolsegregation i Sundsvalls kommun⁶.

3) Skolverkets så kallade SALSA-värden (modellberäknade värden) presenteras med ett års eftersläpning.

4) Av de elever i Sundsvalls kommunala skolor som gick ut årskurs 6 våren 2018 uppnådde 77 procent betygen A-E i alla ämnen. Denna siffra har varit relativt oförändrad sedan 2016. Resultat i år 3 gäller nationella prov.

5) För kommunala huvudmän i riket är denna andel 70,5 procent (2018).

6) Skolverkets analyser visar att Sveriges skolor blivit mer uppdelade utifrån familjebakgrund. Socioekonomiska faktorer har också fått ökad betydelse för elevresultaten.

Utvecklingsarbete

Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar på många olika sätt för att förbättra resultaten i de kommunala skolorna.

En förändring av förvaltningens ledningsorganisation, som startade i februari 2017, har gett positiva effekter. En lärande utvärderingsstudie som genomförts under förändringsprocessen visar att skolledarna i hög grad upplever att de får ett gott stöd av de fem verksamhetschefer som tillsatts. Alla skolledare skriver ledarplaner som följs upp av verksamhetscheferna. Rätt utfört kommer detta arbete att leda till resultatförbättringar på enheterna.

En studie av den genomförda undervisningstiden i matematik, svenska och engelska i årskurserna 7–9 har visat att en alltför stor mängd ordinarie lektionstid utgår, till följd av aktiviteter som inte

kan definieras som undervisning. För att säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstid som timplanen stipulerar, har förvaltningen inlett ett arbete kring rutiner för schemaläggning och uppföljning på enhetsnivå. Ett ökat fokus på genomförande av den garanterade undervisningstiden bör kunna leda till höjda kunskapsresultat.

Det kommunala aktivitetsstödet (KAA) för ungdomar under 20 år som inte studerar, har byggts ut under 2018.⁷ Elevhälsan har genomgått en förändring som innebär att tidigare centrala funktioner flyttats ut närmare enheterna.

Utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet och utbildningar för att stärka medarbetarnas kompetens om neuropsykiatriska funktionsvariationer (NPF) har pågått under året⁸.

Foto: Therése Ny

I Sundsvalls kommun är digitalisering ett strategiskt förhållningssätt som syftar till att skapa större nytta genom nya eller förändrade arbetssätt med hjälp av ny teknik. Källa: Kommunens handlingsplan för digitalisering

7) Nya tjänster har tillsatts. KAA-personalen har i stor utsträckning hjälpt till med att få in elever som inte kommit in på gymnasiet på alternativa studievägar. Inom ramen för det KAA har Barn- och utbildningsförvaltningen också startat ett ESF-projekt som kallas "Drivkraftspunkten".

8) Flera nya IT-system implementeras under 2018.

Ekonomisk analys - Barn- och utbildningsnämnden redovisar underskott

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-2 253,9	-2 290,3	-2 196,6	-36,4
Förskola	-545,9	-573,4	-544,1	-27,5
Grundskola	-1 200,1	-1 213,8	-1 135,6	-13,7
Gymnasieskola	-370,5	-377,3	-349,1	-6,7
Kulturverksamhet	-27,4	-26,8	-25,4	0,6
Administration och övrigt	-107,9	-97,9	-140,8	10,0
Politisk verksamhet	-2,0	-1,0	-1,7	1,0

Barn- och utbildningsnämnden redovisar ett underskott på 36,4 miljoner kronor jämfört med budget. Den främsta orsaken till underskottet är personalkostnader som är drygt 60 miljoner högre än budget. I personalkostnaderna ingår avgångsvederlag med 7,3 miljoner kronor.

Verksamhetens intäkter överstiger budget med 45,6 miljoner kronor. Det beror på högre interkommunal ersättning (elever från andra kommuner), föräldraavgifter och statsbidrag från olika statliga myndigheter. Verksamhetens övriga kostnader är 21 miljoner kronor högre än i budget. De ökade kostnaderna beror på köp av verksamhet för 6,5 miljoner kronor, det handlar om skolpeng för fristående skolor och förskolor och interkommunal ersättning (skolpeng till andra kommuner). Resultatet för lokalkostnader är 10 miljoner kronor sämre än budget. Det beror dels på att lokal- och städkostnader är 7 miljoner kronor högre än budget dels kostnader för en lokalutredning på 3,5 miljoner kronor.

Övriga kostnader som har påverkat resultatet är högre it-, telefoni- och måltidskostnader.

Kostnader som har påverkat resultatet i form av lägre kostnader är tidsförskjutna utbildningsinsatser och uppskjutet införande av verksamhetssystem.

Avvikelser och åtgärder per verksamhet

Under året har förvaltningen beskrivit åtgärder som genomförts inom barn- och utbildningskontoret och barn-, elevhälsa och stödteam (BES). Åtgärderna skulle ge minskade kostnader med 3 miljoner kronor respektive 7 miljoner kronor för 2018. Barn- och utbildningskontorets kostnader har minskat med 1,7 miljoner kronor och BES kostnader är 6,5 miljoner kronor lägre än budget.

Gymnasieverksamhetens åtgärder skulle ge en kostnadsminskning på 3,5 miljoner kronor under 2018. Av resultatet för gymnasiet framgår ingen kostnadsminskning i jämförelse med budget.

Inom grundskolans verksamhet hade en justering av tjänster i och med minskat elevunderlag beräknats till en kostnadsminskning på 11 miljoner kronor för 2018. Ingen kostnadsminskning i jämförelse med budget.

Arbetet med de identifierade åtgärderna förväntas fortgå under 2019. Tjänstefördelningsprocessen sker under våren vilket ger ett ökat utrymme för översyn på personalsidan.

Ytor har minskat och lokaler byter ändamål

Förvaltningen har under 2018 sagt upp och kommer att gå ur minst sex moduluppställningar och ett externt hyreskontrakt, vilket minskar lokalkostnaderna med ca 3,4 miljoner kronor per helår för dessa moduluppställningar. För att skapa nya förskoleplatser i rätt områden

kommer en tillfällig moduluppställning att användas vilket ger ökade hyreskostnader. Förvaltningen har också gått ur två kommunala skolfastigheter, totalt 730 kvadratmeter vilket innebär en kostnadsminskning på drygt 0,4 miljoner kronor på helår.

Vidare håller förvaltningen på med att minska grundskoleytor till förmån för bland annat förskolor, sär- och träningskola samt särskilda undervisningsgrupper. Totalt uppgår ytan som slutar vara grundskola med ca 2 250 kvadratmeter. Vid årsskiftet 2018/2019 och under våren 2019 kommer förvaltningen att lämna cirka 1 575 kvadratmeter kommunala lokaler. Dessa förändringar minskar våra hyreskostnader med minst 2,5 miljoner kronor årligen och gör att vi kan undvika investeringar motsvarande minst 50–75 miljoner kronor.

Det totala antalet årsarbetare inom förvaltningen har minskat med 46,4 årsarbetare i december 2018 i jämförelse med november 2017. Det är en minskning av tidsbegränsade anställningar med 13,1 årsarbetare och tillsvidareanställda årsarbetare med 33,3. Samtidigt har antalet årsarbetare ökat inom några yrkesgrupper.

Sjukfrånvaron sjunker

Barn- och utbildningsnämndens sjukfrånvaro har fortsatt att sjunka. Långtidsfrånvaron har minskat till 4,15 procent som ett resultat av att man har arbetat aktivt med denna fråga. Korttidsfrånvaron är relativt konstant och har stannat upp på 3,16 procent. Totalt landar sjukfrånvaron därmed på 7,31 procent samtidigt som nämndens målsättning var att sjukfrånvaron skulle vara lägre än 7 procent 2018.

Att möta förändringar i efterfrågan av skolplatser

Grundskolans verksamhet har haft ett elevtapp på drygt 400 elever och detta har påverkat de kommunala skolornas verksamhet under 2018. Av detta elevtapp beror cirka 100 på demografin inom kommunen och cirka 300 elever har valt att studera hos fristående skolor. Till följd av detta har Sundsvalls kommunala skolor överkapacitet i sin organisationen. Överkapaciteten gäller lokaler, pedagoger, måltider, elevhälsa, administration och ger en högre kostnad per elev.

Kyrkskolan på Alnö fyllde 150 år 2018 och har firat hela läsåret, genom att jobba med dåtid, nutid och framtid.

Socialnämnden

Utvecklingen när det gäller både den långa och den korta sjukfrånvaron visar på en minskning. Socialnämnden arbetar för att öka andelen som arbetar heltid. Många brukare är nöjda med hemtjänsten och upplever ökad trygghet. Flera verksamheter har arbetat med utveckling av kommunikation och dokumentation för att utöka brukarens delaktighet och att följa upp individuella mål.

Nämndens grunduppdrag, nulägesbeskrivning

Socialnämnden ansvarar för äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade, individ- och familjeomsorg samt socialpsykiatrisk verksamhet.

I grunden är socialtjänstens arbete inriktat på att ge förutsättningar för en social hållbarhet i samhället, vilket är ett av de tre områdena i kommunens tillväxtstrategi RIKARE. Människors behov och förutsättningar är i centrum inom den sociala hållbarheten. Det vill säga att alla människor, oavsett kön, ålder, socioekonomiskt och etnisk tillhörighet, ska ges samma möjligheter att ta del av det goda samhället och förverkliga sig själv. Detta oavsett om man bor i tätort eller landsbygd.

Socialtjänstens uppdrag kan sammanfattas med att utifrån politiska mål och beslut, ekonomiska förutsättningar och lagstiftning skapa en rättssäker och effektiv verksamhet med brukarnas behov i centrum.

Så bidrar socialnämnden till målen för de prioriterade områdena

Jobb och näringsliv – samordnartjänst har ökat praktikmöjligheterna

Inom Vård och omsorg är målet inom Jobb och näringsliv att *Antalet praktikplatser ska öka*. Antalet APL-platser (arbetsplatsförlagt lärande) har ökat från 271 platser (2017) till 330 platser (2018), medan prao-platser och AF-praktik ligger kvar på samma nivå som föregående år. Ökningen beror på att det har tillsatts en tjänst som praktiksamordnare som har skapat en ordning och struktur kring praktikanskaffningen.

En likvärdig skola – Skolfam ska förbättra placerade barns möjligheter

Socialnämnden har arbetat med Skolfam som är en samverkan mellan socialtjänsten och barn- och utbildningsförvaltningen. Teamet följer barnet genom hela grundskolan. Arbetsgången innehåller två kartläggningar av barnets förmåga, som ligger till grund för bedömningen av vilka insatser som behövs, för att barnet ska klara sin skolgång på bästa sätt. Dessutom sker regelbunden uppföljning med barn, familjehem, biologiska föräldrar och skola.

Nationell statistik visar att familjehemsplacerade barn som grupp presterar sämre än andra barn i skolan. I genomsnitt är cirka 87 procent av alla elever i Sverige behöriga till gymnasiet, medan endast cirka 55 procent av de familjehemsplacerade eleverna är behöriga. Skolfams samlade data visar att 8 av 10 placerade barn som har gått ur grundskolan med stöd av Skolfam har behörighet till gymnasiet.

Sedan starten har man arbetat med totalt 28 barn i åldrarna 6–16 år. Av dessa är 20 pojkar och 8 flickor. I nuläget ingår 19 barn i teamet. Inget av barnen har ännu gått ut grundskolan, vilket gör att det inte finns någon statistik på utfallet. Två av barnen kommer att bli färdiga med grundskolan vid terminens slut. Nio barn är inte längre en del av teamet på grund av vårdnadsöverflytt, flytt till HVB-hem, hemflytt till biologiska föräldrar eller inskrivning i särskola. Under vårterminen planerar vi att ta in tre nya barn.

En majoritet av eleverna i teamet bedöms ha svårt att nå kunskapsmålen för sin aktuella årskurs i ett eller flera ämnen. Ungefär en tredjedel av eleverna presterar för närvarande på en nivå som är åtminstone godkänd i alla ämnen för sin respektive årskurs. Socialsekreterarna på placeringsenheten har räknat ut att det skulle behövas två Skolfamteam för att alla familjehemsplacerade barn ska kunna inkluderas.

Goda livsvillkor

- Socialtjänsten fortsätter att arbeta för att *tryggheten hos människor som har stöd från socialnämndens äldreomsorg ska öka* utifrån landsbygdsprogrammet och att säkra att det finns ett äldreboende på minst en serviceort i varje kommunedel.
- Socialtjänsten fortsätter även med implementeringen av Skönsmommodellen.
- Arbetet med att göra en översyn av utemiljön som finns i anslutning till kommunens äldreboenden pågår. Utemiljön ska stimulera till fysisk aktivitet.
- Andelen som är nöjda med hemtjänsten och är trygga har ökat.
- Inom särskilt boende har tryggheten ökat, samtidigt som det är färre som är nöjda med särskilt boende som helhet.
- För att minska andelen brukare som *besväras av ensamhet*, utreder och utvecklar socialtjänsten träffpunkter för att öka den sociala aktiviteten och minska ensamheten. Utifrån indikatorerna kan konstateras att andelen äldre som ofta besväras av ensamhet har minskat inom hemtjänsten men uppnår inte målnivån inom särskilt boende.

Nyinflyttat gäng på Norra kajens äldreboende. Steg för steg hittar gänget sina rutiner – och varandra. – Vi plockar med oss det bästa från våra gamla arbetsplatser, säger Marie Mannström, undersköterska på "NK".

Utvecklingsarbete

Inför 2018 gjordes en satsning på funktionen dokumentationsutvecklare för att stödja medarbetare i arbetet med **genomförandeplanerna** och den sociala dokumentationen. Utgångspunkten är att den enskilde så långt som möjligt ska få vara delaktig, och att planen ska innehålla den enskildes mål, som kontinuerligt följs upp i verksamheten. Andelen aktuella genomförandeplaner uppgår till 75 procent, det vill säga en ökning från 2017 med 14 procent. Målsättningen för 2018 på 100 procent är dock inte uppnådd.

Under 2018 har arbetet med **kommunikation** varit i centrum. Framförallt tre områden har valts av våra verksamheter som fokusområden under 2018:

- få möjlighet att välja
- bli pratad **med** och inte **om**
- bli tilltalad på ett respektfullt sätt

Resultaten visar att verksamheterna har ökat sin medvetenhet om vikten av kommunikation. Nedan följer exempel på vad som gjorts.

- Vi har utökat användandet av bilder från inprint och skapat en tydligare innemiljö och välkomnande visning in i boendet.
- Vi arbetar med att motivera barnen till kreativitet och användandet av färg och form samt aktiviteter utomhus.
- Det finns en pärm med bilder på maträtter att välja ur. En pärm för vardagsmaträtter och en pärm med helgmaträtter. Speciella ”ringar” med inplastade bilder för olika aktiviteter, till exempel en Birsta-ring med affärer som finns. Det ger en möjlighet att kunna välja vart man vill gå.
- Genom att hela tiden ”bolla tillbaka” frågan så frågan riktas till och besvaras av den berörda personen, och inte låta någon annan svara åt hen, upplever personalen en förbättring.

Förskoleklassen i Kyrkskolan på Alnö har jobbat med lekar och leksaker från förr i flera månader under 2018, som ett led i den satsning som skolan gjort i samband med sitt 150-årsjubileum, för att studera dåtid, nutid och framtid.

Foto: Therése Ny

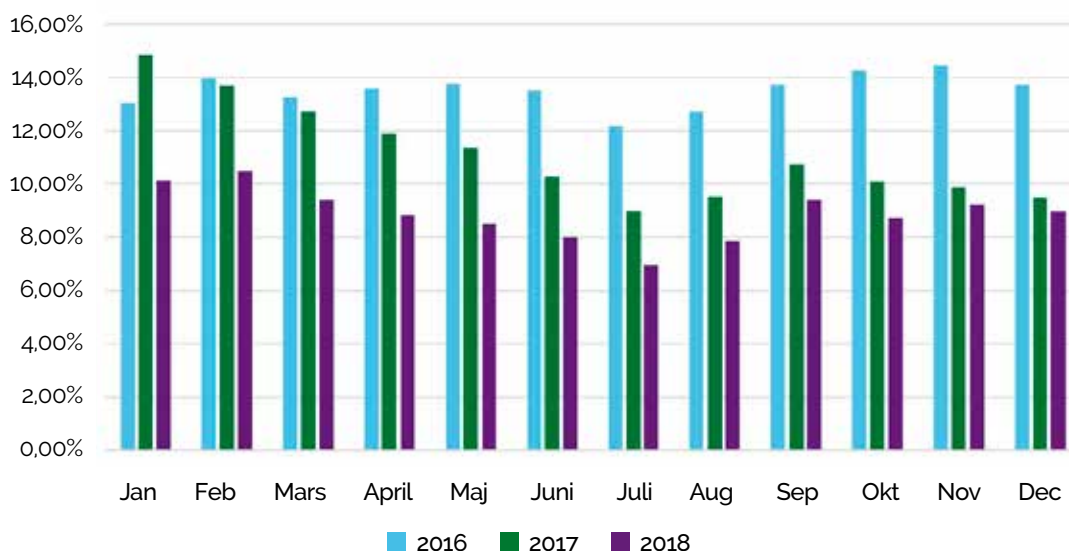
Sundsvalls kommun som arbetsgivare

Arbetet med ”Heltid som norm” fortskrider och som en del i detta så har förvaltningen drivit ett projektet som heter 85-10-5. Detta projekt som Mittuniversitet utvärderar och följeforskar har Kommunal som avtalspart. Totalt sju pilotarbetsplatser ingår i projektet som i korta drag handlar om att se om möjligheten finns att lösa vikariebehovet med egen personal och frigöra tid för utbildning av personalen. Utvärderingen är inte klar ännu men en delrapport om framtida vägval kommer snart.

Oavsett utfallet i projektet så kommer arbetet med ”Heltid som norm” att fortskrida. Förvaltningen har anställt en ”motivator” som kommer att åka runt på arbetsplatserna för att informera om fördelarna med att gå upp i arbetstid på både kort och lång sikt. Merparten av socialtjänstens personal är kvinnor som med en lägre sysselsättningsgrad kommer att få svårt att leva både på sin lön och på sin framtida pension och därför behövs arbetet med att informera och motivera ute i verksamheterna.

Sjuktalen sjunker

Diagram: Sjukfrånvaro socialtjänsten, tillsvidareanställda 2016-2018

Utvecklingen för både den långa och den korta sjukfrånvaron visar på en minskning jämfört med 2016 och 2017. Orsakerna är många till detta, men utbildning och konsekvent användande av rehabiliteringsprocessen är bland de mest framträdande.

I projekt SAM-klang, där socialtjänsten agerade testbädd, testades bland annat en strukturerad form av veckomöte som i dagligt tal kallas för ”förflyttningsmöte”. Detta möte har fortsatt även efter att projektet har avslutats; varje måndag träffas alla biträdande chefer, tillsammans med förvaltningens HR-chef samt servicecenters rehabiliteringskoordinator och berörda HR-konsulter, för att tillsammans se hur en lämplig förflyttning kan erbjudas medarbetare som behöver det, med hänsyn till sin rehabilitering. Vi ser alltså

förbi verksamhetsgränser och utgår från medarbetaren.

Alla vakanta tjänster inom socialtjänsten anmäls via en e-tjänst som administreras av servicecenter, och därigenom finns också en möjlighet att med transparens erbjuda medarbetare att prova andra tjänster under förflyttningfasen.

Förhoppningen är att alla övriga förvaltningar ska börja använda sig av e-tjänsten för vakanta tjänster, eftersom detta gör kommunen till en mer attraktiv arbetsgivare, som i största möjliga mån försöker att hitta lösningar för personalen, från återgång i rehabilitering tillbaka i tjänst inom kommunen. Många medarbetare har dubbelkompetenser som gynnar verksamheten och även ytterst gynnar dem som vi är till för.

Ekonomisk analys – Socialnämnden redovisar underskott

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-2 049,1	-2 203,1	-2 020,9	-154,1
Äldreomsorg	-1 105,1	-1 155,2	-1 080,9	-50,1
Omsorg om funktionshindrade	-529,0	-559,4	-527,4	-30,4
Individ- och familjeomsorg	-326,6	-388,8	-370,7	-62,2
Flyktingmottagande	0,0	-11,6	38,0	-11,6
Administration och övrigt	-85,6	-85,6	-77,0	0,0
Politisk verksamhet	-2,8	-2,6	-2,9	0,3

Socialnämnden redovisar ett negativt resultat om 154,1 miljoner kronor för år 2018, vilket är i nivå med boksluten för åren 2016 och 2017 om 155,0 respektive 150,3 miljoner kronor. Även prognosen gav ett beräknat resultat om 150 miljoner kronor.

Resultatförsämringen var 3,8 miljoner kronor jämfört med 2017.

Samtidigt förbättrades resultatet med +55 miljoner kronor för äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade, vilket motsvarar den politiskt beslutade ramförstärkningen för år 2018.

Försämringen finns till största del i:

- individ- och familjeomsorgen, som redovisar en resultatförsämring med närmare 11 miljoner kronor, som till största del beror på ett ökat antal externa placeringar inom barn, unga och familj
- flyktingverksamheten, som redovisar en resultatförsämring med närmare 50 miljoner kronor, vilket främst beror på att intäkterna har sjunkit med 115,2 miljoner kronor, varav;
  - 77,2 miljoner kronor gäller sänkta ersättningsnivåer och färre ensamkommande flyktingbarn som placerats i kommunen
  - 38 miljoner kronor gäller sent inkomna intäkter för åren 2015–2016 som ingick i resultatet 2017
  - 65,6 miljoner kronor gäller en anpassning av kostnaderna som har verkställts parallellt under året.

Att vi inte har klarat att förbättra dessa resultat, jämfört med föregående år, förklaras främst av ett fortsatt högt antal personer som är nyanlända eller som skrivs in i verksamheterna. Därmed var kostnaderna fortsatt höga, främst avseende

- betalningsansvaret till landstinget för personer som är klara för utskrivning
- överflyttningen av assistansärenden från Försäkringskassan till kommunen
- placeringar inom individ- och familjeomsorgen.

Socialnämnden gav i september 2018, när vi hade fått delårsrapporten för januari–augusti 2018, förvaltningen i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för att komma i ekonomisk balans, som ska komplettera socialnämndens mål- och resursplan för år 2019. Ett förslag har tagits fram av förvaltningens ledningsgrupp och en dialog har förts med socialnämndens presidium inför beslut av socialnämnden.

Utmaningar och möjligheter framåt

För närvarande pågår en översyn av socialtjänstlagen och det är ännu oklart vilka förslag som kommer att lämnas och vad detta kommer att innebära för socialtjänsten.

Inom vård och omsorg kan konstateras att de äldre är betydligt mer sjuka och har mer komplexa behov. Nya målgrupper har tillkommit och som exempel kan nämnas små barn som vårdas i hemmen, migrationsärenden, personer med olika former av psykisk ohälsa, missbruksproblematik med mera. Det kan bland annat ses i volymökningarna som skett inom den kommunala hälso- och sjukvården sedan den övergick till kommunerna från landstinget. Man kan se en fortsatt ökning av delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser som ska verkställas av omvårdnadspersonal.

Vi arbetar med nya arbetsmodeller

Arbetet med införande av Skönsmommodellen med tvärprofessionella team ute i alla områden ska fortsätta. Till detta har skapats en ledningsorganisation som stödjer detta. Det behövs ett bättre och mer flexibelt användande av befintliga platser samt ett bättre flöde vid in- och utflyttning. Verksamheten behöver arbeta mer med kompetensväxling, tydliga rollbeskrivningar och uppdrag. Ett exempel där socialtjänsten påverkas av andra är riktlinjen heltid som norm som ska verkställas inom ram med stora ekonomiska konsekvenser för socialtjänsten. Idag har medarbetarna inom socialtjänsten en sysselsättningsgrad på i snitt 95 procent och budgeten ligger på 85 procent.

Samverkan på olika plan förbättrar Socialnämndens resultat

Samverkan mellan verksamhetsområden är en viktig framgångsfaktor och bedöms ge fortsatt positiva effekter. Samverkan med slutenvård och primärvård bedöms också ge ett mer positivt resultat både det innevarande året och kommande år. Tillgänglighetsanpassade bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden (exempelvis trygghetsboenden) kan minska behov av socialtjänstens insatser.

Kommunen tar hand om fler hemsjukvårdspatienter

Ny lagstiftning har kommit gällande

kommunens betalningsansvar för medicinskt färdigbehandlade patienter. Detta har inneburit snabbare hemgång från sjukhus för patienter som av läkare bedömts medicinskt färdigbehandlade (tidigare fem vardagar, från och med 1 januari 2018 tre dagar inklusive helg) vilket ställer högre krav på enhetschefer inom hemtjänsten att på kortare tid lösa frågor om rätt bemanning, hjälpmedel med mera så att verkställighet sker på ett för individen tryggt och säkert sätt. Den ändrade lagstiftningen har lett till en markant ökning av antalet brukare med hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet.

Medborgarna är trygga med våra tjänster

När det gäller omvärldens syn på vårt vård- och omsorgsuppdrag upplever vi att de flesta medborgare känner sig trygga med de välfärdstjänster som kommunen tillhandahåller. Synen på grunduppdraget börjar förändras, allt fler upptäcker eller förstår komplexiteten och den allt mer avancerade vård och omsorg som bedrivs inom både särskilda boenden och hemtjänst.

Teknisk utveckling påverkar omsorgsarbetet – liksom synen på teknik

Digitaliseringen påverkar vård och omsorg mycket. Utan erforderlig tillgång till it-infrastruktur i arbetslokalerna utanför kommunhuset och äldreboenden kan verksamheten inte utvecklas i takt med övriga kommuners omsorg. Dels ses bättre möjligheter att erbjuda den ökande gruppen äldre över 80 år goda och väl fungerande omsorgstjänster och dels kunna erbjuda yngre pensionärerna en aktiv fritid och livsstil som inkluderar kommunikation och användning av mobiler, surfplattor och datorer. Utöver detta finns den tekniska utvecklingen av olika larm, som mobila trygghetslarm, larmsensorer i mattor, på golvmattor, på dörrar och på klockor med mera. Alla är hjälpmedel som ökar den enskildes trygghet och börjar uppfattas normala och positiva inom vård och omsorg idag, av brukaren, av personal och av anhöriga.

Inom Vård och omsorg har synen på att pröva kamera för nattillsyn samt medicinfördelare med inbyggd sms funktion förändrats hos personalen inom våra projekt och startat en nyfikenhet hos övrig personal. Öppenheten för att pröva nya tekniska hjälpmedel har ökat och förväntningen är att synen på förändrat arbetssätt utifrån digitaliserade hjälpmedel kommer att fortsätta vara positiv.

Vid Sidsjöns strand finns något för alla åldrar, här kan du bada vid den mysiga Abborrviken. Fiska från någon av de handikappanpassade bryggorna runt sjön, var beredd på regnbåge, röding, abborre eller gädda.

Här kan du springa, cykla eller bara flanera i det 3,1 kilometer långa motionsspåret som ligger precis efter kanten runt Sidsjön. Ta med barnen och mata alla fåglarna i Ankeborg. Eller varför inte vandra runt bland alla olika träd i Arboretum.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden har en ekonomi i balans och uppnår över lag sitt grunduppdrag. Man har till och med fått flera utmärkelser och priser under 2018. Kultur- och fritidsverksamhet finns tillgängliga för medborgarna i alla större kommunaldelar. Förvaltningen är också en attraktiv arbetsplats med låg sjukfrånvaro.

Nämndens grunduppdrag, nulägesbeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för bibliotek, museum, fritidsgårdar och annan ungdomsverksamhet, kulturarrangemang och stöd till kulturverksamhet, idrotts- och friluftsanläggningar samt stöd och bidrag till föreningsliv.

Den samlade bedömningen är att nämnden uppfyller sitt grunduppdrag. Bibliotek, musei- och kulturverksamhet, fritidsgårdar, trygghetsgrupper, bad, idrottshallar, spår och leder finns tillgängliga för medborgarna i alla större kommunaldelar. Arbetet pågår kontinuerligt att utveckla anläggningarna, och under året har även den nya motionsbassängen vid Himlabadet invigts.

Tillförlitliga indikatorer saknas för att bedöma kvalitet och kostnad i relation till andra kommuner i landet. Statistik finns via SKL, men det sätt hur kostnader redovisas på i olika kommuner skiljer sig allt för mycket åt, för att jämförelser ska vara meningsfulla. Till exempel blir det stor skillnad i utfall beroende på om kostnaden för idrottshallar vid skolor bokförs på kultur- och fritidsverksamheten eller om de bokförs på skolan. För en del av verksamheterna finns dock uppföljnings- och kvalitetsmätningssystem som till exempel Qualis för fritidsgårdsverksamheten, där Sundsvalls kommun ligger i topp i riket. Flera verksamheter har också uppmärksammats för sina goda resultat under året.

Under året har Sundsvall fått flera priser och utmärkelser:

- utmärkelsen Årets friluftskommun
- priset Årets mobila bibliotek för Mobibblans verksamhet
- Himlabadet utsågs till årets bästa äventyrsbad 2018 av barnfamiljer.se.

Antalet bokningar och besöksstatistik ligger fortsatt högt och ökar även på kommunens större anläggningar som till exempel Norra berget och Himlabadet.

Når målet att vara en attraktiv arbetsplats

Nämnden har satt upp mål för att förvaltningen ska vara en attraktiv arbetsplats som är effektiv och rättssäker. Det handlar om att det systematiska arbetsmiljöarbetet ska utvecklas, administration ska vara effektiv och rättssäker, kompetensutvecklingen strategisk samt att det ska finnas en god arbetskultur och ett gott bemötande. Bedömningen är att målen har uppnåtts 2018. Sjukfrånvaron ligger på 4,81 procent sett över 12 månader.

Samtliga chefer och skyddsombud har genomfört, påbörjat eller bokats in för basutbildning i systematiskt arbetsmiljöarbete. Av cheferna har hittills drygt 75 procent certifierats enligt den modell som togs fram inom kommunen under hösten. Det koncernövergripande arbetet inom HR-området skapar tydlighet och förvaltningen arbetar löpande med att implementera nya styrdokument och rutiner. Sammanlagt har förvaltningen i sin verksamhetsplan tagit fram 109 aktiviteter för att nå delmålen inom området där 87 aktiviteter (80 procent) är genomförda och 22 aktiviteter är delvis eller inte alls genomförda.

Ekonomisk analys - Kultur- och fritidsnämnden redovisar överskott

Kultur- och fritidsnämnden har 2018 en ekonomi i balans. Resultatet visar ett överskott på 5,1 miljoner kronor (1,1 procent av omsättningen) på grund av dels förutbetalad intern hyreskompensation, dels ökade externa intäkter tack vare en god skidsäsong och en god badsäsong med fler besökare än väntat. Även en ökning av beviljade statliga bidrag för lovverksamhet och simundervisning har bidragit till att intäkterna är högre än budget.

En analys av verksamhetsindelningen visar att den största avvikelsen är för gemensamma kostnader för förvaltningen, som visar ett

överskott på totalt 3,4 miljoner kronor, vilket till största delen beror på uteblivna hyror och lägre personalkostnader till följd av sjukskrivningar, samt till viss del marknadsföringsinsatser som inte kunnat genomföras.

Nämndens budget 2018 omfattar cirka 435 miljoner kronor inklusive externa försäljningsintäkter och bidrag. Personalkostnaderna utgör 35 procent, lokaler 34 procent, bidrag 14 procent och övrigt 17 procent av kostnadsmassan i 2018 års budget. I bidrag ingår både bidrag till föreningslivet och kommunens finansiering av Scenkonst Västernorrland. Nämndens verksamhet finansieras till 83 procent med skattemedel, samt 17 procent via externa försäljningsintäkter och externa bidrag, i 2018 års budget.

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget-avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-361,8	-356,7	-342,5	5,1
Kulturverksamhet	-134,8	-134,7	-127,2	0,1
Fritidsverksamhet	-202,3	-201,6	-196,7	0,7
Näringslivsverksamhet	0,5	0,6	-2,6	0,1
Administration och övrigt	-23,8	-19,7	-14,6	4,1
Politisk verksamhet	-1,5	-1,4	-1,4	0,1

Utmaningar och möjligheter framåt

Underhåll och nyinvesteringar behövs

Flera av kommunens egna anläggningar är i stort behov av underhåll eller nyinvesteringar. På sikt kommer det att vara ekonomiskt utmanande att bära de ökade kostnader som investeringarna innebär och samtidigt fortsätta med verksamheten i samma omfång som idag. Föreningslivet driver även många anläggningar som tidigare varit offentliga. Den utmaning föreningslivet, och särskilt idrottsrörelsen, lyfter i dialog med förvaltningen är att de behöver mer medel till driften av föreningens verksamhet, till anläggningar och till investeringar. Stödet till föreningslivet har till viss del ökat de senaste åren, men det har också önskemålen om att bidragen ska bidra till ökad folkhälsa, integration och social sammanhållning gjort. Detta medan driftsbidrag och aktivitetsstöd har stått stilla. De sociala föreningarna och kulturföreningarna har större stöd till verksamhetens fasta kostnader, men även de ser att det är svårt att få

finansieringen att gå ihop. Sammantaget finns behov att utvärdera föreningsstödet som helhet och tydliggöra de effekter som kommunen vill se för att kunna prioritera.

Evenemang kan samordnas bättre

Ett annat område där kultur- och fritidsnämnden ser möjligheter till utveckling och där det finns stora behov av samordning inom kommunkoncernen är förhållandet till större arrangemang och evenemang. Idag är det många verksamheter som berörs. Frågan är viktig för kommunens attraktivitet och utveckling, och har även en konkret påverkan på kultur- och fritidsnämnden, med minskade intäkter i till exempel Nordichallen när bokningar uteblir.

Sportotek efter 2019

En specifik utmaning är att redan nu planera för hur nämnden ska förvalta resultaten av satsningen på Sportotek via den sociala investeringsfonden när projektsatsningen avslutas 2019.

Nämnden för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration

Nämnden för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration har bidragit till lägre arbetslöshet hos unga och utrikes födda. Yrkesutbildningarna ger goda resultat. För de som står längst från arbetsmarknaden behövs dock fler arbetsplatser och bättre anpassning av utbildningarna.

Nämndens grunduppdrag, nulägesbeskrivning

Nämnden för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration (NAVI) arbetar med kommunens uppdrag inom områdena arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration. Nämndens ansvarsområde är att genom utbildning och åtgärder underlätta för medborgarna att komma in på arbetsmarknaden.

Nämnden har sammanfattat uppdragen från staten och kommunen i en verksamhetsidé som nämnden anser väl speglar grunduppdraget:

På förvaltningen för arbetsmarknad, vuxenutbildning (FAVI) och integration skapar vi förutsättningar för lärande och arbete. Under ett år deltar tusentals Sundsvallsbor i nämndens insatser.

Fler arbetsplatser behövs för de som deltar i åtgärder

De som deltar i kommunens arbetsmarknadsåtgärder står mycket långt från arbetsmarknaden. Drygt 20 procent av deltagarna i arbetsmarknadsåtgärder går till arbete efter avslutad insats. I många fall är förvaltningens insats endast en del i individens planering mot jobb. Det kan också vara att utreda arbetsförmågan eller vara mer av en förrehabiliterande insats som inte direkt leder till jobb. Om inte insatsen leder till jobb fortsätter individen sin planering hos anvisande myndigheter såsom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och socialtjänsten. Den stora utmaningen för förvaltningen är att hitta arbetsplatser där deltagarna får utveckla sina yrkes- och språkfärdigheter. Det är en särskilt stor utmaning att hitta kommunala arbetsplatser. Förvaltningen behöver också utveckla och kvalitetssäkra sitt stöd till både arbetsplatsen och deltagaren.

Utbildningarna kan anpassas bättre till deltagarnas behov

I yrkesutbildningarna är det

- få deltagare som avbryter utbildningen
- en hög andel som får godkända betyg
- ett stort antal deltagare som går vidare till jobb efter avslutad utbildning.

Av de som går allmänna kurser är det dock en hög andel som avbryter studierna och en högre andel som inte får godkända betyg. Inom grundläggande Komvux ser vi en positiv utveckling över tid, där en högre andel blir godkända.

Nämndens bedömning är att Sundsvalls kommun inte avviker från andra kommuner i någon större utsträckning. Det är trots det angeläget att fortsätta att fokusera på ökad målpuppfyllelse för eleverna. Nämnden har ett brett utbud samt en flexibel och individualiserad utbildning, men vi anser att det går att göra mer för att anpassa till elevernas förutsättningar, inte minst för de deltagare som idag är arbetslösa och behöver utbildning. Samtidigt går det inte att ge avkall på kravnivåerna.

Utvecklat samarbete kring flyktningmottagandet

Flyktningmottagningen är nämndens tredje huvuduppdrag, och vi bedömer att vi uppfyller uppdraget. Samarbetet med myndigheter som Migrationsverket och Arbetsförmedlingen, samt med andra delar i kommunen, har utvecklats under året.

Så bidrar vi till målen för de prioriterade områdena

Jobb och näringsliv – lägre arbetslöshet för unga och utrikes födda

Andelen arbetslösa är nu i paritet med riket (Sundsvall 7,2 procent, riket 7,0 procent). Antalet arbetslösa har minskat kraftigt och utvecklingen är ännu tydligare för ungdomar och utrikes födda. Gapet är dock fortfarande mycket stort mellan inrikes och utrikes födda.

Integrationsmyndigheter ska finnas på Arbetsmarknadstorget och därigenom blir det ett sammanhållet torg. Nämnden kommer att samlokalisera verksamheterna under 2019. De andra integrationsmyndigheterna kommer inte att ha fast personal på Arbetsmarknadstorget.

En likvärdig skola

Nämnden har i samarbete med Sundsvalls gymnasium skapat fler utbildningsplatser för vuxenutbildning. I år har nämnden haft 88 elever inom Sundsvalls gymnasium.

I samverkan med socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden genom DUA (Delegationen för unga och nyanlända i arbete) gör vi det möjligt för gruppen inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) att få tillgång till kommunala arbetsmarknadsåtgärder.

Vuxenutbildningen och Sundsvalls gymnasium samarbetar kring elevernas övergång från gymnasiets individuella program till vuxenutbildningen.

Goda livsvillkor

Nämnden har tagit fram ett kommungemensamt sommarlovspaket med aktiviteter, sommarjobb och sommarskola.

Nämnden arbetar aktivt med myndighets- och förvaltningssamverkan för att motverka segregation och utanförskap. Förvaltningen arbetar tätt ihop med Arbetsförmedlingen, socialtjänsten och Samordningsförbundet i Sundsvall.

Nämnden har i samverkan med socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden gemensamt sett över hur vi kan arbeta med människor med psykisk ohälsa. Samlokalisering sker i början av 2019 för socialtjänstens verksamheter och FAVI:s verksamheter.

Utvecklingsarbete

Nämnden kommer att upphöra i och med utgången av 2019. En ny nämnd skapas med ansvar för individ- och familjeomsorgen exklusive särskilda boenden, psykisk ohälsa, sysselsättning inom stöd och omsorg, arbetsmarknadsverksamhet, vuxenutbildning samt flyktingsamordning.

Syftet med förändringen är bland annat att skapa bättre förutsättningar för:

- att anpassa vilka arbetsmarknadsinsatser som behövs utifrån individens möjlighet till egen försörjning – även för personer med psykisk ohälsa som har beslut om sysselsättning
- en enhetlig syn på integration inom kommunen, genom att samma nämnd har ansvar för ensamkommande barn och för nyanlända personer över 18 år, och tillhandahåller utbildning och sysselsättning
- extern samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, regionen och Migrationsverket.

Under 2019 fortsätter arbetet med att anpassa förvaltningsorganisationen till den nya nämndens ansvarsområde.

Sundsvalls kommun som arbetsgivare

Nämnden tillämpar kommunens gemensamma rutiner och arbetssätt. Vi har under 2018 i större utsträckning än tidigare använt oss av servicecenters tjänster inom HR-området vilket bidrar till en större likahantering inom kommunen.

Sjukfrånvaron är låg

Sjukfrånvaron inom förvaltningen är fortsatt låg. Nämnden har sett en försiktig ökning efter semesterperioden, men i december vänder det nedåt igen. I början av 2018 låg sjukfrånvaro på 4,95 och i december 2018 hade förvaltningen ett sjuktal på 4,63. Långtidssjukfrånvaron har fortsatt att sjunka under året. Av sjukfrånvaron var långtidssjukfrånvaro i januari 62,3 procent och vid årets slut på 51,5 procent.

Ekonomisk analys – NAVI redovisar ett överskott

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-156,4	-149,7	-154,1	6,8
Vuxenutbildning	-63,7	-64,8	-74,5	-1,0
Flyktingmottagande	-0,8	-1,6	-0,5	-0,8
Arbetsmarknadsåtgärder	-53,6	-45,7	-53,8	7,8
Övrig kommungemensam vht	-12,0	-10,6	-12,2	1,5
Administration och övrigt	-25,1	-25,6	-11,4	-0,5
Politisk verksamhet	-1,3	-1,4	-1,6	-0,1

Nämnden redovisar ett överskott på 6,8 miljoner kronor för 2018. Avvikelsena finns i verksamhetens intäkter och personalkostnader.

Verksamhetens intäkter visar en ökning på 13,4 miljoner kronor mellan åren 2017 och 2018. Det har att göra med dels att nämnden fått mer i statsbidrag för yrkesvuxutbildningar (6 miljoner kronor), dels extratjänster som tillkom 2018 enligt ett statligt beslut (7,4 miljoner kronor).

Personalkostnaderna har ökat med cirka 6 miljoner kronor (resterande 2 miljoner kronor är löneökningar) på grund av ett ökat verksamhetsbehov, framförallt inom vuxenutbildningen.

Jämfört med budgeten blev utfallet 2018 positivt med 10,2 miljoner kronor som till stor del beror på att åtgärdsanställningarna blivit färre, 130, mot 155 budgeterade helårsplatser. Arbetsförmedlingen beviljar färre personer lönebidrag idag, på grund av att de är längre från en anställning än tidigare. Förberedande insatser behöver göras för personerna innan en anställning blir aktuell i kommunen.

Störst avvikelse mot budget finns inom verksamheten arbetsmarknadsåtgärder.

- KomiJobb (3,5 miljoner kronor) har gjort betydligt färre anställningar än vad som budgeterats. Målgruppen är svår att anställa på grund av att personerna behöver mer tid och stöd innan en anställning blir aktuell. Vakanser hos arbetskonsulenter och fortsatt fokus på extratjänster har också bidragit till färre anställningar. Finansieringsformen på KomiJobb innebär att Arbetsförmedlingen betalar cirka 50 procent i bidrag beroende på åtgärdsanställning och 50 procent står arbetsgivaren för. Under året har

en annan finansieringsform gällande extratjänster som har försörjningsstöd belastat budgeten, vilket i sin tur inneburit att nämnden fått täckning till 100 procent av personalkostnaden vilket har bidragit till överskottet.

- Arbetsmarknadstorget (1,1 miljoner kronor) beror på att personalkostnaderna i verksamheten har minskat då personal som gått vidare till andra uppdrag inte omgående har kunnat ersättas.
- Hälsopiloten (1,2 miljoner kronor). 2018 var ett år för att utforma och prova variationer av insatser i syfte att öka tillgänglighet och flexibilitet. Inför 2018 hade nämnden avsatt extra medel avseende psykisk hälsa för samarbete med socialtjänsten, men detta har inte kommit igång under året.
- Övrig kommungemensam verksamhet, där avvikelsen är 1,4 miljoner kronor, avser sommarjobben. Överskottet beror på flera komponenter, den största delen beror på att fler prioriterade grupper än tidigare har blivit erbjudna ett sommarjobb 2018. I dessa grupper varierar arbetskapaciteten vilket har medfört färre arbetade timmar.

Flyktingmottagandet finansieras via den schablonersättning som kommunen får för varje nyanländ flykting som bosätter sig i kommunen. Schablonen ska ersätta kommunen för kostnader under de två första åren efter kommunplaceringen. Under 2018 har kommunen tagit emot färre flyktingar än 2017. Det var fler nyanlända som flyttade ur kommunen än som flyttade till kommunen, vilket innebär mindre pengar till kommunen.

Sundsvalls kommun har under 2018 tilldelats 23,5 miljoner kronor i statsbidrag för yrkesvuxutbildningar samt för tidsbegränsat anställda inom vården. För 17,5 miljoner kronor av denna summa krävs att kommunen medfinansierar yrkesutbildningarna i samma nivå som statsbidraget. För att erhålla 23,5 miljoner kronor i statsbidrag behöver kommunen bidra med 17,5 miljoner kronor i kommunala medel. Det ger nämnden totalt 41 miljoner kronor att bedriva yrkesutbildningar för. Utbildningar som bedrivs både i egen regi och i upphandlad regi. Flera utbildningar startade långt in på hösten. De sena starterna av utbildningarna gjorde att bara en del av statsbidragen kom att förbrukas. Det medför att delar av statsbidragen för gymnasial yrkesvux för första gången kommer att återbetalas till Skolverket, preliminärt 5,7 miljoner kronor. 7,7 miljoner kronor av bidragen överförs till 2019 för att finansiera sista delen av de utbildningar som startade under 2018.

Utmaningar och möjligheter framåt

Den verksamhet nämnden bedriver kommer antagligen att fortgå på ett likartat sätt under de närmaste åren. Verksamheten kommer att behöva anpassas till minskade intäkter till följd av ett minskat flyktingmottagande.

Nämnden ser inte att utvecklingen för verksamheten under det närmaste året kommer att se så mycket annorlunda ut än innevarande år. På längre sikt kommer sannolikt konjunkturläget att påverka efterfrågan på nämndens verksamheter såsom vuxenutbildning och arbetsmarknadsåtgärder.

Vår erfarenhet är att vid lågkonjunktur stiger efterfrågan. Nämndens stora utmaning är att de målgrupper nämnden arbetar med när det gäller arbetsmarknadsåtgärder står väldigt långt från arbetsmarknaden och kräver mycket stöd för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Många är också i behov av utbildning. Det är dock mycket lättare att komma in på en utbildning än att avsluta den med godkända betyg. Arbetsförmedlingen gör bedömningen att trots alla insatser så kommer inte alla att kunna komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Här är frågan hur denna grupp ska sysselsättas och försörjas.

Att nämnden upphör från och med 2020 kan komma att påverka möjligheterna att bedriva verksamhet. En ny nämnd skapas med NAVI:s nuvarande verksamheter och verksamheter som tillförs från socialnämnden. Vad gäller arbetsmarknadsåtgärder har förvaltningen en längre tid lyft fram att det måste bli en angelägenhet för hela kommunen, exempelvis vad gäller olika former av praktik. Nämnden klarar inte detta själv.

Arbetsmarknadsutredningen analyserar bland annat ansvaret för arbetsmarknadsåtgärder och finansieringen av dessa. Idag är det staten som har huvudansvaret. Statliga beslut kan komma att påverka kommunens roll och finansieringsmöjligheter. Idag är osäkerheten stor hur statens arbetsmarknadspolitik ska utformas. Något vi dock vet är att staten de senaste åren prioriterat utbildning som åtgärd mot arbetslöshet.

Nämnden har till stor del verksamhet som är beroende av statsbidrag. Osäkerheterna kring statsbidragen gör det svårt att planera verksamheten. Den viktigaste kortsiktiga åtgärden för att ha en ekonomi i balans är att anpassa verksamheten till förväntade minskade flyktingschablonintäkter. Det gäller främst flyktingmottagningen, sfi och samhällsorienteringen. Långsiktigt handlar det om att anpassa verksamheten till de ramar den nya nämnden kommer att få för den nuvarande nämndens verksamheter.

Stadsbyggnadsnämnden

Att Sundsvall växer och att mycket händer är angenämt men medför också stora utmaningar. Stadsbyggnadsnämnden har dock uppnått många av sina mål för 2018. Nämnden arbetar för en modern och hållbar kommun med förutsättningar för att Sundsvall ska kunna växa och få fler medborgare.

Nämndens grunduppdrag och måluppföljning

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för kommunens fysiska översikts- och detaljplanering, bygglovsprövning och byggtillsyn, mättnings- och kartverksamhet, trafikfrågor, mark-, exploaterings- och bostadsfrågor, väghållning samt parkförvaltningen. Måluppfyllelsen har varit god både utifrån grunduppdrag och utifrån kommunfullmäktiges mål och uppdrag.

Ibland blir det hinder i trafiken – men det är för att Sundsvall växer!

De många olika komplexa projekten ställer höga krav på verksamheten. För medborgarna innebär det inledningsvis en hel del besvär med

att komma fram i trafiken; det gäller de flesta transportmedel som gång, cykel, buss och bil. Detta kommer vi alla i kommunen att behöva leva med under några år framöver, för att steg för steg se hur bland annat kvarteret Noten, Norra kajen, Alliero och Njurunda centrum växer fram parallellt med ombyggnaden av väg 562 samt nya Storbron.

Snörik vinter ledde till att vi inte nådde målet för vinterväghållningen

Den stora avvikelser från grunduppdraget under 2018 berodde på den extrema snömängd som föll i slutet av 2017 och i början av 2018. Varken medarbetare eller maskiner räckte till för att kunna upprätthålla nivån på vinterväghållningen.

Den tillfälliga bron över Selångersån, som ersätter Storbron under bygget av den nya bron, tog de hitresta montörerna bara en vecka att få på plats.

Så bidrar vi till målen för de prioriterade områdena

Stadsbyggnadsnämnden har under 2018 bidragit till att uppnå målen inom de tre prioriterade områdena som kommunfullmäktige beslutat om. Dessa områden är ”Jobb och näringsliv”, ”En likvärdig skola” samt ”Goda livsvillkor” samt också för området ”Sundsvalls kommun som arbetsgivare”.

De prioriterade områdena faller väl ut med stadsbyggnadsnämndens grunduppdrag, dvs. ”ansvara för skötsel, planering och utveckling av den fysiska platsen Sundsvalls kommun”. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att vi i hög grad har uppnått målen.

Jobb och näringsliv – Sundsvall växer

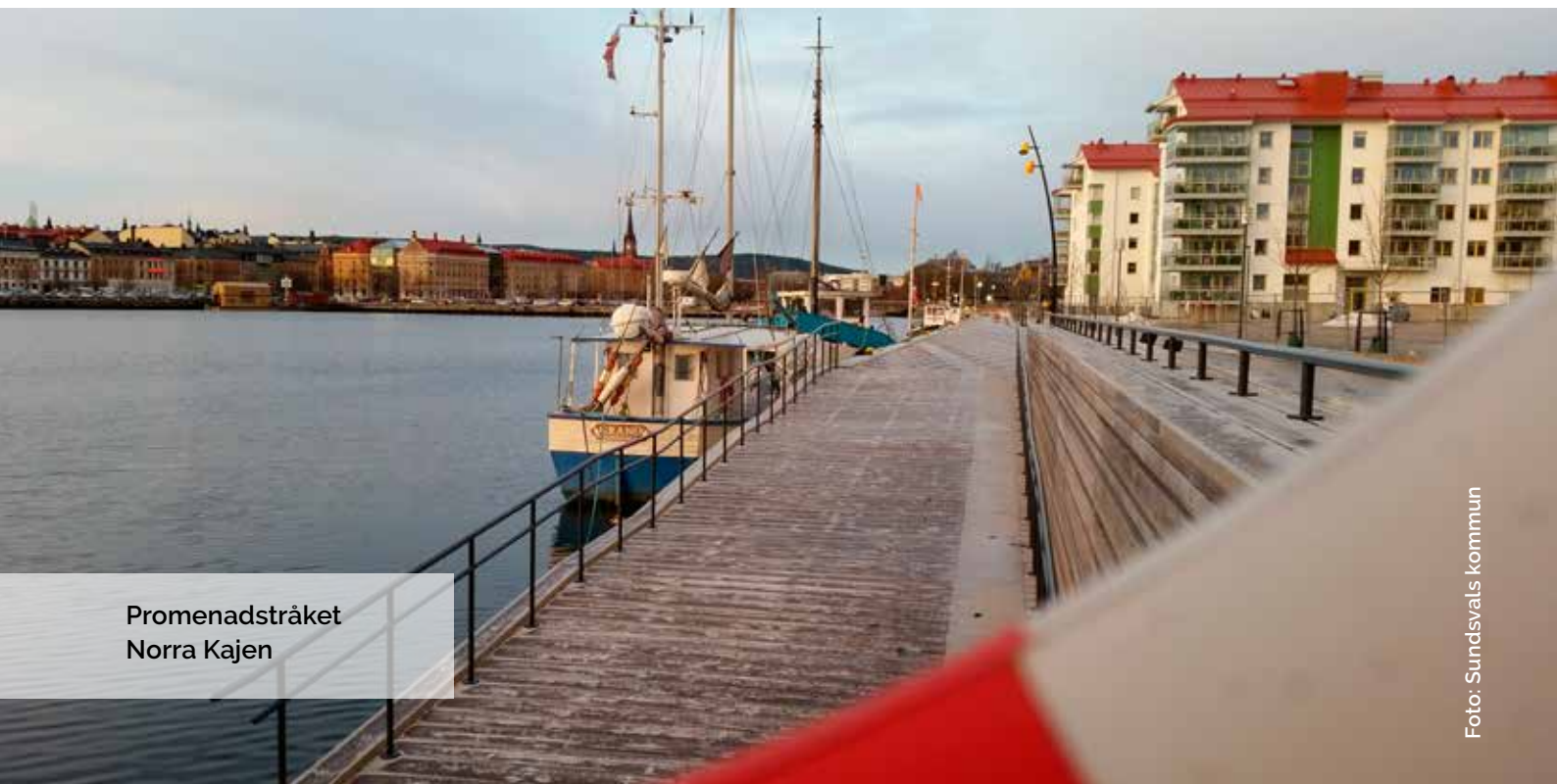
Fokus har under de senaste åren varit att öka bostadsbyggandet och genomföra uppdraget ”en aktiv bostadspolitik” och uppdragen i styrdokumentet ”Sundsvalls handlingsplan för bostadsförsörjning”. Stadsbyggnadskontoret prioriterar flera stadsutvecklingsprojekt och utbyggnad av bostadsområden som tillsammans fullt utbyggt kan ge över 5 000 bostäder som exempelvis de nya stadsdelarna Norra kajen, Södra kajen, Alliero och Katrinehill.

Under 2018 började vi också skapa förutsättningar för drygt 70 småhustomter i Kovland, Essvik och på Alnö. De nya stadsdelarna och bostadsområdena ligger alla nära allmänna platser, kommunal och kommersiell service.

Det finns en god planberedskap för bostäder i flerbostadshus med centralt läge, och vi bedömer att detta inte längre behöver prioriteras. Under 2018 har flera detaljplaner för bostäder i flerbostadshus antagits eller vunnit laga kraft, till exempel Norra kajen 1A, Folkets park, kvarteret Förrådet, vid Hagaskolan och centralt i Njurundabommen. För Södra kajen har ombyggnaden av Rosenborgs kaj prioriterats. I Inre hamnen är detaljplanen klar att genomföra. I kvarteret Förrådet har det skapats förutsättningar för studentbostäder som svarar upp mot behovet hos ett växande universitet med fler studenter.

En likvärdig skola

Nämnden erbjuder skolungdomar praktikplatser och sommarjobb, och förvaltningen tar emot studiebesök. 2018 erbjöds 44 elever sommarjobb, 13 elever erbjöds praktikplatser och en person erbjöds traineetjänst. När nämnden planerar för nya stadsdelar tas hänsyn till behovet av skolor och barnomsorg.

Promenadstråket
Norra Kajen

Foto: Sundsvalls kommun

Vi samverkar med skolan för att få in synpunkter inför planerade upprustningar och vi arbetar för en trygg, trafiksäker miljö.

I planeringen av bland annat Ortviksparken har förvaltningen haft dialog med skolverksamhet i området. Man deltog på bland annat Skönsbergsdagen där idéer och synpunkter samlades in från verksamheter, boende och besökare. I utformningen av Hållplats Stenstan och Navet har förvaltningen ordnat workshoppar på Unga magasinet där ungdomarna delat med sig av hur de vill utveckla området. Dessa idéer och synpunkter har legat till grund i det fortsatta arbetet. Förvaltningen har också under året bland annat arbetat tillsammans med Bosvedjeskolan och deltagit vid föräldramöten och skolråd. Det blev många bra samtal kring trafiksäkerhet; hastighetsdämpande åtgärder kommer att genomföras i skolans närområde under våren 2019. Lärarhandledning och lektionsmaterial som skolan kommer att använda i undervisningen har tagits fram. Hösten 2018 hölls ett startmöte med rektorerna för Skönsmons skola som är näst på tur.

Goda livsvillkor

Nämnden arbetar för delaktighet, trygghet och en bra livsmiljö. Vi bidrar till goda livsvillkor och en god miljö i hela kommunen genom arbetet för att exempelvis genomföra uppdragen ”Hela Sundsvall ska leva” och uppdraget ”Tryggare och trivsammare Sundsvall”, ”Ett grönare Sundsvall, uppdraget parklyftet”, åtgärdsprogrammet ”Friskare luft i Sundsvall” samt genom att sanera förorenade områden.

Sundsvall växer och många projekt stökar till det i bostadsområden och i trafiken. Sundsvallsborna behöver kunna ta del av relevant information och föra en dialog med kommunen. Tillsammans med såväl kommunala bolag som Trafikverket har vi genomfört många möten, aktiviteter och öppna hus med olika målgrupper. I Stadshuset, Visit Sundsvall, finns information om pågående projekt och webbplatsen sundsvallvaxer.se har utvecklats.

Statens konstråd har beviljat medel för att arbeta med konstnärlig utformning och utvecklat dialogarbete för Resecentrum och Konstnavet. Satsningarna genomförs under 2019 i samarbete med kultur- och fritidsförvaltningen. Parksektionen blev under

året tilldelade kommunens kommunikationspris för sitt omfattande dialogarbete för Nacksta park. Där har boende, skolor, barnomsorg, äldreboende och verksamheter fått stora möjligheter att påverka området efter behov och önskemål.

Sundsvalls kommun som arbetsgivare

- Stadsbyggnadsnämnden arbetar systematiskt med att implementera de kommunövergripande riktlinjer som tas fram inom HR-området och följa framtagna rutiner och arbetssätt.
- Nämndens förvaltning deltar aktivt i kommunens olika HR-nätverk, deltar vid referensgrupper och som stöd vid framtagande av styrdokument.
- Förvaltningen har under året tagit fram förvaltningsspecifik kompetensförsörjningsplan och förvaltningshandlingsplan för heltid som norm, enligt personalnämndens uppmaning, samt lämnat in uppföljning av riktlinjer för kränkande särbehandling, trakasserier och diskriminering.
- Förvaltningen arbetar enligt den aktivitetsplan för arbetsmiljö, jämställdhet och hälsa som årligen beslutas av stadsbyggnadsnämnden. Under året har detta bland annat omfattat att verksamhetens chefer har utbildats om diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling och certifierats i arbetsmiljökunskap.

Sjukfrånvaro – statistik och analys

Sjukstatistiken visar en svag ökning av sjukfrånvarotimmar månad för månad från 3,81 procent i februari, till 4,48 procent i november, av planerad ordinarie arbetstid. Ingen speciell yrkeskategori eller ålderskategori har extra många sjuktimmar. Frånvaroorsakerna är flera, men flertalet av de som har varit frånvarande mer än 60 dagar har fysiska åkommor av olika slag, såsom sjukdomar, graviditetsrelaterade besvär och olycksfall. I något fall kan frånvaron vara arbetsrelaterad, kopplat till hög arbetsbelastning. I en av avdelningarnas riskbedömningar har hög arbetsbelastning

lyfts som en arbetsmiljörisk, och vi har planerat och genomfört åtgärder i syfte att minska arbetsbelastningen. Vi följer upp korttidsfrånvaron när den blir upprepad, men flertalet av frånvarotillfällena har sin förklaring i att medarbetarna är småbarnsföräldrar som blir smittade av barnens åkommor.

I förvaltningens aktivitetsplan för arbetsmiljö, jämställdhet och hälsa för

2019 ingår också en utbildningsinsats där rehabiliteringskoordinatoren ska gå igenom rehabiliterings-processen för förvaltningens samtliga chefer. Cheferna ska även delta vid BAM-utbildning (Bättre Arbetsmiljö) för att få påfyllning i arbetsmiljökunskap och stärka kunskaperna om hur man förebygger och hanterar ohälsosam arbetsbelastning.

Ekonomisk analys – Stadsbyggnadsnämnden redovisar ett underskott, men mindre än prognosen

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-223,5	-263,7	-218,5	-40,1
Bostadsanpassning	-11,1	-10,7	-10,2	0,5
Infrastruktur	-197,9	-239,8	-194,6	-41,8
Administration och övrigt	-12,7	-11,6	-11,8	1,1
Politisk verksamhet	-1,7	-1,7	-1,8	0,1

Resultatet för 2018 visar på ett underskott med 40,1 miljoner kronor före justeringar. Det är en förbättring mot tidigare prognos på -45,3 mnkr. Resultatförbättringen med 5 mnkr, beror dels på den snöfattiga vintern i slutet av december, dels på utnyttjade medel inom eget kapital. Skillnaden mellan verksamhetens intäkter (budget) och utfall 2018, beror till största delen på bidrag som rekviderats för saneringsarbeten som inte varit budgeterade. För verksamhetens övriga kostnader, beror skillnaden mellan budget och utfall dels på saneringskostnader som inte varit budgeterade, dels på vinterväghållningens underskott.

Bostadsanpassning innefattar medel för bostadsanpassningsåtgärder, en verksamhet som har haft underskott i snitt på 2,5 miljoner kronor per år de senaste fyra åren. För 2018 redovisas överskott på 0,5 miljoner kronor då förvaltningen inte har genomfört några högre kostnadskrävande ärenden. Det är svårt att påverka kostnaderna i någon större utsträckning, då åtgärderna är behovsstyrda och lagreglerade. 1 juli 2018 infördes en ny bostadsanpassningslag men det är för tidigt att bedöma eventuella ekonomiska konsekvenser av den.

Infrastruktur innefattar medel för bygglov, planer, mark, skogsförvaltning, vinterväghållning, parkering, parker, belysning, underhållsåtgärder, samhällsbetalda resor och verksamhetsspecifika IT-system. Årets utfall uppgår till -41,8 miljoner kronor och beror till största delen på underskottet för vinterväghållningen, -41 mnkr, som uppstod på grund den stora snömängden och behovet av snöbortforsling i början av 2018. Övriga poster som visar underskott är kapitaltjänstkostnader med -6,9 miljoner kronor samt saneringar och underhåll av brandposter med -0,4 miljoner kronor. Däremot visar intäkter och vakanta tjänster överskott på 6,4 miljoner kronor.

Tidigare ackumulerat överskott på vinterväghållningen var 13,8 miljoner kronor. Med årets underskott på 41 miljoner kronor så uppgår det totala ackumulerade underskottet till 27,2 miljoner kronor vid årets slut.

Administration och övrigt innefattar medel för ledning och stabsresurser och förvaltningsövergripande verktyg och processer. Årets resultat uppgick till +1,1 miljoner kronor med anledning av vakanta tjänster.

Politisk verksamhet innefattar bland annat arvoden, förlorad arbetsförtjänst, utbildningar som är kopplat till nämnden. Årets resultat blev ett överskott på 0,1 mnkr.

Utmaningar och möjligheter framåt

Det pågår många infrastrukturprojekt som parallellt med bostadsplaneringen och andra utvecklingsprojekt. De medför vissa utmaningar:

- **Kompetensbehov.** Resursbristen är stor, framför allt inom infrastruktur och samhällsbyggnad. Personer med kompetens på dessa områden är mycket eftertraktade. Interna projekt konkurrerar med varandra och stadsbyggnadsnämnden konkurrerar med entreprenörer, andra kommuner, myndigheter, konsulter och företag som behöver samma kompetens.
- **Dialog och kommunikation** i nämndens projekt är viktigt, inte minst för att stärka varumärket Sundsvall och för att förändringar ska upplevas positivt. Här krävs modiga, friska och engagerade medarbetare med kommunikativ förmåga, rätt kompetens och rätt verktyg.
- **Vägenderhåll för befintliga vägar.** Av de 60 mil väg och 20 mil gång- och cykelväg som kommunen ansvarar för är cirka 85 procent i acceptabel standard. För att upprätthålla en säker infrastruktur för medborgarna behövs tillkommande underhållsmedel på 9 mnkr/år. Utöver vägar ska underhållsmedlen också räcka till underhåll av broar, GC-underfarter, belysningsanläggningar och trafikanordningar.
- **Ansvar för fler vägar.** Nu när Sundsvallsbron är på plats har Trafikverket börjat lämna över ansvaret för vägar till kommunen. En grov uppskattning är ett ökat drift- och underhållsbehov på cirka 10 mnkr/år.

Miljönämnden

Miljönämnden har huvudsakligen nått sina fyra mål och bedömer därmed att man har uppfyllt sitt grunduppdrag. Medarbetarna är nöjda med sin arbetsmiljö och har minskat sjukfrånvaron under året. Företagen har en positiv syn på miljökontorets service. Några utmaningar som nämnden har att arbeta med är att uppnå miljömålen för frisk luft och en giftfri miljö, samt att förbättra tobakstillsynen.

Nämndens grunduppdrag och måluppföljning

Miljönämnden arbetar för att Sundsvall ska bli en kommun med bra miljö och god folkhälsa. Nämnden ska dessutom arbeta för en samhällsplanering som förebygger skador på miljön och skyddar medborgarens hälsa. En viktig uppgift är att ha ansvar för tillsyn enligt miljö-

balken, livsmedelslagen och tobakslagen.

Måluppfyllelsen mäts genom att nämnden följer upp ett antal målindikatorer. De flesta indikatorer klarar sina målnivåer.

Miljökontoret har bra service, enligt Nöjd kund-index

Några indikatorer har förbättrats avsevärt och förtjänar att nämnas särskilt:

- Miljökontorets sjukfrånvaro har sjunkit från 8,4 procent till 5,1 procent under året.
- Miljökontorets medarbetare är fortsatt nöjda med sin arbetsmiljö och trivs på jobbet enligt nämndens egen enkät. Vid den senaste kommungemensamma medarbetarundersökningen är miljökontoret den förvaltning som har högst Hållbart-medarbetar-engagemang-index av alla förvaltningar.
- Företagens syn på miljökontorets service mäts löpande under året via SKL:s Nöjd kund-index. Indexet har förbättrats från den redan höga nivån 77 till 81. Det är bäst resultat av alla myndighetsområden i Sundsvalls kommun.

Miljö kvalitetsnormen för luft klaras, men inte miljömålen för frisk luft

Mätinstrumenten för luftövervakning har varit ur funktion under delar av året. Med stor sannolikhet klaras miljö kvalitetsnormen för luft, men inte miljömålen för frisk luft. Miljö målen för frisk luft har överskridits under många år i centrala stan. Höga halter av partiklar och kväveoxid medför ökad sjuklighet på grund av luftvägssjukdomar, ökad dödlighet i hjärtkärl- och lungsjukdomar samt trolig påverkan på immunsystemet.

Kemikalieplan för en giftfri vardag ett steg mot målet om en giftfri miljö

Nämnden klarar inte målet om att nå en giftfri miljö. Miljökontoret har inte hunnit utreda ansvar och bedriva tillsyn på förorenade områden i den takt som planerats. Det beror både på personalbrist och på att antalet förorenade objekt ökar, vilket gör att andelen åtgärdade objekt hamnar på en lägre nivå. Det är dock glädjande att miljökontoret har arbetat fram en Kemikalieplan för en giftfri vardag som beslutats av kommunfullmäktige under året.

Ekonomisk analys – Miljönämnden redovisar ett överskott

Miljönämnden redovisar ett överskott om 2,1 miljoner kronor. Tillsynsintäkterna var 1 miljon kronor högre än 2017. Främst beror det på ökad timdebitering för tillsyn av enskilda avlopp, miljöskydd och hälsoskydd. Tillsyn av vindkraft och infrastruktur gav enskilt höga intäkter tillsammans med ökad kalkning och extra offentlig kontroll inom livsmedel.

Personalkostnaden var lägre än budget vilket beror på VAB, en långtidssjukskrivning samt tjänstledig personal. Övriga kostnader var lägre än budget, framför allt som en följd av att nämnden inte kunnat upphandla nytt verksamhetssystem då marknaden ännu inte har färdigutvecklade system.

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-18,7	-16,6	-17,8	2,1
Miljö och hälsoskydd	-17,4	-15,4	-16,5	2,0
Politisk verksamhet	-1,3	-1,2	-1,2	0,1

Utmaningar och möjligheter framåt

- **Grunduppdraget.** Miljönämnden har under 2018 gjort en behovsutredning av vilka resurser de behöver för att klara det uppdrag som kommunfullmäktige har givit nämnden. Utredningen visar att miljökontoret behöver utökas med cirka 10 tjänster. Det innebär att taxan behöver höjas eller att skattemedel måste tillskjutas i högre grad. Idag fullgör inte nämnden sitt uppdrag fullt ut vilket exempelvis visas genom länsstyrelsens kritik av miljökontorets otillräckliga tobakstillsyn.
- **Sundsvall växer.** I takt med Sundsvalls tillväxt med nya bostäder, vägar och järnvägar ökar miljökontorets arbetsbelastning i motsvarande grad. Utbyggnad av vindkraft i kommunen kräver resurser från miljökontoret framöver, liksom de omfattande infrastrukturprojekt som övergår i byggfas.
- **Fairtrade City Sundsvall.** Arbetet med Fairtrade City Sundsvall samordnas av miljökontoret inom budgeterade kostnader.
- **Natur- och friluftsplänen** innebär också ett ökat ansvar och arbete för miljönämnden utan ökade resurser. Sådant tillkommande arbete är svårt i en redan slimmad organisation.
- **Näthandeln** innebär att det dyker upp många olika livsmedel som kan innebära risker för hälsa och miljö. Spårbarhet, import från tredje land och så kallade nya livsmedel är områden där kontrollarbetet blir allt mer komplicerat.
- **Behov av uppdaterat verksamhetssystem.** Miljökontoret har ett 20 år gammalt verksamhetssystem som ska upphandlas och bytas ut under 2019.

Under Arbetsmiljöverkan i oktober fick Resurs- och planeringsenheten, ROP, ta emot Arbetsmiljöpriset. Enligt juryn präglas ROP, som tillhandahåller vikarier inom socialtjänsten, av ett outtröttligt engagemang i arbetsgruppen och ett motiverande ledarskap.

Foto: Sundsvalls kommun

Lantmäterinämnden

Lantmäterinämnden har inte nått målen 2018. Det beror dels på att nämnden inte har haft full personalstyrka, dels att tiden tagits i anspråk av stora infrastruktursatsningar. Nämnden bedömer att målen nås senast 2019. Glädjande och värt att lyfta fram är att sjukfrånvaron hos lantmäterinämnden ligger lägre än kommunens nivå, att vi nu är fullbemannade och att handläggningstiden sjunker.

Nämndens grunduppdrag och målföljning

Lantmäterinämnden är huvudman för den kommunala lantmäterimyndigheten. Den ansvarar också för myndighetsuppgifter enligt plan- och bygglagen (PBL) med flera.

Lantmäterinämnden fullgör kommunens uppgifter inom områdena fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt verksamheter som hör till dessa områden. Nämnden utövar därigenom huvudmannaskapet för den kommunala lantmäterimyndigheten. Enligt fastighetsbildningslagen utgörs lantmäterimyndigheten av den enskilda lantmätaren som handlägger respektive förrättning. Lantmätaren fattar således självständigt beslut inom förrättningen. Nämnden fattar inga beslut inom lantmäterimyndigheten.

Så bidrar vi till målen för de prioriterade områdena

Jobb och näringsliv

Nämnden når inte målen för 2018, men vi bedömer att vi gör det senast 2019.

Att vi inte nådde målet under 2018 beror dels på personalavgångar och nyrekrytering som inneburit att myndigheten under delar av året inte haft full personalstyrka, dels att stora infrastruktursatsningar tagit en stor del av tiden.

Nämnden bidrar till stadsbyggnadsnämndens mål inom det prioriterade området.

Förrättningar som berör enstaka avstyckning för nyproduktion ska ha en genomsnittlig handläggningstid på maximalt 15 veckor.

Nämnden ska skapa platser för ”kom i jobb” arbetsmarknadsåtgärder, praktik, trainee och sommarjobb för att rusta människor för att kunna ta dagens och framtidens jobb.

En likvärdig skola

Nämnden bidrar till målfyllelse genom att ge skolungdomar möjlighet till sommarjobb, praktik- och praoplatser samt erbjuda studiebesök för gymnasieskolor.

Goda livsvillkor

Nämnden bidrar till det övergripande målet genom delaktighet i arbetet med stadsbyggnadsnämndens verksamhet.

Sundsvalls kommun som arbetsgivare

Lantmäterikontoret ska ha en väl fungerande verksamhet med kompetenta, engagerade och friska medarbetare. Förvaltningens personalpolitik ska bedrivas utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Förvaltningen bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete, bland annat utifrån förvaltningens aktivitetsplan för arbetsmiljö, jämställdhet och hälsa och inom ramen för ledningens genomgång samt kompetensförsörjning. Exempelvis har cheferna och skyddsombud gått utbildning om diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling och ca 35 medarbetare inom stadsbyggnadskontoret och lantmäterikontoret har deltagit i HLR-utbildning under våren.

Sjukfrånvaro – statistik och analys

Sjukstatistiken visar en stadigt nedåtgående trend av antalet sjukfrånvarotimmar månad för månad från 5,93 procent i september 2017 till 3,44 procent i oktober 2018, och ligger därmed lägre än kommunens nivå med max 3,50 procent sjukfrånvaro. Inga tillbud eller arbetsskador har hittills rapporterats in till HR-strategen under året.

Ekonomisk analys – vakanser och ökade intäkter har påverkat resultatet

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-3,3	-0,9	0,0	2,4

Lantmäterinämnden redovisar ett resultat på 2,5 miljoner kronor, vilket dels beror på vakanta tjänster, och dels på ökade intäkter utifrån den konjunktur som varit under 2018.

Utmaningar och möjligheter framåt

Myndigheten är för tillfället fullbemannad och handläggningstiden och ärendebalansen sjunker. Det är dock en ständig utmaning att rekrytera och behålla personal på en konkurrensutsatt marknad. De närmaste åren kommer arbetet med de stora infrastrukturprojekten att fortsätta, vilket innebär extra arbetsbelastning.

Vi behöver avsätta resurser – inom befintliga ramar – för att fortsätta kvalitetsförbättra fastighetsregistret med tillhörande karta. Detta arbete ingår i den kommunala lantmäterimyndighetens åtagande och är en förutsättning för att fortsatt digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen ska ge önskade effekter på sikt.

Valnämnden

Valmyndigheten ansvarar för att genomföra allmänna val till riksdag, landsting och kommunfullmäktige samt till Europaparlamentet. Nämnden svarar också för att genomföra nationella eller kommunala folkomröstningar. Valnämndens uppgifter är att genomföra valprocessen effektivt och korrekt så att varje kommuninvånare får förtroende för valprocessen och att valhemligheten garanteras i alla situationer.

Nämndens grunduppdrag och måluppföljning

Nämnden genomförde de allmänna valen till riksdag, landsting och kommunfullmäktige den 9 september. I maj 2019 genomför nämnden val till Europaparlamentet.

Ekonomisk analys – ekonomi i balans

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-2,1	-2,1	-0,5	0,0

Nämndens budget uppgick till 4,0 miljoner kronor varav 2,1 miljoner kronor är skattemedel och 1,9 miljoner kronor är bidrag från Valmyndigheten. Bidraget som utbetalades från Valmyndigheten är i nivå med budget. Utfallet för 2018 blev ett överskott på 31 tkr.

Utmaningar och möjligheter framåt

Val till Europaparlamentet hålls den 26 maj 2019. Det blir det nionde allmänna och direkta valet till Europaparlamentet med syfte att välja ledamöterna för perioden 2019–2024. Genom det kommunikativa arbetet ska Sundsvalls kommuns målgrupper få kunskap om valet. Målgruppen ska veta att de kan rösta, var de gör det och hur de gör det. Valnämnden ska också svara för det material och de vallokaler som krävs för att genomföra valen samt rekrytera och utbilda röstmottagare och annan personal i valarbetet.

Lagförändringar under valåret 2019 kommer att innebära vissa utmaningar för nämnden, ekonomiskt och verksamhetsmässigt. Exempel på aktiviteter som påverkar kostnaderna under 2019:

- nya regler om förstärkt valhemligt med avskildhet av valsedelarna
- krav på utbildning för samtliga röstmottagare
- ökat hållbarhetstänk för valkansliorganisationen.

I dag saknas möjligheter att placera valsedelställen avskilt i vallokaler samt i förtidsröstlokaler. Valkansliorganisationen har tidigare valår bemannats med mycket små resurser där endast enstaka personer har kunskap om hur valet ska planeras samt genomföras. Från och med Europaparlamentsvalet kommer valkansliorganisationen att utöka sina resurser för att kunna planera och genomföra val på ett säkert och kommunikativt sätt.

Överförmyndarnämnden Mitt

Överförmyndarnämnden Mitt har nått flera av målen för 2018. Utmaningar som nämnden tar sig an framåt är att minska sjukfrånvaron och att utbilda fler gode män och särskilt förordnade vårdnadshavare. På så sätt bidrar vi till att uppnå målen för de prioriterade områdena.

Nämndens grunduppdrag och måluppföljning

Överförmyndarnämnden Mitt är en gemensam nämnd för Sundsvall, Timrå, Ånge och Nordanstigs kommuner. Nämnden utövar tillsyn och kontroll över godmanskap, förvaltare och vissa förmyndarskapsärenden. Syftet med tillsynen är att värna om personer som inte själva kan tillvarata sina intressen. Nämnden har också en skyldighet att lämna statistik till länsstyrelsen, utreda tingsrättens ansökningar om ställföreträdarskap vid föreläggande, erbjuda utbildningar till ställföreträdare samt utreda behov av ställföreträdare och föreslå en lämplig person för uppdraget.

Så bidrar vi till målen för de prioriterade områdena

Jobb och näringsliv

Målen för området har uppnåtts 2018. Nämnden har erbjudit gode män och förvaltare utbildning vid 29 tillfällen 2018 och har nått målet om att 50 procent av de befintliga ställföreträdarna ska delta.

Huvudmän som befinner sig i utanförskap kan med rätt stöd och hjälp, introduceras i arbeten som är utformade för att skapa värde för den enskilde och för samhället. Nämndens specifika mål för att uppnå detta, är att erbjuda ställföreträdare adekvat utbildning för att de ska tillgodose sina huvudmäns behov.

En likvärdig skola

Målen för det prioriterade området har inte uppnåtts 2018. Nämnden har erbjudit samtliga särskilt förordnade vårdnadshavare och gode män för ensamkommande barn utbildning vid 7 tillfällen under 2018; drygt 34 procent av samtliga särskilt förordnade vårdnadshavare och gode män för ensamkommande barn har deltagit.

Nämnden utser och utöver tillsyn över gode män för ensamkommande barn. Skickliga gode män kan vara avgörande för att bevaka och tillvarata barnens rättigheter och möjligheter inom utbildningssystemet. Nämndens specifika mål för att stötta ställföreträdarna är att erbjuda dem adekvat utbildning för att de ska kunna tillgodose sina huvudmäns behov.

Goda livsvillkor

Målen för det prioriterade området har uppnåtts 2018. Nämnden har erbjudit gode män och förvaltare utbildning vid 29 tillfällen 2018 och har därmed nått målet om att 50 procent av de befintliga ställföreträdarna ska delta.

Det kan vara avgörande för en huvudmans välbefinnande att ställföreträdaren bevakar behov av och medverkar till att skapa en aktiv fritid. Nämndens specifika mål för att främja detta, är att erbjuda ställföreträdare adekvat utbildning för att de ska kunna tillgodose sina huvudmäns behov ur detta perspektiv.

Sundsvalls kommun som arbetsgivare

Nämndens förvaltning, överförmyndarkontoret har 14 tillsvidareanställda, samtliga kvinnor. Under 2018 har överförmyndarkontoret haft 16 årsarbetare. Förvaltningen har under 2018 en medelålder på 44,4 år.

Sjukfrånvaro – statistik och analys

Nämnden har som mål att:

- vara en aktiv och attraktiv arbetsgivare
- att sjukfrånvaron ska minska
- att organisationen ska vara jämställd.

Under 2018 har sjukfrånvaron fortsatt varit hög. Exempelvis har långtidssjukskrivningarna ökat. Utifrån målen har förvaltningen vidtagit åtgärder, bl.a. har vi rekryterat ytterligare två handläggare för att nå en mer acceptabel arbetsbelastning. Vidare har extra resurser tillsatts för att granska årsräkningar. Förvaltningen har nyttjat stöd från Kommunnhälsan under 2018 och har också genomfört en medarbetarenkät och en stressenkät och utifrån dessa tagit fram en handlingsplan med förbättringsområden för 2019.

Ekonomisk analys – Det negativa resultatet beror främst på avräkning

	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017	Budget- avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, mnkr	-10,7	-11,1	-8,3	-0,4

Resultatet 2018 för Överförmyndarnämnden Mitt är -0,4 miljoner kronor. Den främsta anledningen till det negativa resultatet är en avräkning på kommunernas tillgodohavanden från åren 2011 till 2017, som nämnden har fått ta som en kostnad 2018. Även justeringar utifrån kommunernas kostnader för ensamkommande barn 2018 och resultatet för 2018 har gjorts (utifrån ett preliminärt resultat som sedan korrigeras vid fakturering av årsbelopp för 2019 till kommunerna). Detta innebär att från och med 2019 finns det inte längre några tillgodohavande då allt nu är reglerat mellan Sundsvall och övriga kommuner. Detta innebär också att det negativa resultatet för 2018 som redovisas för nämnden kommer Sundsvalls kommun att bära.

Utmaningar och möjligheter framåt

Nämnden fortsätter 2019 arbetet med att utveckla verksamheten genom att se över arbetssätt och metoder samt att säkerställa

nämndens huvuduppdrag. Satsningarna kommer att påverka verksamheten, dock är det svårt att förutse i vilken omfattning.

Digitalisering och e-tjänster är ett område som vi fortsätter att arbeta med 2019. Det står klart att digitalisering leder till en mer effektiv och tillgänglig verksamhet. I början kan dock satsningarna leda till mer arbete i samband med utbildning och nytt arbetssätt. Digitaliseringen kan leda till en mer attraktiv verksamhet, både som arbetsgivare och för gode män/förvaltare men också för medborgarna i de samverkande kommunerna.

Ny lagstiftning. Nämndens verksamhet är lagstyrd och således kan ny lagstiftning få betydelse för verksamheten. 2017 kom lagen om framtidsfullmakt samt anhörigas rätt att rättshandla för enskilda. Lagen om framtidsfullmakter kan komma att påverka behovet av god man, dock är det rimligt att anta att det kan dröja några år innan vi märker av denna påverkan. Även anhörigas rätt att rättshandla kan i vissa fall komma att ersätta godmanskap och/eller omfattningen av godmanskap.

Mostphotos: Foto Lena Cedervall

STADSBACKEN AB

För Stadsbackenkonscernen har en separat och mer utförligt årsredovisning framställts. Det som redovisas här är utdrag ur denna årsredovisning.

Koncernen

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall
146,0	132,0	132,1	160,0	-14,0

Resultatet uppgår till 132,0 miljoner kronor, 14,0 miljoner kronor lägre än budgeterat. Främsta förklaringen till avvikelsen är en resultatförsämring i Sundsvall Vatten (12,8 mnkr). Bolaget tog bland annat större kostnader än budgeterat för att säkerställa hållbara vatten- och avloppstjänster i takt med att Sundsvall växer.

Moderbolaget Stadsbacken AB

Stadsbacken AB äger och förvaltar aktier i de flesta bolag som kommunen använder till sina verksamheter.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
29,0	33,2	41,0	-12,2	4,1	8,6

Resultatet är 33,2 miljoner kronor vilket är 4,1 miljoner kronor bättre än budget. Främsta avvikelserna jämfört med budget var lägre finansiella kostnader (3,3 mnkr) beroende på lägre räntenivå samt att låneskulden inte ökat som budgeterat.

Sundsvall Logistikpark AB

Sundsvall Logistikpark leder och samordnar kommunkoncernen för att utveckla ett transportcentrum för hamn-järnväg-landsväg i området Tunadal-Korsta-Ortviken.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
-3,3	-2,7	-4,0	-3,4	0,6	2,9

Sundsvall Logistikpark redovisar ett resultat med -2,7 miljoner kronor. Resultat var något bättre än budgeterat beroende på lägre kostnader för personal och marknadsföring.

Mitthem AB

Mitthem är ett bostadsbolag som äger och hyr ut bostäder med hyrerätt. De flesta av fastigheterna finns i Sundsvalls tätort.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
34,5	36,1	23,3	57,5	1,6	-

Resultatet för Mitthem AB uppgår till 36,1 miljoner kronor. Att resultatet var något bättre än budgeterat berodde främst på värdeökning av fastigheterna som påverkade resultatet med 11,2 miljoner kronor och övervägde kostnadsökningar för snöröjning (9,6 mnkr).

Sundsvall Vatten AB

Sundsvall Vatten äger de allmänna vatten- och avloppsanläggningarna i Sundsvalls kommun. Drift och underhåll av anläggningarna utförs av MittSverigeVatten & Avfall på uppdrag av Sundsvall Vatten.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
1,9	-10,9	2,9	4,3	-12,8	-

Resultatet för Sundsvall Vatten AB uppgår till -10,9 miljoner kronor, 12,8 miljoner kronor lägre än budget. Främsta orsaken till avvikelsen var kostnader för att säkerställa hållbara vatten- och avloppstjänster i takt med att Sundsvall växer.

Sundsvall Energi AB

Sundsvall Energi medverkar till att energiverksamheten i Sundsvall byggs ut och utvecklas för att uppnå goda energilösningar inom kommunen samt för att uppnå en miljövänlig och långsiktigt hållbar utveckling.

Koncernens resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
106,1	105,6	88,1	104,1	-0,5	-3,9

Resultatet för Sundsvalls Energi AB, koncernen, uppgick till 105,6 miljoner kronor i linje med budget. Resultatförbättringar för moderbolaget (2,3 mnkr), Korsta Oljelager (5,1 mnkr) och Sundsvall Elnät (2,4 mnkr) uppvägde till större delen resultatappet i ServaNet (10,3 mnkr).

Moderbolagets resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
46,4	48,7	52,2	42,2	2,3	-2,0

För moderbolaget redovisas ett resultat med 48,7 miljoner kronor, 2,3 miljoner kronor bättre än budget. Ökade råvarukostnader på grund av den snörika vintern motverkades i sin helhet av lägre kostnader för bland annat energiskatter, personal och räntor.

Reko Sundsvall AB

Reko Sundsvall arbetar med kommunens avfallshantering och renhållning. Bolaget har uppdraget genom avtal att biträda kommunen vid fullgörande av uppgifter avseende avfallshantering och renhållning, enligt miljöbalkens bestämmelser samt gällande renhållningsordning och avfallsplan.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	-

För bolaget Reko Sundsvall AB redovias ett resultat på 0,0 miljoner kronor, i linje med budget. I resultatet ingår återföring av tidigare års överskott med 5,4 miljoner kronor.

Korsta Oljelager AB

Korsta Oljelager äger och driver oljeanläggningen i Korsta och lagrar oljeprodukter.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
1,1	6,2	-1,4	5,0	5,1	-

Korsta Oljelager AB redovisar ett resultat på 6,2 miljoner kronor, 5,1 miljoner kronor bättre än budget. Resultatförbättringen berodde främst på högre intäkter än budget (6,0 mnkr) då det under året fanns hyresgäster till båda oljebergrummen.

Sundsvall Elnät AB

Sundsvall Elnät arbetar med att utveckla infrastrukturen i Sundsvall vad gäller nätanläggningar.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
32,8	35,2	35,8	38,3	2,4	-2,0

Resultatet för Sundsvall Elnät AB är något bättre än budgeterat främst beroende på högre intäkter tack vare högre volymer överförd el.

ServaNet AB

Bolaget arbetar med bredband och utbyggnad av denna i de kommuner som äger bolaget. Sundsvall Elnät är största ägare med 65,9 procent av aktierna.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
15,8	5,5	2,5	10,7	-10,3	-

ServaNet AB redovisar ett resultat på 5,5 miljoner kronor, vilket är 10,3 miljoner kronor sämre än budget. Den främsta orsaken till detta var att färre villor anslutits under året jämfört med bolagets målsättning. Bolaget budgeterade med 4 230 stycken och nådde knappt 3 600 stycken. Budgeterad anslutningsintäkt per villa var 12 300 kronor medan utfallet hamnade ett par tusenlappar lägre.

SKIFU AB

SKIFU arbetar för att främja utveckling och nyetablering i Sundsvall genom att förvärva, äga och förvalta fastigheter som är strategiskt viktiga för kommunen, och att avyttra sådana fastigheter med bästa möjliga resultat.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
25,0	21,2	27,1	12,6	-3,8	-1,7

SKIFU redovisar ett utfall på 21,2 miljoner kronor, 3,8 miljoner kronor sämre än budget. Främsta förklaringen var kostnader för snön samt att delar av fastigheten Stuvaren 2 har utrangerats i samband med byggnation av nytt parkeringshus samt om- och påbyggnad i fastigheten.

Sundsvalls Hamn AB

Sundsvalls Hamn ansvarar för hamndrift och infrastruktur i Tunadalshamnen och är samordningsansvarig för skydd, säkerhet, miljö och arbetsmiljö i området.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
0,0	-0,9	0,0	0,0	-0,9	-

Sundsvalls Hamns AB redovisar ett resultat på -0,9 miljoner kronor. Resultatförsämringen berodde främst på ökade kostnader för snöröjning.

Sundsvall Oljehamn AB

Sundsvall Oljehamn ansvarar för säkerhets- och miljöarbetet inom sitt verksamhetsområde samt samordnar i övrigt det övergripande säkerhets- och miljöarbete i oljehamnen på Vindskärsudde.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
5,0	5,9	5,2	4,6	0,9	-5,9

Sundsvalls Oljehamn AB redovisar ett resultat på 5,9 miljoner kronor. Resultatförbättringen berodde främst på lägre fastighetskostnader och lägre övriga externa kostnader.

Näringslivsbolaget i Sundsvall AB

Näringslivsbolaget är ansvarigt för kommunens näringslivsservice och syftet är att på lång sikt stärka företagsklimatet genom att öka företagets konkurrenskraft och förnyelsen i näringslivet. Bolaget ansvarar även för turistbyråverksamheten och genomför Stadsbackens sponsring av elitidrott samt evenemang.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
-0,3	-0,1	-0,1	0,0	0,2	-

Näringslivsbolaget i Sundsvall AB redovisar ett litet negativt resultat på -0,1 miljoner kronor.

Midlanda Fastigheter AB

Midlanda Fastigheter förvaltar byggnader och mark som hyrs ut till det helägda dotterföretaget, Midlanda Flygplats AB. Bolaget ägs till 84 procent av Stadsbacken och resterande 16 procent av Timrå kommun.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
-7,9	-10,1	-0,7	-3,1	-2,2	-0,6

Resultatet för Midlanda Fastigheter AB uppgår till -10,1 miljoner kronor, en resultatförsämring med 2,2 miljoner kronor mot budget. Framsta förklaringen till resultatförsämringen är sämre resultat än budgeterat i dotterföretaget Midlanda Flygplats AB och därmed högre kostnad för nedskrivning av aktier i dotterföretag.

Midlanda Flygplats AB

Midlanda Flygplats bedriver den operationella driften av flygplatsen.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall	Koncern- bidrag 2018
-7,9	-11,3	-1,8	-5,4	-3,4	0,6

Midlanda Flygplats AB redovisar ett negativt resultat på -11,3 miljoner kronor. Den negativa differensen mot budget om 3,4 miljoner kronor berodde främst på att flygplatsen erhöll ett driftbidrag med 1,0 miljoner kronor mot budgeterat 4,0 miljoner kronor. Nextjets konkurs medförde en större kundförlust (1,2 mnkr).

Norra Kajen Exploatering AB

Ändamålet med bolagets verksamhet är att genom en planerad och strukturerad omdaning av Norra Kajen-området utveckla detsamma till Norrlands mest intressanta bebyggelseområde och därigenom bidra till att utveckla Sundsvall till en mer attraktiv stad. Området skall utvecklas i linje med kommunens målsättning för stadens utveckling vilken har fastslagits i "Stadsvision Sundsvall".

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall
6,3	-0,7	1,4	-3,9	-7,0

Under 2018 har Köpeavtal tecknats om försäljning av ytterligare två kvarter på Norra Kajen. Bolaget har utvecklats från att försörja sig på sina hyresintäkter till att vara beroende av att sälja mark för byggnation, vilket är enligt planen.

Arbetet med gamla Beijer-området har fortsatt under 2018 med upphandling av entreprenör samt förberedelsearbete för rivning av byggnader. Tillträde av tomträtten, Beijer-fastigheten, sker den 2 januari 2019.

Försäljningsarbetet med kvarvarande osålda byggrätter inom Norra Kajen-området har fortsatt under året och bolaget har flera intressenter att fortsätta att arbeta med under 2019. Dessa nya förfrågningar gäller i huvudsak hyresrätter.

Ett visionsarbete har också startat för de delar av Norra Kajen-området som ännu inte är detaljplanerade. Arbetet fortsätter under 2019.

Bolaget har lagt ned ett stort arbete på att förbättra arbetsmiljön för medarbetarna i de kommunala verksamheterna på Heffners allé 36. Förekomst av mögel med mera har åtgärdats. Åtgärderna planeras vara slutförda under först halvåret 2019.

Scenkonst Västernorrland AB

Bolaget har under 2018 haft bra målpuppfyllelse både vad gäller verksamhet och vad gäller medarbetare med ett tillfredsställande resultat från medarbetarenkät samt låg sjukfrånvaro. Ekonomiska resultatet för året är något bättre än budget..

Ändamålet med bolaget är att med allmännyttigt syfte och inom ramen för den kommunala kompetensen bedriva och organisera professionell verksamhet inom musik-, teater-, dans- och filmkonstområdet, genom att producera, förmedla, främja och utveckla verksamheten och annan därmed förenlig och närstående scenisk och kulturell verksamhet.

Region Västernorrland äger 60 procent och Sundsvalls kommun 40 procent av bolaget.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall
-0,5	-0,4	- 0,8	-0,4	0,1

Bolaget har under året arbetat med en rad olika uppsättningar inom verksamheterna dans, film, musik och teater. För att nämna några har Norrlands eget danskompani Norrdans turnerat under våren 2018 i alla fyra Norrlandsregioner med världspremiären Odesseus av Lenka Vagnerová från Tjeckien. Föreställningen spelades från Nacka i söder till Kiruna i norr. Teater Västernorrland hade i oktober premiär på komedin Family Feelings, en pjäs av Matforsbördiga Therese Söderberg. Därefter följde spelningar i länet, i Stockholm och i Västerbotten. Den sista premiären för året blev familjeföreställningen och musikalen Pelle Svanslös. Gösta Knutssons tidlösa och älskade klassiker i dramatisering av Anneli Mäkelä, med nykomponerad musik av Anders Ortman. Nordiska Kammarorkestern har spelat in delar av musiken vilket ökar kvalitén på hela föreställningen.

Scenkonst Västernorrland nådde under 2018 med sin samlade verksamhet en publik på 109 372 personer med 2 122 olika aktiviteter, vilket i aktivitetsantal är fler än bolagets målsättning. 64 procent av aktiviteterna riktades till barn och unga.

Bolaget arbetar aktivt i dialogform för ökad samverkan med länets kommuner. Scenkonst Västernorrland ser utmaningar i framtiden vad gäller kompetensväxling och därmed svårigheter att hitta rätt kompetens på specialistområden lokalt. Ekonomiskt har bolaget noterat att 2017 tog Skatteverket bort ett 30 år gammalt schablonavdrag vilket underlättade anställning av musiker. De nya reglerna leder till att anställning av musiker blir 900 tkr dyrare årligen för bolaget. För 2017 och 2018 har det kompenseras via ett särskilt statligt anslag, och man räknar med detta även för 2019. För 2020 är bolagets bedömning att det ser mer osäkert ut vilket kan komma att behöva kompenseras med ökade ägaranslag.

Medelpads Räddningstjänstförbund

2018 har varit ett utmanande år för Medelpads Räddningstjänstförbund till följd av extremt väder som inledde med stora snömängder och därmed fler trafikolyckor än vanligt, därefter varningar om översvämningar som lyckligtvis undveks tack vare ett ovanligt fint och torrt väder under våren. Den torra sommaren medförde ett ökat antal insatser vid skogsbränder. Inom MRFs område undveks riktigt stora skogsbränder men omfattande personalresurser från MRF skickades som förstärkning till räddningstjänster med betydligt större skogsbränder.

Medelpads Räddningstjänstförbund (MRF) är ett kommunalförbund som omfattar Sundsvall, Timrå och Ånge kommuner. Samverkan i förbundet ska göra det möjligt att under gemensam ledning samordna medlemskommunernas enskilda resurser inom området skydd mot olyckor.

MRF ska uppfylla intentionerna i värdeorden från sitt eget värdegrundsarbete (Vår viktiga vardag), dessa är ”vi visar omtanke”, ”vi söker kunskap” och ”vi skapar trygghet”.

Under året gjorde MRF 2 095 registrerade insatser, en ökning med 31 insatser från föregående år.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

MRP 2018	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Avvikelse MRP/utfall
0,0	1,2	1,2	2,1	1,1

Från ägarkommunerna har MRF kravet om ett resultat på 2 procent av omsättningen sett i ett treårs-perspektiv. Ägarkommunerna har ställt detta krav bland annat för att MRF ska kunna finansiera sina egna investeringar.

Resultatet för 2018 uppgår till 1,2 miljoner kronor vilket är bättre än budget. Med det resultatet uppfyller MRF dock inte kravet på ett resultat på 2 procent av budgetramen ur ett treårs-perspektiv. Även om MRF inte har nått 2-procent målet för 2018 har förbundet hittills klarat av att finansiera sina egna investeringar.

Årets investeringar uppgick till 8,1 miljoner kronor. Den enskilt största investeringen var inköp av ett nytt höjdfordon till stationen i Timrå för 5,5 miljoner kronor.

MRFs mål är att långsiktigt vara en av landets ledande räddningstjänster. En del utmaningar finns när det gäller rekrytering och att risken för större olyckor ökar genom bland annat klimatförändringar. Under året har förstudier bedrivits för utvecklad samverkan och nya fastigheter i Sundsvall, Timrå och Liden. Projektet som helhet benämns Pandora. Pandora står för godhet, klokhets och en vilja att hjälpa och skydda människor. Att projektet Pandora lyckas bedöms vara mycket viktigt.

Ljustorp i Timrå kommun, Möckelsjöberget i Härnösand och Ragunda är tre av många ställen som eldhärjades den heta sommaren 2018.

Svenska Kommunförsäkrings AB

Svenska Kommunförsäkrings AB koordinerar och leder risk- och skadeförebyggande-ansvaret för ett antal delägande kommuner där Sundsvalls kommun äger 26,9 procent av aktierna.

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016
7,1	5,0	19,2

SKFAB redovisar för 2018 ett totalt resultat före bokslutsdispositioner och skatt på 7,1 miljoner kronor vilket överstiger budget med 4 mnkr och föregående års resultat med 2 mnkr.

Bolaget kommer att utbetala en återbäring som beräknas till 30% av resultatet före bokslutsdispositioner och skatt för de ägarkommuner som har ett överskott mellan inbetalda premier och utbetalda skador. För år 2019 uppgår den totala premieåterbäringen för alla delägare till 3,0 miljoner kronor, att jämföra med föregående års premieåterbäring om 2,2 mnkr.

Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB

Resultat före bokslutsdispositioner och skatt, mnkr

Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2016
-34,7	19,2	-12,9

Bolaget ägs av Sundsvall (50 procent) och Gävle (50 procent) kommuner. Bolaget har bildats för att aktieägarna i samverkan, långsiktigt och till så förmånliga villkor som möjligt, ska kunna hantera och utjämna framtida ökad kostnadsbelastning avseende pensioner för kommunanställda samt ökade kostnader i kommunal äldreomsorg.

Bolaget ingår inte i den sammanställda redovisningen. Kommunens andel i bolaget redovisas som en kortsiktig placering.

Kommunala uppdragsföretag

Samägda företag utan betydande inflytande

Kommunalförbundet kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrlands län

Kommunala entreprenader

(över 5 mnkr)

Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde

Byberg & Nordin Busstrafik AB	Skolskjuts och andra persontransporter
Kollektivtrafikmyndigheten	Skolskjuts och andra persontransporter
Optimus Personalkooperativet	Förskole- och elevplatser
Personalkooperativet Blå Draken	Förskole- och elevplatser
Personalkooperativet Trädet	Förskole- och elevplatser
X-Läns Taxiservice AB	Skolskjuts och andra persontransporter

Socialnämndens verksamhetsområde

Drakstaden Omsorg AB	Hemtjänst
Ersta diakonisällskap	Hemtjänst
ES Hemservice AB	Hemtjänst
Frälsningsarméns Stödboende och härbärge	
Klippangården	Missbruksvård
Hemtjänst Ditt Liv AB	Hemtjänst
Humana assistans AB	Personlig assistans
Lystra personlig assistans AB	Personlig assistans
Mellannorrlands Hospice AB	Äldreomsorg
MJK Trading ekonomisk förening	Hemtjänst
Västernorrlands Logistik AB (Riksbud)	Matdistribution hemtjänst
Västernorrlands Utveckling & Omvårdnad AB	Boende LSS/Äldreomsorg/SoL

Övriga kommunala entreprenader

- Skolskjuts
- Förskola
- Vård i livets slut
- Boende SOL/psykiatri
- Boende LSS
- Vård barn och unga
- Personlig assistans
- Vård barn och unga, flykting
- SOL / psyk
- Missbruksvård
- Vård barn och unga
- LSS
- Hemtjänst
- Boende äldreomsorg
- Korttidsboende barn och unga LSS
- Fritidsgårdsverksamhet
- Vuxenutbildning
- Tolk
- Arbetsmarknad
- Yrkeshögskola
- Kalkning
- Livsmedelsanalys
- Behandling och service mätdata luft

Räkenskaper

Resultaträkning, mnkr

	Not	Kommunen			Koncernen	
		Utfall 2018	Utfall 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Utfall 2017
Verksamhetens intäkter	1	1 226,1	1 281,4	1 149,8	3 039,5	3 071,7
Verksamhetens kostnader	2	-6 874,8	-6 532,5	-6 628,9	-8 213,0	-7 837,7
Jämförelsestörande poster	3	-	-19,6	-	-	-19,6
Avskrivningar	4	-288,1	-275,9	-270,2	-557,7	-549,3
Verksamhetens nettokostnad		-5 936,8	-5 546,6	-5 749,3	-5 731,2	-5 334,9
Skatteintäkter	5	5 076,8	4 966,2	5 100,4	5 076,8	4 966,2
Generella statsbidrag och utjämning	6	731,4	717,7	723,3	731,4	717,7
Finansiella intäkter	7	110,5	115,6	123,2	9,1	7,4
Finansiella kostnader	8	-88,1	-105,5	-109,5	-95,5	-113,2
Resultat före extraordinära poster och skatt		-106,2	147,4	88,1	-9,4	243,2
Extraordinära intäkter och kostnader		-	-	-	-	-
Skatt på årets resultat		-	-	-	-26,8	-33,1
Årets resultat		-106,2	147,4	88,1	-36,2	210,1

Massor av sönderplogade brevlådor och staket - det är facit efter årets tuffa vinter. Kenneth Blom och Tobias Nordin från Gatuavdelningen på inspektionsrunda.

Foto: Therése Ny

Kassaflödesanalys, mnkr

	Not	Kommunen		Koncernen	
		2018	2017	2018	2017
Den löpande verksamheten					
Årets resultat		-106,2	147,4	-36,2	210,1
Justering ej likviditetspåverkande poster	9	280,2	245,2	625,8	616,5
Minskning av avsättningar pga utbetalningar		-39,8	-28,2	-13,4	2,3
Justering rörelsekapitalförändring	10	-69,8	114,8	-44,3	95,9
Verksamhetsnetto		64,4	479,2	531,9	924,8
Investeringar					
Inköp av materiella och immateriella tillgångar		-675,1	-660,2	-1 254,1	-1 321,0
Avytttrade materiella och immateriella tillgångar		15,4	0,2	15,7	18,9
Inköp av finansiella tillgångar		-10,0	-3,1	-1,0	-3,6
Avytttrade finansiella tillgångar		-	1,0	1,0	1,0
Investeringsnetto		-669,7	-662,1	-1 238,4	-1 304,7
Finansiering					
Nyupptagna lån		7 330,0	6 950,0	7 330,0	6 959,3
Amortering av långfristiga skulder		-6 596,2	-6 703,0	-6 597,2	-6 713,3
Ökning av långfristiga fordringar		-1 195,5	-1 169,0	-	10,9
Minskning av långfristiga fordringar		1 089,5	984,0	-	-
Minskning av kortfristig utlåning		-	-	-	-
Ökning av kortfristig utlåning		-	-	-	-
Ökning av kortfristiga placeringar		-16,0	-16,0	-16,0	-25,1
Avytttrade kortfristiga placeringar		3,8	-	3,8	-
Finansieringsnetto		615,6	46,0	720,6	231,8
Årets kassaflöde		10,3	-136,9	14,1	-148,1
Likvida medel vid årets början	21	284,6	421,7	313,9	462,0
Likvida medel vid årets slut	21	294,9	284,8	328,0	313,9
Förändring av likvida medel		10,3	-136,9	14,1	-148,1

Balansräkning, mnkr

	Not	Kommunen		Koncernen	
		2018-12-31	2017-12-31	2018-12-31	2017-12-31
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	11	3,0	0,1	6,0	3,9
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	12	4 536,6	4 010,8	10 922,2	10 147,8
Maskiner och inventarier	13	176,4	189,0	422,9	432,6
Pågående investeringar	14	763,0	901,6	1 333,5	1 396,9
Summa materiella anläggningstillgångar		5 476,0	5 101,4	12 678,6	11 977,3
Finansiella anläggningstillgångar					
Aktier och andelar	15	380,1	371,1	3,6	3,6
Bostadsrätter		15,5	14,5	15,5	14,5
Långfristiga fordringar	16	4 979,9	4 873,9	180,4	212,0
Uppskjuten skattefordran	17	0,0		62,0	75,1
Summa finansiella anläggningstillgångar		5 375,5	5 259,5	261,5	305,2
Summa anläggningstillgångar		10 851,5	10 360,9	12 940,1	12 282,5
Bidrag till statlig infrastruktur	18	13,8	16,1	13,8	16,1
Omsättningstillgångar förråd m m.					
Exploateringsmark		272,3	244,6	295,6	244,6
Övriga förråd och lager		1,9	1,1	95,5	24,2
Summa förråd mm.		274,2	245,7	391,1	268,8
Fordringar					
Kundfordringar		63,5	55,4	235,1	222,8
Övriga kortfristiga fordringar	19	774,9	649,8	853,5	798,5
Summa fordringar		838,4	705,2	1 088,6	1 021,3
Kortfristiga placeringar	20	562,1	549,5	562,1	604,8
Kassa och bank	21	294,9	284,6	328,0	313,9
Summa omsättningstillgångar		1 969,6	1 785,0	2 369,8	2 208,8
SUMMA TILLGÅNGAR		12 837,9	12 162,0	15 329,7	14 511,3

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	Not	Kommunen		Koncernen	
		2018-12-31	2017-12-31	2018-12-31	2017-12-31
Eget kapital	22				
Årets resultat		-106,2	147,4	-36,2	210,1
Resultatutjämningsreserv		-	-	-	-
Övrigt eget kapital		2 928,9	2 781,5	3 289,0	3 078,9
Summa eget kapital		2 822,7	2 928,9	3 252,8	3 289,0
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förplik- telser	23	346,7	292,5	419,7	359,9
Övriga avsättningar	24	104,9	116,7	226,8	216,1
Minoritetsintresse		-	-	15,8	14,8
Uppskjuten skatteskuld	25	-	-	335,1	334,0
Summa avsättningar		451,6	409,2	997,4	924,8
SKULDER					
Långfristiga skulder					
Räntebärande skulder	26	8 335,2	7 612,3	9 008,2	8 285,3
Övriga långfristiga skulder	27	29,7	25,2	355,6	355,0
Summa långfristiga skulder		8 364,9	7 637,5	9 363,8	8 640,3
Kortfristiga skulder*					
Semesterlöneskuld och upplupna löner		226,1	210,1	230,1	214,9
Kortfristiga räntebärande skulder		44,7	45,7	44,7	45,8
Leverantörsskulder		343,0	376,2	461,4	512,6
Övriga kortfristiga skulder		584,9	554,4	979,4	883,9
Summa kortfristiga skulder		1 198,7	1 186,4	1 715,6	1 657,2
SUMMA SKULDER		9 563,6	8 823,9	11 079,4	10 297,3
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		12 837,9	12 162,0	15 329,7	14 511,3
Ansvarsförbindelser och panter					
Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulder eller avsättningar	28	2 141,1	2 221,7	2 180,6	2 260,4
Borgensåttaganden	29	731,4	727,3	58,6	54,3
Pensionsförpliktelser, kommunala bolag m m	30	14,0	13,8	-	-
SUMMA ANSVARSFÖRBINDELSER		2 886,5	2 962,8	2 239,2	2 314,7

Noter kommunen och sammanställd redovisning mnkr

Not 1	Kommunen		Koncernen	
Verksamhetens intäkter	2018	2017	2018	2017
Avgifter	224,1	209,6	514,7	469,6
Bidrag	534,4	625,3	566,9	664,7
Realisationsvinster	4,8	11,7	5,0	11,9
Hyror	239,1	220,7	717,8	638,4
Övriga intäkter	223,7	214,1	1 235,1	1 287,1
Summa	1 226,1	1 281,4	3 039,5	3 071,7

Not 2	Kommunen		Koncernen	
Verksamhetens kostnader	2018	2017	2018	2017
Bidrag	-434,9	-395,1	-434,9	-395,1
Personalkostnader	-4 236,2	-4 075,5	-4 754,1	-4 556,9
Köp av varor	-369,4	-359,0	-961,5	-921,4
Köp av tjänster	-1 834,3	-1 702,9	-2 062,5	-1 964,3
Summa	-6 874,8	-6 532,5	-8 213,0	-7 837,7

Kommunen			
Leasingkostnader, operationella Avtalade leasingavgifter att betalas	Mark, byggnader och tekniska anl.	Maskiner och inventarier	Totalt
Inom 1 år	20,8	26,6	47,4
1-5 år	31,0	29,9	60,9
> 5 år	10,4	-	10,4

Not 3	Kommunen		Koncernen	
Jämförelsestörande kostnader	2018	2017	2018	2017
	-	-19,6	-	-19,6
Summa	0,0	-19,6	0,0	-19,6

Not 4	Kommunen		Koncernen	
Avskrivningar	2018	2017	2018	2017
Avskrivning immateriella tillgångar	-0,1	-1,4	-0,8	-2,1
Avskrivning byggnader och anläggningar	-243,3	-227,1	-486,9	-463,3
Avskrivning maskiner och inventarier	-35,6	-36,3	-72,2	-72,8
Nedskrivningar	-9,1	-11,1	-9,1	-11,1
Återförd nedskrivning	-	-	11,3	-
Summa	-288,1	-275,9	-557,7	-549,3

Not 5	Kommunen		Koncernen	
Skatteintäkter	2018	2017	2018	2017
Preliminär kommunalskatt	5 097,2	4 981,0	5 097,2	4 981,0
Preliminär slutavräkning innevarande år	-6,0	-20,0	-6,0	-20,0
Slutavräkningsdifferens föregående år	-14,4	5,2	-14,4	5,2
Summa	5 076,8	4 966,2	5 076,8	4 966,2

Not 6	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Generella statsbidrag och utjämning				
Inkomstutjämningsbidrag	601,8	598,6	601,8	598,6
Regleringsbidrag	15,5	-	15,5	-
Regleringsavgift	-	-1,0	-	-1,0
Kostnadsutjämningsavgift	-106,4	-90,3	-106,4	-90,3
Avgift till LSS utjämning	-19,4	-19,2	-19,4	-19,2
Kommunal fastighetsavgift	186,2	168,7	186,2	168,7
Generella bidrag från staten	53,7	60,9	53,7	60,9
Summa	731,4	717,7	731,4	717,7

Not 7	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Finansiella intäkter				
Ränteintäkter	0,0	0,0	8,3	6,5
Ränteintäkter från bolagen	80,3	85,7	-	-
Borgensavgift	4,0	4,0	-	-
Valutakursvinster	0,5	0,7	0,5	0,7
Utdelning koncernbolag	25,0	25,0	-	-
Vinst vid försäljning av finansiella tillgångar	0,4	-	-	-
Övriga finansiella intäkter	0,3	0,2	0,3	0,2
Summa	110,5	115,6	9,1	7,4

Not 8	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Finansiella kostnader				
Ränta på långfristiga lån och koncernkonto	-73,1	-92,9	-77,6	-100,6
Ränta på pensionsavsättningar	-6,1	-3,4	-6,1	-3,4
Förlust vid avyttring av finansiella tillgångar	0,0	0,0	-	0,0
Nedskrivning finansiella anläggningstillgångar	0,0	-2,1	-	-2,1
Övriga finansiella kostnader	-8,9	-7,1	-11,8	-7,1
Summa	-88,1	-105,5	-95,5	-113,2

Not 9	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Justering av av ej likviditetspåverkande poster				
Avskrivningar	278,9	264,7	557,7	539,7
Nedskrivningar	9,1	13,7	-	13,7
Återförd nedskrivning	-	-	-11,3	-
Upplösning bidrag statlig infrastruktur	2,3	2,3	2,3	2,3
Avsättningar	82,1	38,4	86,0	51,5
Upplöst skattefordran	-	-	13,1	2,5
Realisationsvinster	-0,7	-1,2	-5,0	-1,4
Periodiserade investeringsbidrag	-0,5	-0,4	-3,5	-12,7
Periodiserade realisationsvinster	-2,4	-2,9	-2,4	-2,9
Övrigt	-88,6	-69,4	-11,2	23,8
Summa	280,2	245,2	625,8	616,5

Not 10	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Justering av rörelsekapitalets förändring				
Ökning (-) eller minskning (+) av förråd eller	-28,5	-17,0	-36,5	-18,2
Ökning (-) eller minskning (+) av kortfristiga fordringar	-54,5	-56,3	-67,3	-12,6
Minskning (-) eller ökning (+) av kortfristiga skulder	13,2	188,1	59,5	126,7
	-69,8	114,8	-44,3	95,9

Not 11	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Immatriella anläggningstillgångar				
IT-system				
Nyttjandeperiod 5 år				
Anskaffningsvärde vid årets början	27,7	27,6	27,7	27,6
- varav internt upparbetade	4,7	4,0	4,7	4,0
Anskaffningar under året	2,9	0,1	2,9	0,1
Försäljningar och utrangeringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar tidigare år	-27,6	-26,2	-27,6	-26,2
Avskrivningar under året	0,0	-1,4	0,0	-1,4
Redovisat värde vid årets slut	3,0	0,1	3,0	0,1
	Kommunen		Koncernen	
Elcertifikat och utsläppsrätter	2018	2017	2018	2017
Nyttjandeperiod 1 år				
Anskaffningsvärde vid årets början	-	-	-	11,6
Omklassificeringar	-	-	-	-11,6
Anskaffningar under året	-	-	-	-
Försäljningar under året	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets slut	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kommunen		Koncernen	
Nyttjanderätter	2018	2017	2018	2017
Nyttjandeperiod 20 år				
Anskaffningsvärde vid årets början	-	-	0,9	0,9
Avskrivningar tidigare år	-	-	-0,1	-0,1
Avskrivningar under året	-	-	-	0,0
Redovisat värde vid årets slut	0,0	0,0	0,8	0,8
	Kommunen		Koncernen	
Nyttjanderätter	2018	2017	2018	2017
Nyttjandeperiod 5 år				
Anskaffningsvärde vid årets början	-	-	3,0	3,0
Avskrivningar tidigare år	-	-	-1,5	-0,9
Avskrivningar under året	-	-	-0,6	-0,6
Redovisat värde vid årets slut	0,0	0,0	0,9	1,5
	Kommunen		Koncernen	
Koncessioner, pantar, licenser, varumärken	2018	2017	2018	2017
Nyttjandeperiod 5 år				
Anskaffningsvärde vid årets början	-	-	1,9	1,9
Anskaffningar under året	-	-	-	-
Avskrivningar tidigare år	-	-	-0,4	-0,3
Avskrivningar under året	-	-	-0,2	-0,1
Redovisat värde vid årets slut	0,0	0,0	1,3	1,5

	Kommunen		Koncernen	
Goodwill	2018	2017	2018	2017
Nyttjandeperiod 5 år				
Anskaffningsvärde vid årets början	-	-	1,2	1,2
Avskrivningar tidigare år	-	-	-1,2	-1,2
Avskrivningar under året	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets slut	0,0	0,0	0,0	0,0
	Kommunen		Koncernen	
Totalt immateriella anläggningstillgångar	2018	2017	2018	2017
Anskaffningsvärde vid årets början	27,7	27,6	34,7	46,1
Årets investeringar	2,9	0,1	2,9	0,1
Omklassificeringar	-	-	0,0	-11,5
Årets försäljningar	0,0	0,0	-	-
Anskaffningsvärde vid årets slut	30,6	27,7	37,6	34,7
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-27,6	-26,2	-30,8	-28,7
Årets avskrivningar	0,0	-1,4	-0,8	-2,1
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-27,6	-27,6	-31,6	-30,8
Redovisat värde vid årets slut	3,0	0,1	6,0	3,9

Not 12	Kommunen		Koncernen	
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	2018	2017	2018	2017
Markreserv mm				
Anskaffningsvärde vid årets början	83,2	71,7	83,2	71,7
Från pågående anläggning	-	11,5	-	11,5
Årets investeringar	0,3	-	0,3	-
Försäljningar och uttrangeringar	-	-	-	0,0
Omfört till exploatering	-	-	-	-
Anskaffningsvärde vid årets slut	83,5	83,2	83,5	83,2
Redovisat värde vid årets slut	83,5	83,2	83,5	83,2
	Kommunen		Koncernen	
Verksamhetsfastigheter	2018	2017	2018	2017
Anskaffningsvärde vid årets början	3 919,7	3 512,1	3 271,2	2 863,7
- varav leasade verksamhetsfastigheter	208,6	208,6	208,6	208,6
Från pågående anläggning	483,3	289,6	483,3	289,5
Årets investeringar	144,3	118,0	141,6	118,0
Omklassificeringar	-0,3	-	472,2	-
Försäljningar och uttrangeringar	-	-	-	-
Anskaffningsvärde vid årets slut	4 547,0	3 919,7	4 368,3	3 271,2
-varav leasade verksamhetsfastigheter	208,6	208,6	208,6	208,6
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-1 519,0	-1 378,0	-1 573,3	-1 432,3
- varav leasade verksamhetsfastigheter	-194,1	-180,4	-194,1	-180,4
Årets avskrivningar	-153,6	-141,0	-148,3	-141,0
Omklassificeringar	-	-	125,3	-
Försäljningar och uttrangeringar	-	-	-	-
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-1 672,6	-1 519,0	-1 596,3	-1 573,3
- varav leasade verksamhetsfastigheter	-201,8	-194,1	-201,8	-194,1
Redovisat värde vid årets slut	2 874,4	2 400,7	2 772,0	1 697,9

Fortsättning Not 12 nästa sida

Fortsättning Not 12	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Fastigheter för affärsverksamhet				
Anskaffningsvärde vid årets början	934,9	934,3	10 921,8	10 496,6
-varav leasade fastigheter för affärsverksamhet	626,8	626,8		
Från pågående anläggning		-	257,8	187,9
Årets investeringar	-	0,6	227,7	295,5
Omklassificering	-	-	-651,9	-
Försäljningar och utrangeringar	-	-	-8,5	-58,2
Anskaffningsvärde vid årets slut	934,9	934,9	10 746,9	10 921,8
-varav leasade fastigheter för affärsverksamhet	626,8	626,8	626,8	626,8
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-504,5	-461,2	-3 584,1	-3 348,5
-varav leasade fastigheter för affärsverksamhet	-368,3	-332,2	-368,3	-332,2
Årets avskrivningar	-43,1	-43,3	-289,5	-279,5
Återförd nedskrivning	-	-	11,3	-
Omklassificeringar	0,0	0,0	-126,2	-1,4
Försäljningar och utrangeringar	0,0	0,0	5,0	45,3
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-547,6	-504,5	-3 983,5	-3 584,1
-varav leasade fastigheter för affärsverksamhet	-404,4	-368,3	-404,4	-368,3
Redovisat värde vid årets slut	387,3	430,4	6 763,4	7 337,7
	Kommunen		Koncernen	
Publika fastigheter (gator, vägar parker)	2018	2017	2018	2017
Anskaffningsvärde vid årets början	1 476,9	1 322,9	1 476,9	1 322,9
Från pågående anläggning	57,7	80,9	57,7	80,9
Årets investeringar	83,8	73,1	83,8	73,1
Anskaffningsvärde vid årets slut	1 618,4	1 476,9	1 618,4	1 476,9
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-488,4	-450,9	-488,4	-450,9
Årets avskrivningar	-41,3	-37,5	-41,3	-37,5
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-529,7	-488,4	-529,7	-488,4
Redovisat värde vid årets slut	1 088,7	988,5	1 088,7	988,5
	Kommunen		Koncernen	
Fastigheter för annan verksamhet	2018	2017	2018	2017
Anskaffningsvärde vid årets början	164,6	152,5	164,6	152,5
Från pågående anläggning	0,0	9,7	0	9,7
Årets investeringar	0,0	2,4	0,0	2,4
Anskaffningsvärde vid årets slut	164,6	164,6	164,6	164,6
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-56,8	-51,5	-56,8	-51,5
Årets avskrivningar	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-62,1	-56,8	-62,1	-56,8
Redovisat värde vid årets slut	102,5	107,8	102,5	107,8
	Kommunen		Koncernen	
Övriga fastigheter	2018	2017	2018	2017
Anskaffningsvärde vid årets början	0,4	0,4	0,4	0,4
Anskaffningsvärde vid årets slut	0,4	0,4	0,4	0,4
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Årets avskrivningar	-0,1	0,0	-0,1	0,0
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3
Redovisat värde vid årets slut	0,0	0,1	0,0	0,1

	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Totalt mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Anskaffningsvärde vid årets början	6 579,7	5 993,9	15 850,9	14 852,1
Från pågående anläggning	541,0	391,7	798,8	568,0
Från pågående exploatering	-	-	-	0,0
Årets investeringar	228,1	194,1	453,1	489,0
Omklassificeringar	-	-	-	-
Omfört till exploatering	-	-	-	-
Försäljningar och utrangeringar	-	-	-8,5	-58,2
Anskaffningsvärde vid årets slut	7 348,8	6 579,7	17 094,3	15 850,9
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-2 568,9	-2 341,8	-5 703,1	-5 283,7
Årets avskrivningar och nedskrivningar	-243,3	-227,1	-484,4	-463,3
Omklassificeringar	0,0	0,0	531,7	-1,4
Försäljningar och utrangeringar	0,0	0,0	5,0	45,3
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-2 812,2	-2 568,9	-5 604,6	-5 703,1
Redovisat värde vid årets slut	4 536,6	4 010,8	10 922,2	10 147,8

I balansräkningsposten mark, byggnader och tekniska anläggningar ingår leasingobjekt med följande belopp:

	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Leasingavtal				
Anskaffningsvärde vid årets början	835,4	835,4	835,4	835,4
Årets avslutade leasingavtal	0,0	0,0	0,0	0,0
Anskaffningsvärde vid årets slut	835,4	835,4	835,4	835,4
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-562,3	-512,5	-469,6	-512,5
Årets avskrivningar	-43,8	-49,8	-43,8	-49,8
Ackumulerade avskrivningar avslutade leasingavtal	0,0	0,0	0,0	0,0
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-606,1	-562,3	-513,4	-562,3
Redovisat värde vid årets slut	229,3	273,1	322,0	273,1
Nuvärde av framtida minimileasavgifter				
Verksamhetsfastigheter				
Inom 1 år	10,1	9,9	10,1	9,9
Mellan 1-5 år	-	9,9	-	9,9
Senare än 5 år	-	-	-	-
Nuvärde totala minimileasavgifter	10,1	19,8	10,1	19,8
Totala minimileasavgifter	10,1	19,8	10,1	19,8
Leasingskuld enligt balansräkningen	10,3	22,4	10,3	24,4
Variabla avgifter som ingår i periodens resultat	0,0	0,0	0,0	0,0

Fortsättning Not 12 nästa sida

Fortsättning Not 12	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Fastigheter för affärsverksamhet				
Inom 1 år	29,1	28,7	29,1	28,7
Mellan 1-5 år	58,2	86,0	58,2	86,0
Senare än 5 år	-	-	-	-
Nuvärde totala minimileasavgifter	87,3	114,7	87,3	114,7
Totala minimileasavgifter	93,0	124,0	93,0	124,0
Leasingskuld enligt balansräkningen	275,8	311,7	275,8	311,7
Variabla avgifter som ingår i periodens resultat	35,9	34,9	35,9	34,9

Not 13	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Maskiner och inventarier				
Anskaffningsvärde vid årets början	682,1	636,8	1 342,6	1 269,6
- Varav leasade fordon	120,1	93,6	120,1	93,6
Från pågående anläggning	1,0	0,7	16,5	10,0
Årets investeringar	26,5	46,1	46,1	70,8
Omklassificeringar/justeringar	-2,0	-	0,3	0,0
Försäljningar och utrangeringar	-3,3	-1,5	-22,0	-7,8
Anskaffningsvärde vid årets slut	704,3	682,1	1 385,5	1 342,6
- Varav leasade fordon	123,1	120,1	123,1	120,1
Akkumulerade avskrivningar vid årets början	-493,1	-457,9	-910,0	-839,3
- Varav leasade fordon	-47,0	-32,1	-47,0	-32,1
Årets avskrivningar	-36,4	-36,3	-72,2	-72,8
Omklassificeringar/justeringar	0,7	-	0,7	-5,0
Försäljningar och utrangeringar	0,9	1,1	20,9	7,1
Akkumulerade avskrivningar vid årets slut	-527,9	-493,1	-960,6	-910,0
- Varav leasade fordon	-60,5	-47,0	-60,5	-47,0
Redovisat värde vid årets slut	176,4	189,0	422,9	432,6

I balansräkningsposten maskiner och inventarier ingår leasingobjekt med följande belopp:

Nuvärde av framtida minimileasavgifter				
Fordon				
Inom 1 år	12,9	15,9	12,9	15,9
Mellan 1-5 år	18,8	27,3	18,8	27,3
Senare än 5 år	0,0	0,1	0,0	0,1
Nuvärde totala minimileasavgifter	31,7	43,3	31,7	43,3
Totala minimileasavgifter	32,4	44,0	32,4	44,0
Leasingskuld enligt balansräkningen	61,9	73,8	61,9	73,8
Variabla avgifter som ingår i periodens resultat	0,5	0,5	0,5	0,5

Not 14	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Pågående anläggning				
Pågående vid årets början	901,5	885,1	1 396,9	1 213,7
Avslutat under året	-537,5	-389,8	-819,5	-582,5
Nedskrivet	-9,1	-11,3	-9,1	-11,3
Projekt överfört till koncernbolag	-7,4	-	0,0	0,8
Till pågående anläggning	415,5	417,5	765,2	777,0
Pågående vid årets slut	763,0	901,6	1 333,5	1 396,9

Not 15	Kommunen		Koncernen	
Aktier och andelar mm	2018	2017	2018	2017
Ackumulerade anskaffningsvärden				
vid årets början	371,1	371,5	3,6	3,5
Årets förvärv	-	0,1	-	1,7
Årets aktieägartillskott	9,0	1,6	-	0,5
Årets nedskrivningar	-	-2,1	-	-2,1
Redovisat värde vid årets slut	380,1	371,1	3,6	3,6
	Kommunen		Koncernen	
Specifikation av aktier och andelar	Bokfört värde	Ägarandel	Bokfört värde	Ägarandel
Aktier och andelar i koncernföretag				
Stadsbacken AB	287,1	100,0 %	-	-
Norra Kajen Exploatering AB	75,0	100,0 %	-	-
Svenska Kommun Försäkrings AB	7,5	26,9 %	-	-
Medelpads Räddningstjänstförbund	8,2	77,1 %	-	-
Scenkonst i Västernorrland AB	2,0	40,0 %	-	-
Summa aktier och andelar i koncernföretag	379,8	-	-	-
Övriga aktier och andelar				
Ostkustbanan 2015 AB	0,1	10,0 %	0,1	10,0 %
Biogas Mellannorrland AB i likvidation	0,0	50,0 %	0,0	50,0 %
Stadshuset i Sundsvall AB	0,2	9,0 %	0,2	9,0 %
Norrskan AB	-	-	3,1	10,0 %
Övriga aktier och andelar	-	-	0,2	-
Summa övriga aktier och andelar	0,3		3,6	
Summa aktier och andelar	380,1		3,6	

Not 16	Kommunen		Koncernen	
Långfristiga fordringar	2018	2017	2018	2017
Utlämnade lån till kommunala bolag	4 979,9	4 873,9	-	-
Övriga långfristiga fordringar	0,0	0,0	180,4	212,0
Summa	4 979,9	4 873,9	180,4	212,0
Specifikation av utlämnade lån till kommunala bolag	2018	2017		
Mitthem AB	1 416,9	1 327,9		
Sundsvall Energi AB	715,0	830,0		
Sundsvall Vatten AB	1 135,0	1 110,0		
SKIFU	1 107,5	1 065,5		
Sundsvall Elnät AB	454,5	389,5		
Reko Sundsvall AB	9,0	9,0		
Midlanda flygplats AB	12,0	12,0		
Norra Kajen Exploatering AB	130,0	130,0		
Summa	4 979,9	4 873,9		
Avgår kortfristig del	0,0	0,0		
Summa	4 979,9	4 873,9		
Specifikation av kommunens utlämnade lån räntejustering räntebärande fordringar inom:	Belopp	Ränta		
12 månader	817,0	1,53 %		
2 år	1 181,4	1,17 %		
3 år	967,5	1,28 %		
4 år	1 140,0	1,14 %		
5 år	849,0	1,16 %		
5-10 år	25,0	1,42 %		
Summa	4 979,9			

Not 17	Kommunen		Koncernen	
Uppskjuten skattefordran	2018	2017	2018	2017
Ingående värde	-	-	75,1	77,6
Årets förändring, effekt av K 3	-	-	-13,1	-2,5
Utgående värde	0,0	0,0	62,0	75,1

Not 18	Kommunen		Koncernen	
Bidrag till statlig infrastruktur	2018	2017	2018	2017
Kommunens insats i E 4 Sundsvall	23,0	23,0	23,0	23,0
Anskaffningsvärde vid årets slut	23,0	23,0	23,0	23,0
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-6,9	-4,6	-6,9	-4,6
Årets avskrivningar	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-9,2	-6,9	-9,2	-6,9
Summa	13,8	16,1	13,8	16,1

Kommunfullmäktige beslutade i december 2014 att kommunens investering i projekt E4 sundsvall ska redovisas som ett bidrag till statlig infrastruktur i balansräkningen och upplösas på 10 år.

Not 19	Kommunen		Koncernen	
Övriga kortfristiga fordringar	2018	2017	2018	2017
Nettofordran koncernkonto	179,1	100,5	0,0	0,0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	298,8	251,4	437,2	430,2
Kortfristig del av långfristig fordran	-	-	-	-
Övriga kortfristiga fordringar	297,0	297,9	416,3	368,3
Summa	774,9	649,8	853,5	798,5

Not 20	Kommunen		Koncernen	
Kortfristiga placeringar	2018	2017	2018	2017
Ingående värde	549,5	533,5	604,8	579,7
Årets förändring	12,6	16,0	-42,6	25,1
Utgående värde	562,1	549,5	562,1	604,8
Beräknat marknadsvärde	615,2	625,7	679,6	680,9
Placering i Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB				
Kassa och depå	1,3	0,0	1,3	0,0
Fond Global Dynamic Allocation 90 A1	0,0	357,8	0,0	357,8
SHB Kortränta Criteria	664,6	345,0	664,6	345,0
Avgår nettoskulder i Kommungaranti	-50,7	-77,1	-50,7	-77,1
Övriga placeringar				
Noterade värdepapper, A + (AAA)	-	-	44,1	20,5
Noterade värdepapper, övriga	-	-	20,3	34,7
Summa	615,2	625,7	679,6	680,9

Not 21	Kommunen		Koncernen	
Kassa och bank	2018	2017	2018	2017
Sundsvalls kommun	294,9	284,6	294,9	284,6
Stadsbacken AB	-	-	0,0	0,0
Medelpads Räddningstjänstförbund	-	-	0,0	0,0
Scenkonst i Västernorrland AB	-	-	6,8	7,3
Sveriges Kommun Försäkrings AB	-	-	26,2	21,9
Norra kajen Exploaterings AB	-	-	0,1	0,1
Summa	294,9	284,6	328,0	313,9

Not 22	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Eget kapital				
Vid årets början	2 928,9	2 781,5	3 289,0	3 078,8
Justering		-		0,2
Årets resultat	-106,2	147,4	-36,2	210,0
Vid årets slut	2 822,7	2 928,9	3 252,8	3 289,0

Not 23	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser				
Avsättningar för pensioner				
Vid årets början	235,4	218,9	289,6	268,7
Intjänad förmånsbestämd ålderspension	32,4	14,3	33,6	14,8
Intjänad särskild avtalspension	-	0,3	7,3	3,1
Intjänad PA-KL	12,0	0,6	12,0	0,6
Intjänad PBF/PRF	0,4	1,9	0,4	1,9
Intjänad OPF/KL	0,8	0,8	0,8	0,8
Nya efterlevandepensioner	1,3	1,7	1,3	1,7
Utbetalda pensioner	-9,4	-10,1	-11,7	-12,2
Ränteupräkning	2,6	3,4	3,1	4,2
Basbeloppsuppräknig	3,7	2,4	4,5	2,9
Ändrad diskonteringsränta	-	1,2	-	1,2
Ändrad samordning	-	0,0	-	0,0
Övrig post	-0,2	0,0	-3,0	1,9
Avsatt till avtalspensioner	-	-	-	-
Vid årets slut	279,0	235,4	337,9	289,6
varav utlöst visstidspension för förtroendevalda	5,1	6,1	5,1	6,1
	Kommunen		Koncernen	
Avsättning till löneskatt	2018	2017	2018	2017
Vid årets början	57,1	53,6	70,3	65,1
Justering av löneskatt pensionsavsättning tidigare år				
Förändring av löneskatt	10,6	3,5	11,5	5,2
Vid årets slut	67,7	57,1	81,8	70,3
varav avsatt särskild löneskatt till utlöst visstidspension till förtroendevalda	1,2	1,5	1,2	1,5
Summa avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser vid årets slut	346,7	292,5	419,7	359,9
Överskottsmedel	14,0	14,6	14,0	14,6
Aktualiseringsgrad	98,0%	98,0 %	98,0%	98,0 %

Not 24	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Övriga avsättningar				
Avsättning för återställande av avfallsupplag				
Redovisat värde vid årets början	60,1	71,9	106,0	120,0
Nya avsättningar	-		0,1	
lanspråkta avsättningar	-23,3	-12,9	-23,3	-15,1
Förändring av värde avsättning	1,0	1,1	1,0	1,1
Utgående avsättning	37,8	60,1	83,8	106,0
Avsättning avgångsersättning förtroendevalda				
Redovisat värde vid årets början	-	-	-	-
lanspråkta avsättningar	-	-	-	-
Utgående avsättning	0,0	0,0	0,0	0,0
Pensioner och löneskatt Medelpads Räddningstjänstförbund				
Redovisat värde vid årets början	56,6	54,5	-	-
Nya avsättningar	10,5	2,1	-	-
Utgående avsättning	67,1	56,6	-	-
Försäkringstekniska avsättningar				
Redovisat värde vid årets början	-	-	53,2	42,9
Nya avsättningar	-	-	33,4	10,3
lanspråkta avsättningar	-	-	0,0	0,0
Utgående avsättning	-	-	86,6	53,2
Övriga avsättningar				
Redovisat värde vid årets början	-	-	56,9	71,2
Nya avsättningar	-	-		0,0
lanspråkta avsättningar	-	-	-0,5	-14,3
Utgående avsättning	-	-	56,4	56,9
Totalt övriga avsättningar				
Redovisat värde vid årets början	116,7	126,4	216,1	234,1
Nya avsättningar	10,5	2,1	33,5	10,3
lanspråkta avsättningar	-23,3	-12,9	-23,8	-29,4
Uppräkning av värde avsättning	1,0	1,1	1,0	1,1
Utgående avsättning	104,9	116,7	226,8	216,1
Not 25	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Uppskjuten skatteskuld				
Ingående värde	-	-	334,0	290,1
Årets förändring	-	-	1,1	43,9
Utgående värde	0,0	0,0	335,1	334,0

Not 26	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Långfristiga räntebärande skulder				
Checkkredit	0,0	0,0		0,0
Lån hos kreditinstitut	0,0	0,0	673,0	673,0
MTN	6 650,0	5 900,0	6 650,0	5 900,0
Certifikatlån	1 382,0	1 352,5	1 382,0	1 352,5
Leasing	347,9	405,6	347,9	405,6
Summa långfristiga räntebärande skulder	8 379,9	7 658,1	9 052,9	8 331,1
Avgår kortfristig del av långfristig skuld	-44,7	-45,8	-44,7	-45,8
Summa	8 335,2	7 612,3	9 008,2	8 285,3

	Kommunen		Koncernen	
Räntejustering räntebärande skulder inom ;		Ränta	Belopp	Ränta
12 månader	3 192,2	1,09 %	3 455,2	1,01 %
2 år	1 175,0	0,90 %	1 360,0	0,88 %
3 år	950,0	0,94 %	1 175,0	0,89 %
4 år	1 125,0	0,83 %	1 125,0	0,83 %
5 år	1 125,0	0,74 %	1 125,0	0,74 %
10 år	475,0	0,68 %	475,0	0,68 %
12 månader leasing	275,8	0,00 %	275,8	0,00 %
Leasing bilar	61,9		61,9	
Summa	8 379,9		9 052,9	

Finanspolicyn utgör ett övergripande ramverk för den finansiella verksamheten inom Sundsvalls kommun och samtliga av kommunens majoritetsägda bolag.

All finansiell verksamhet i kommunkoncernen, intern och extern, bedrivs i Sundsvalls kommuns internbank.

Finansverksamheten ska genomföras på ett säkert och effektivt sätt utan spekulativa inslag, så att en betryggande säkerhet alltid upprätthålls. Kapitalförsörjningen ska tryggas genom en god diversifiering avseende lånens förfallostruktur, upplåningsformer, långivare och väl avvägda likviditetsreserver.

Ränteriskhanteringen syftar till att undvika stora och snabba genomslag i finansnettot. Detta görs huvudsakligen genom att räntebindningstiden på lånen ges en god spridning över tiden.

Vid val av motpart ska motparter med hög kreditvärdighet väljas. Motpartrisken ska i möjligaste mån även reduceras genom att transaktionerna sprids på flera motparter.

Säkringsinstrument ränteswapar	
Ränteswapar vid årets slut, nominellt värde	5 650,0

	Kommunen		Koncernen	
Marknadsvärde säkringsinstrument	2018	2017	2018	2017
Säkrad låneskuld	5 650,0	4 850,0	5 650,0	4 850,0
Marknadsvärde säkringsinstrument exkl. upplupen ränta	90,0	135,2	90,0	135,2

Räntekostnad inklusive upplupen ränta	Exklusive derivat	Inklusive derivat
Genomsnittsränta %	-0,16 %	0,74 %
Genomsnittlig räntebindningstid, år	0,14	2,09

Totala räntekostnaden för låneskuld 2018 uppgick till 71,7 mnkr (exklusive derivat -10,7 mnkr). Uppgifterna avser finansieringen av Sundsvalls kommuns hela låneportfölj inklusive bolag och kommunalförbund.

Säkringsdokumentation per 2018

Syftet med säkringen

Sundsvalls kommun har en låneskuld med löpande förfall fram till längst länets förfalldatum 2023-11-13. Sundsvalls kommun bedömer det som mycket sannolikt att skulden kommer att refinansieras i takt med förfallen. Syftet med säkringen är att minska variabiliteten i framtida kassaflöden avseende betalning av rörlig ränta och jämna ut räntekostnaderna över åren samt att anpassa ränterisken till de regler som anges i Sundsvalls kommuns finanspolicy som beslutas av kommunfullmäktige.

Säkrad risk

Den säkrade risken utgörs av variabiliteten i framtida räntebetalningar på grund av förändringen i basräntan, ofta STIBOR 3 månader.

Säkrad post

Framtida betalningar av rörlig ränta hänförliga till befintlig rörlig skuldportfölj.

Säkringsinstrument

Säkringsinstrumenten utgörs av en portfölj innehållande olika typer av räntederivat. Säkringsinstrumenten består av ränteswapar där Sundsvalls kommun erhåller/betalar rörlig ränta och betalar/erhåller fast ränta.

Bedömning av säkringsförhållandets effektivitet

Sundsvalls kommun bedömer säkringsförhållandets effektivitet vid boksluten genom att jämföra de huvudsakliga villkoren för den säkrade posten (skuldportföljen) med de huvudsakliga villkoren för säkringsinstrumenten (ränteswaparna). De kritiska villkoren utgörs av nominella belopp, löptid samt räntebas. Säkringsförhållandet anses vara effektivt så länge det inte sker någon väsentlig förändring av de huvudsakliga villkoren för antingen säkringsinstrumenten eller den säkrade posten.

Beräkningar visar att det krävs stora sänkningar av riksbankens styrränta för att räntekostnaderna ska öka på den säkrade delen av skuldportföljen. Sundsvalls kommun anser därför att säkringsförhållandet per 2018-12-31 är effektivt, samt att det inte har skett någon väsentlig förändring av de huvudsakliga villkoren.

Not 27	Kommunen		Koncernen	
	2018	2017	2018	2017
Övriga långfristiga skulder				
Periodiserad realisationsvinst, leasing	0,0	2,4	0,0	2,4
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år	14,3	7,4	324,9	315,0
Anslutningslån Fjärrvärme	-	-	11,3	12,9
Skuld till kollektivet enligt Renhållningsförordningen	-	-	4,0	9,3
Friköpsmedel parkering	15,4	15,4	15,4	15,4
Summa	29,7	25,2	355,6	355,0
	Kommunen		Koncernen	
Specifikation av periodiserad realisationsvinst	2018	2017	2018	2017
Ingående värde	5,3	11,6	5,3	11,6
Varav intäktsfört	-2,9	-6,3	-2,9	-6,3
Utgående värde periodiserad realisationsvinst	2,4	5,3	2,4	5,3
Omfört till övrig kortfristig skuld	-2,4	-2,9		-2,9
Utgående värde	0,0	2,4	0,0	2,4
	Kommunen		Koncernen	
Specifikation av förutbetalda intäkter som regleras över flera år*)	2018	2017	2018	2017
Investeringsbidrag				
Vid årets början	3,2	3,2	118,5	109,0
Årets investeringsbidrag	7,4	0,2	8,8	11,6
Intäktsfört under året	-0,4	-0,2	-2,2	-2,1
Erhållna investeringsbidrag vid årets slut	10,2	3,2	125,1	118,5
-återstående antal år (vägt snitt)	28	17		
Anläggningsbidrag				
Vid årets början	4,2	4,4	4,2	4,4
Årets anläggningsbidrag	-	-	-	-
Intäktsfört under året	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
Erhållna anläggningsbidrag vid årets slut	4,1	4,2	4,0	4,2
återstående antal år (vägt snitt)	29	30	29	30
Anslutningsavgifter				
Vid årets början	-	-	192,3	202,7
Årets anslutningsavgifter	-	-	3,5	0,0
Intäktsfört under året	-	-	0,0	-10,4
Erhållna anslutningsavgifter vid årets slut	-	-	195,8	192,3
återstående antal år (vägt snitt)	-	-	30	30
Bokfört värde	14,3	7,4	324,9	315,0

Not 28	Kommunen		Koncernen	
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar	2018	2017	2018	2017
Pensioner				
Pensioner vid årets början	1 788,0	1 832,0	1 819,1	1 865,5
Pensionsutbetalningar	-93,2	-96,5	-95,6	-98,7
Aktualisering	0,0	-0,2	0,0	0,1
Ränteuppräkning	11,8	17,7	12,0	18,1
Basbeloppsuppräkning	27,9	36,5	28,4	37,1
Bromsen	-	-	-	-
Övrig post	-11,4	-1,5	-9,0	-3,0
Vid årets slut	1 723,1	1 788,0	1 754,9	1 819,1
Löneskatt				
Vid årets början	433,7	444,4	441,3	452,5
Förändring av löneskatt	-15,7	-10,7	-15,6	-11,2
Vid årets slut	418,0	433,7	425,7	441,3
Summa pensionsförpliktelser vid årets slut	2 141,1	2 221,7	2 180,6	2 260,4
Pensionsskuld för samordnad visstidspension	3,0	5,3		
Aktualiseringsgrad	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %

Not 29	Kommunen		Koncernen	
Borgensåtaganden	2018	2017	2018	2017
Egna hem och småhus				
SBAB	1,1	1,4	1,1	1,4
Boverket	0,0	0,1	0,0	0,1
AB Balken Finans Sweden	0,0	0,0	0,0	0,0
Kommunala hyresgarantier ansökta och beviljade hos Boverket	0,2	0,9	0,2	0,9
Summa egna hem och småhus	1,3	2,4	1,3	2,4
Övriga				
Sundsvalls Tennisklubb, tennishall	12,4	12,4	12,4	12,4
Riksbyggen Brf Axhöjden	38,9	39,5	38,9	39,5
MSB Byafiber Ekonomisk förening	6,0	-	6,0	-
Stadsbacken AB	673,0	673,0	-	-
Summa övriga	730,3	724,9	57,3	51,9
Summa borgensåtaganden	731,6	727,3	58,6	54,3

Not 30	Kommunen		Koncernen	
Pensionsförpliktelser kommunala bolag mm	2018	2017	2018	2017
Medelpads Räddningstjänstförbund	14,0	13,8	-	-

Revisionsberättelse för år 2018

Sundsvalls kommun, Kommunrevisionen

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse och nämnder samt genom utsedda lekmanarevisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten samt för återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsd i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. Vi hänvisar i våra bedömningar till bifogad revisionsredogörelse och rapporter för granskning under 2018.

Socialnämnden har brustit i sin styrning vad gäller genomförande av beslutade åtgärdsplaner. Nämnden når inte en ekonomi i balans under 2018, utan redovisar ett underskott på -154 mkr. Vid bedömningen av utfallet bör även tas i beaktande att socialnämndens rambudget har ökats 2018. Nämnden har prognostiserat och redovisat underskott fler år tillbaka och underskotten har uppkommit tidigt under respektive år, trots att en nollbudget lämnats.

Barn- och utbildningsnämnden har brustit i sin styrning, då genomförandet av beslutade åtgärdsplaner inte varit tillräckligt. För 2018 når nämnden inte en ekonomi i balans, utan redovisar ett underskott mot budget på -36 mkr.

Kommunstyrelsen har under 2018 uppmanat både barn- och utbildningsnämnden samt socialnämnden att vidta åtgärder för att komma i balans 2018, att komma in med åtgärdsplaner respektive nya åtgärdsplaner. Dock har kommunstyrelsen under 2018 inte berett frågan om åtgärdsplanerna inför fullmäktige, vilket är en brist.

Vi kan inte se att frågan om befarade underskott för socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden har beretts av kommunstyrelsen eller signalerats till fullmäktige från dessa nämnder. Åtgärdsplaner ska ses som principiellt viktigt beslut enligt kommunlagen, som ska fattas av kommunfullmäktige.

Kommunen klarar inte balanskravet för 2018. Ett negativt balanskravsresultat på -111 mkr redovisas för kommunen och har i huvudsak påverkats av stora budgetöverskridanden av socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden samt barn- och utbildningsnämnden. Sundsvalls kommun redovisar för 2018 ett negativt resultat på -106,2 mkr. Årets resultat för kommunen har försämrats kraftigt mot fjolåret med 253,6 miljoner. Ett negativt balanskravsresultat ska återställas inom en treårsperiod, vilket ställer krav på kommunstyrelsen att snarast vidta åtgärder och bereda frågan för hur reglering ska ske inför kommunfullmäktige för beslut.

Vår sammanfattande bedömning är även att styrningen mot kommunfullmäktiges övergripande mål för god ekonomisk hushållning inte är ändamålsenlig. Detta mot bakgrund av det negativa balanskravsresultatet för kommunen samt att mål för god ekonomisk hushållning uppnås i låg grad.

Vi riktar anmärkning mot socialnämnden med anledning av brister i styrning, ledning och intern kontroll av ekonomi, vilket har medverkat till ett budgetunderskott på -154 mkr.

Vi bedömer sammantaget, med undantag för ovanstående anmärkning mot socialnämnden, att styrelse och nämnder i Sundsvalls kommun, i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen inte är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning på en kommunövergripande nivå. Två av sju finansiella mål nås och tre av sju verksamhetsmål nås. Sammantaget delar vi kommunstyrelsens bedömning att utfallen inte är förenliga med målen om god ekonomisk hushållning 2018.

Vi riktar kritik mot barn- och utbildningsnämnden med anledning av ohörsamhet till fullmäktige genom att befarade underskott inte signalerats till fullmäktige i tillräcklig omfattning.

Vi riktar kritik mot kommunstyrelsen med anledning av att ärenden om socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens underskott inte har beretts inför fullmäktige i tillräcklig omfattning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse och nämnder samt enskilda ledamöterna i dessa organ.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2018.

Vi återoppar bifogade redogörelse och rapporter.

Rodney Engström har inte deltagit i granskning av Miljönämnden, Överförmyndarnämnden samt Valnämnden på grund av jäv.

Ulf Broman har inte deltagit i granskning av Stadsbyggnadsnämnden samt Valnämnden på grund av jäv.

Sundsvalls kommun 2019-03-15

Rodney Engström
Ordförande

Olle Åkerlund
Vice ordförande

Elisabet Bergström

Lena Brunzell

Ulf Broman

Göte Stenlund

Thomas Jäarf

Till revisionsberättelsen hör bilagan Revisionsredogörelse

Redovisningsprinciper

LAGSTIFTNING OCH NORMGIVNING

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) om inget annat anges.

Därutöver följs det regelverk och den normgivning som gäller för övriga sektorer i samhället och som innefattas i begreppet god redovisningssed.

ALLMÄNNA REDOVISNINGSPRINCIPER

Redovisningsprinciperna för koncernen Sundsvalls kommun följer god redovisningssed och skattelagstiftningen för aktiebolag. I den mån skattelagarna inte gäller för koncernenheterna har lämpliga anpassningar skett. Bolagen i Stadsbackenkoncernen tillämpar redovisningsregelverket K3.

KORTFRISTIG PLACERING

Kommunens aktieinnehav i Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB omklassificerades 2012 från finansiell anläggningstillgång till kortfristig placering. Kommungaranti Skandinavien Försäkrings AB räknas därmed inte som ett koncernbolag i den sammanställda redovisningen.

VÄRDERING

Överordnad princip för värdering är försiktighetsprincipen, som innebär att tillgångar inte övervärderas och att skulder inte undervärderas. Därigenom ger redovisningen en försiktig bild av koncernens ställning och resultat. Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges.

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Anläggningstillgångar upptas i balansräkningen till anskaffningsvärde efter avdrag för avskrivningar. Investerings- och anläggningsbidrag redovisas från och med räkenskapsåret 2010 som en långfristig skuld. Skulden upplöses och intäktsfördes på ett sätt som återspeglar investeringens nyttjande och förbrukning.

Investeringar som aktiverats har som princip haft ett anskaffningsvärde på minst ett prisbasbelopp (45 500 kronor år 2018) i kommunen och

en nyttjandetid överstigande 3 år i kommunen och för bolagen ett halvt prisbasbelopp.

Anläggande av en tillfällig bro med tillfartsvägar för 17,3 mnkr har redovisats som en anläggningstillgång. Nyttjandeperioden och avskrivningstiden beräknas till 2 år.

Lånekostnader har inte aktiverats i kommunen men för vissa större investeringar har bolagen aktiverat ränta.

Ej avslutade investeringar balanseras som pågående arbeten. Avskrivningar beräknas inte för mark, konst och pågående arbeten. På övriga anläggningstillgångar sker planenlig avskrivning utifrån den planerade nyttjandeperiod som fastställs vid anskaffningstillfället. Någon anpassning av avskrivningstiderna bolagen emellan har inte skett. Avskrivning påbörjas den dag anläggningstillgången är färdig att tas i bruk.

Från och med 2015 har samtliga anläggningar komponentindelats enligt rådet för kommunal redovisnings rekommendation. Kommunens regler för investeringar och komponentavskrivning gäller med följande avskrivningstider för tillgångar:

Verksamhetsfastigheter kommunen

- Stomme: 80 år
- Fasad: 30 år
- Fönster: 30 år
- Tak: 30 år
- VVS-installationer: 20-40 år
- Markanläggningar: 5-30 år
- El-installationer: 20 år
- Kök: 20 år
- Yttre och inre ytskikt: 10-15 år
- Leasade fastigheter: 13, 15 och 27 år

Publika fastigheter kommunen

- Gator och vägar: 20-60 år
- Broar: 20-60 år
- Kajer: 30-80 år
- Parker och lekparker: 5-20 år
- Belysning: 10-30 år

Bolagen inom stadsbackenkoncernen tillämpar regelverket K3. Följande avskrivningstider tillämpas inom stadsbackenkoncernen för anläggningstillgångar.

Immateriella anläggningstillgångar
stadsbackenkoncernen

- Nyttjanderätt 5 år

Materiella anläggningstillgångar
stadsbackenkoncernen

Bostadsbyggnader

- Stommar: 100 år
- Fasader, yttertak, fönster: 30-50 år
- Hissar, ledningssystem: 30-40 år
- Övrigt: 15-50 år

Kontorsbyggnader stadsbackenkoncernen

- Stommar: 40-100 år
- Fasader, yttertak, fönster: 20-50 år
- Hissar, ledningssystem: 25-50 år
- Övrigt: 15-50 år

Industribyggnader stadsbackenkoncernen

- Stommar, fasader, yttertak: 25-40 år
- Hissar och lyftanordningar: 25-33 år
- Övrigt: 20-50 år

Mark stadsbackenkoncernen

- Ingen avskrivning.

Markanläggningar stadsbackenkoncernen

- Bergtunnlar, vatten- och avloppsledningar, bergm: 33 år
- Övriga markanläggningar: 20 år
- Bostadslåneposter: 33 år
- Maskiner och andra tekniska anläggningar: 5-25 år

Inventarier, verktyg och installationer stadsbackenkoncernen

- 3-20 år

PENSIONSÅTAGANDEN

Pensionsåtaganden ska enligt den kommunala redovisningslagen redovisas enligt den så kallade blandmodellen. Detta innebär att:

- Pensionsförmåner som intjänats före år 1998 redovisas som ansvarsförbindelse.
- Garanti- och visstidspensioner samt pensionsförmåner intjänade från och med år 1998 redovisas i balansräkningen som avsättning för pensioner och liknande förpliktelser.

- Större delen av pensionsförmåner intjänade från och med år 2000 får personalen placera individuellt. Dessa redovisas som kortfristig skuld tills utbetalning sker i slutet av mars året efter intjänandet.

Förpliktelser för pensionsåtagande för anställda i kommunen är beräknade enligt *Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld*, RIPS 07.

Rätt till visstidspension för förtroendevalda redovisas som ansvarsförbindelse om det inte bedöms sannolikt att den kommer att leda till utbetalningar.

Om det bedöms som sannolikt att utbetalningar kommer att göras ska rätt till visstidspension redovisas som avsättning. För avtal med samordningsklausul utgår beräkningen från de förhållanden som är kända vid bokslutstillfället. Om inget annat är känt görs beräkningen utifrån att ingen samordning kommer att ske.

BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR

Kommunens insats i projekt E 4 Sundsvall redovisas som bidrag till statlig infrastruktur. Bidraget ska upplösas på 10 år.

OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR

Omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Samtliga kundfordringar äldre än sex månader har bedömts som osäkra fordringar och reserverats. Osäkra fordringar utöver detta har avskrivits efter individuell bedömning av varje fordran. Kommunens exploateringsfastigheter klassificeras som omsättningstillgångar.

JÄMFÖRELSESTÖRANDE POSTER

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Som jämförelsestörande poster redovisas intäkter och kostnader som uppgår till minst 10 miljoner kronor och är av engångskaraktär. För 2018 finns inga jämförelsestörande poster.

Redovisningsprinciper, forts.

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

Den sammanställda redovisningen för Sundsvalls kommun omfattar kommunen, företag samt kommunalförbund som kommunen på grund av andelsinnehav eller annan anledning har ett bestämmande eller väsentligt inflytande över. Ett samägt företag ingår i den sammanställda redovisningen med motsvarande ägd andel. Den sammanställda redovisningen har för de dotterbolag där kommunen har en röstandelsmajoritet på 20 procent eller mer upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering.

Vissa bolag där kommunen äger 20 procent eller mer ingår inte i koncernens räkenskaper med hänvisning till bolagens obetydliga storlek (Samordningsförbundet i Sundsvall, Ostkustbanan AB). I det fall kommunen genom sitt bolag äger ett annat bolag tillsammans med utomstående intressenter konsolideras det helägda bolaget i sin helhet. Minoritetsägarens andel av årets resultat redovisas som en intäkt eller kostnad beroende på dotterbolagets årsresultat. Minoritetsdelägarens andel av det egna kapitalet i det delägda dotterbolaget redovisas som en långfristig fordran alternativt avsättning. Delägarens andel av ett positivt eget kapital redovisas med andra ord som en avsättning.

AVSÄTTNINGAR

Avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt eller belopp och avser enligt Rådet för kommunal redovisning, rekommendation, RKR 10.2 *Avsättningar och ansvarsförbindelser* endast formella förpliktelser.

Avsättning har gjorts för återställning av gamla kommunala avfallsupplag. Kommunen påbörjade återställningen 2012 och den beräknas vara slutförd 2021. Avsättningen har räknats om med förändringen av KPI under året. Beräkningen görs på det genomsnittliga värdet av avsättningen under året. Avsättning har i den sammanställda redovisningen gjorts för återställande av pågående avfallsupplag vid Blåberget när den avslutas.

LEASING

Regelverket enligt RKR 13.1 Redovisning av hyres-/leasingavtal tillämpas. Är avtalstiden tre år eller kortare eller om avtalets värde understiger ett basbelopp ska avtalet klassas som operationellt även om det i övrigt uppfyller kriterierna för ett finansiellt avtal.

SKATTEINTÄKTER

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s decemberprognos för skatteunderlag i enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendation, RKR 4.2 Redovisning av skatteintäkter.

Förklaringar av förkortningar som används i årsredovisningen 2018

BUN	Barn- och utbildningsnämnd
FAVI	Förvaltningen för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration
FINU	Kommunstyrelsens finans- och näringslivsutskott
KAA	Kommunalt aktivitetsansvar. Kommunen har enligt skollagen eller aktivitetsansvar för ungdomar som är folkbokförda i kommunen och som har fullgjort sin skolplikt men som inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning
KFN	Kultur- och fritidsnämnd
KF	Kommunfullmäktige
KTM	Kollektivtrafikmyndigheten
KS	Kommunstyrelse
LMN	Lantmäterinämnd
LSS	Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade
Mdkr	Miljarder kronor
Mnkr	Miljoner kronor
MN	Miljönämnd
MRP	Mål och resursplan, kommunens budget
NAVI	Nämnd för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration
RIKARE	Relationer, Infrastruktur, Kompetens, Attraktivitet, Region, Effektiv kommun. Kommunens strategi för hållbar tillväxt
RKR	Rådet för kommunal redovisning
SBN	Stadsbyggnadsnämnd
SFB	Socialförsäkringsbalken. Innehåller bestämmelser om social trygghet genom de sociala försäkringar samt andra ersättnings- och bidragssystem
SKFAB	Svenska Kommunförsäkrings AB
SKIFU	Sundsvalls kommuns industrifastighetsutveckling AB
SKL	Sveriges Kommuner och Landsting, arbetsgivar- och intresseorganisation
SN	Socialnämnd
SOF	Socialtjänstförordning. Innehåller kompletterande förordningar till framförallt socialtjänstlagen
SOL	Socialtjänstlagen

Ekonomiska begrepp

ANLÄGGNINGSTILLGÅNG

Tillgång avsedd att användas under lång tid; immateriella (goodwill mm), materiella (mark, byggnader, maskiner med mera) eller finansiella (aktier, andelar med mera).

AVKASTNING PÅ EGET KAPITAL

Resultat efter finansnetto exklusive jämförelsestörande poster i förhållande till genomsnittligt eget kapital.

AVSKRIVNING

Planmässig värdeminskning av en anläggningstillgång beräknat utifrån förväntad nyttjandeperiod.

BALANSKRAV

Kommunallagens krav om god ekonomisk hushållning, ekonomi i balans. Intäkterna (realisationsvinst ej medräknat) ska vara större än kostnaderna.

BALANSRÄKNING (BR)

Sammanställning av tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder på balansdagen.

BALANSLIKVIDITET

Omsättningstillgångar i förhållande till kortfristiga skulder.

CERTIFIKAT

Ett instrument för kortsiktig upplåning på penningmarknaden.

DRIFTREDOVISNING

Redovisning av kostnader och intäkter som har ett direkt samband med produktionen av kommunal service.

EGET KAPITAL

Skillnaden mellan kommunens tillgångar och skulder.

GOODWILL

Betalning för framtida ekonomiska fördelar som inte går att enskilt identifiera och heller inte redovisa separat.

INVESTERINGSREDOVISNING

Redovisning av kommunens investeringar i anläggningstillgångar och utgifter för dessa under räkenskapsperioden.

JÄMFÖRELSESTÖRANDE POST

Ekonomisk händelse som är av engångskaraktär och av betydande storlek vilken påverkar jämförelser.

KASSAFLÖDESANALYS

Sammanställning av kommunens kassaflöden indelat i löpande verksamhet, investeringar samt finansiering.

KASSALIKVIDITET

Omsättningstillgångar exklusive förrådstillgångar i förhållande till kortfristiga skulder.

KOMMUNALT UPPDRAGSFÖRETAG

Annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen har överlämnat vården av en kommunal angelägenhet, men där överlämnandet skett på ett sätt så att ett betydande inflytande inte har erhållits.

KOMPONENTAVSKRIVNING

Olika avskrivningstider för investeringar som aktiverats enligt regler för investeringar och komponentavskrivning och komponentindelning enligt rådet för kommunal redovisnings rekommendation.

KORTFRISTIG FORDRAN/SKULD

Fordringar/skulder som förfaller till betalning inom ett år från balansdagen.

LEASING/LEASINGAVTAL

Med leasing/leasingavtal avses ett avtal enligt vilken en leasegivare enligt avtalade villkor under en avtalad period ger en leasetagare rätt att använda en tillgång i utbyte mot betalningar. Leasingavtal kallas ibland hyresavtal, särskilt när det gäller leasing (hyra) av fastighet.

LIKVIDITET

Kortfristig betalningsförmåga, förmågan att betala skulder i rätt tid.

LÅNGFRISTIG FORDRAN/SKULD

Fordran/skuld som förfaller till betalning senare än ett år från balansdagen.

MINIMILEASEAVGIFT

De betalningar, exklusive avgifter så som serviceavgifter och skatter, som ska erläggas av leasetagaren till leasegivaren under leasingperioden med tillägg av eventuellt belopp som garanteras av leasetagaren.

MÅL OCH RESURSPLAN

Kommunens budget med plan för verksamhetens mål och resurser. Mål och resursplanen beslutas av kommunfullmäktige som är kommunens högsta beslutande organ.

NEDSKRIVNING

Om en tillgångs verkliga värde på balansdagen är lägre än anskaffningsvärdet för tillgången minus gjorda avskrivningar, görs nedskrivning. Värdeminskningen måste vara bestående för att nedskrivning ska göras.

NETTOINVESTERING

Investeringsutgifter efter avdrag för investeringsbidrag.

NETTOKOSTNAD

Driftkostnad efter avdrag för driftbidrag, avgifter och ersättningar. Finansieras med skattemedel.

OMSÄTTNINGSTILLGÅNG

Tillgång i form av kassa, bank, kortfristiga placeringar och kortfristiga fordringar.

PERIODISERING

Fördelning av kostnader och intäkter på den redovisningsperiod till vilken de hör.

RESULTATRÄKNING (RR)

Sammanställning över årets redovisade intäkter och kostnader.

RÄNTEBINDNING

Den del av en fordran eller en skuld vars ränta kommer att förändras under perioden.

RÄNTENETTO

Skillnaden mellan intäkts- och kostnadsräntor.

RÄNTESWAP

Avtal om byte av räntebindning från fast till rörlig ränta eller tvärtom. Om ränteswapen är stängningsbar innebär det att det är en ränteswap med en tillhörande option som tillåter att avsluta avtalat kontrakt i förtid, det vill säga före swapens fulla kontraktstid.

SOLIDITET

Andelen eget kapital i förhållande till totalt kapital, graden av egenfinansierade tillgångar.

UTDEBITERING

Avser hur stor andel per intjänade hundra kronor som betalas i kommunalskatt.

